

T.C.

KILIS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN
2012-2017 YILLARI ARASINDA MATERYAL OLARAK
KULLANILAN ELİF CÜZLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammed Seyyid KAR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Halil ALDEMİR

**KİLİS
OCAK 2019**

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından
2012-2017 Yılları Arasında Materyal Olarak
Kullanılan Elif Cüzlerinin Değerlendirilmesi

Muhammed Seyyid KAR

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Doc. Dr. Halil ADEMİR (Danışman)

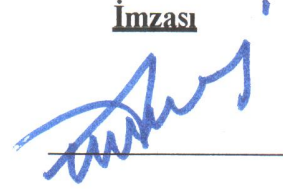
..... (Jüri Başkanı)

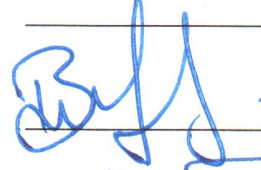
Dr. Binyamin ARIKANT (Üye)

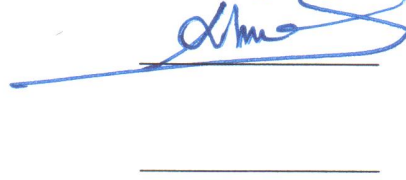
Dr. Ahmet Sait SİCAK (Üye)

..... (Üye)

İmzası

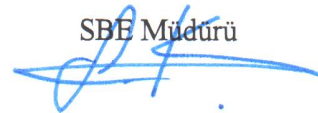

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

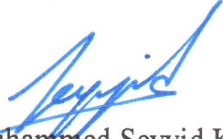
Dr. Öğr. Üyesi Serhat KUZUCU

SBE Müdürü

T. C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim. (31.01.2019)

Muhammed Seyyid KAR

ÖZET

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN 2012-2017 YILLARI ARASINDA MATERYAL OLARAK KULLANILAN ELİF CÜZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kar, Muhammed Seyyid

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Halil ALDEMİR

Ocak 2019, 148 Sayfa

Günümüzde Kur'ân öğrenme arzusuyla çıkılan yolun ilk ve en önemli durağı elif cüzleri, Kur'an öğreniminde ve öğretiminde kullanılan en önemli materyallerdendir.

Özünde Kur'ân öğrenimi ve öğretimi yatan elif cüzlerinin teknoloji alanındaki yeniliklerden istifade edilerek yeni metotlar ve içeriklerle hazırlanması, farklı ebatlar ve tasarımlarla oluşturulması, Kur'ân eğitimine olumlu katkıda bulunur.

Elif cüzlerinin biçim ve içerik olarak bireyin isteğine veya anlama yetisine cevap verecek şekilde hazırlanması, Kur'ân öğreniminin sağlıklı bir şekilde devam edip tamamlanması açısından önemlidir.

Kur'ân eğitiminin eksiksiz ve hatasız olarak tamamlanması en doğal haktır. Günümüzde Kur'ân öğrenenlerin büyük çoğunluğunun Kur'ân'ı usulüne uygun okuyamaması, Kur'an öğretiminde yeni metotların geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eksiksiz ve hatasız Kur'ân eğitimi de bu doğrultudaki ihtiyaçları karşılayacak elif cüzleri ile mümkündür.

Araştırmada Kur'ân öğrenimi ve öğretiminin önemine binaen, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2012-2017 yılları arasında materyal olarak kullanılan elif cüzlerinin yeterlilikleri biçim ve içerik yönünden ele alınmış, Kur'ân eğitimi konusunda materyal hazırlamak isteyen kişi veya kurumlara, sonuç ve öneriler kısmında, rehberlik etme adına, önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Elif Cüzleri, Kur'ân Öğretimi, Kur'ân'ın Tecvidli Öğretilmesi

ABSTRACT**THE EVALUATION OF GUIDE FOR LEARNING AND TEACHING
QURAN WHICH IS USED AS MATERIALS BY RELIGIOUS AFFAIRS
ADMINISTRATION BETWEEN 2012-2017 YEARS**

Kar, Muhammed Seyyid

Master thesis, Department of primary culture of religion and knowledge of ethics

Thesis supervisor: Associate Professor Halil ALDEMİR

January 2019, 148 pages

Nowadays, guides for teaching and learning Quran, which is the first and the most important point of the way to learn Quran are materials significant for learning and teaching Quran.

It is essentially crucial for guides for teaching and learning Quran to be prepared with different methods and new content via taking advantage of technological developments to be created with different dimensions and design, which contributes to the instruction of Quran.

It is quite important for guides for teaching and learning Quran should be arranged in such a way that will satisfy the understanding and the needs of individuals in terms of completion of learning Quran wholesomely

It is a natural right for anyone to complete Quran education faultlessly and wholly. Nowadays which most of Quran learners cannot read Quran according to holy shows that there should be developed new methods. Faultless and complete Quran instruction is possible with guides for learning and teaching Quran which satisfy the needs in this direction.

In this research, on the based on the Quran education, Guides for learning and teaching Quran which is used as materials between 2012-2017 years are approached as their qualification in terms of their form and content, and there are given suggestions for the institutions and individuals to supply with guidance in the consequence and suggestions part.

Keywords: Guide for learning and teaching Quran, Quran Education, Quran Instruction with Tajweed

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ŞEKİLLER	vii
ÖNSÖZ	ix
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu	1
Amacı ve Önemi	2
Sınırlılıkları	3
Kullanılan Yöntem	4
Kaynaklar ve İlgili Literatür	4

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİ

1.1.Kur'ân Öğrenimi	6
1.1.1 Kur'ân'ı Öğreniminin ve Okumanın Önemi	7
1.1.2 Kur'ân Okuma ile İlgili Kavramlar	9
1.1.2.1 Kırâat	9
1.1.2.2 Tilavet	10
1.1.2.3 Tertil	11
1.1.3 Kur'ân Okuma Usulleri	12
1.1.3.1 Tahkik veya tertil	12
1.1.3.2 Tedvir	13
1.1.3.3 Hadr	13
1.1.4 Kur'ân'ı Tecvidli Okuma	14
1.2 Kur'ân Öğretimi	15
1.2.1 Kur'ân Öğretiminin Önemi	17
1.2.2 Elif Cüzlerinin Kur'ân Eğitimdeki Yeri ve Önemi	18
1.2.3 Kur'ân'ı Tecvidli Öğretmenin Önemi	18

İKİNCİ BÖLÜM

ELİF CÜZLERİNİN BİÇİMSEL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ

2.1 Değerlendirmeye Konu Olan Materyaller ve Genel Özellikleri	21
2.1.1 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı	21
2.1.2 Kur'ân Öğreniyorum	22
2.1.3 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)	22
2.1.4 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum	22
2.2 Değerlendirmeye Konu Olan Materyallerin Yazarları	23
2.3 Değerlendirilmede Esas Alınan Özellikler	24
2.3.1 Biçimsel Özellikler	24
2.3.2 İçerik Özellikleri	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELİF CÜZLERİNİN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ

3.1 Tasarımlar	28
----------------------	----

3.1.1 Cilt, Baskı ve Kâğıt Kalitesi	29
3.1.2 Ön ve Arka Kapak Bilgileri ve Tasarımları	31
3.1.2.1 Ön Kapak Bilgileri ve Tasarımları	31
3.1.2.2 Arka Kapak Bilgileri ve Tasarımları	35
3.1.3 İç Kapak Bilgileri	36
3.2 Görsel Tasarım ile İlgili Değerlendirmeler	38
3.2.1 Tasarım Araçları	39
3.2.2 Tasarımda Yalınlık ve Basitlik İlkesinin Uyumu	41
3.2.3 Tasarımda Bütünlük ve Devamlılık İlkesinin Uyumu	42
3.2.4 Tasarımda Vurgu ve Görsel Öğelerin Durumu	43
3.3 Metin Tasarımı	45
3.3.1 Arapça Harflerde Kullanılan Yazı Tipi Boyutu	45
3.3.2 Türkçe Karakterlerde Kullanılan Yazı Tipi Boyutu	49
3.3.3 Arapça Harflerde Kullanılan Yazı Stillerinin Okunabilirliği	50
3.4 İç Sayfaların Genel Tasarımları	53
3.5 Tablo Tasarımı	57
3.6 Baskıda Kullanılan Yönerler	61
3.7 Örnek Kelimelerin Yerleşiminde Uyum	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ELİF CÜZLERİNİN İÇERİK ÖZELLİKLERİ

4.1 Eserlerin İsimleri	66
4.2 İçindekiler, Kaynakça vb. Bilgiler	67
4.3 Konular	68
4.3.1 Konularda Kullanılan Dil ve Anlatım	71
4.3.2 Konularda Yer Alan Açıklamalar	73
4.4 Diğer Bilgiler	81
4.4.1 Tecvid Kuralları	81
4.4.1.1 Tecvid kurallarının değerlendirilmesi	83
4.4.2 Duâlar	88
4.4.3 Kısa Süreler	89
4.5 Verilen Örnek Kelimelerde İşlevsellik	90
4.5.1 Örneklerde Kullanılan Harekelerin Boyutları	90
4.5.2 Örneklerde Kullanılan Harekelerin Doğru Konumlandırılması	92
4.5.3 Yeterli Örnek Verilme Durumu	96
4.5.4 Verilen Örneklerin Konuyla İlişkilendirilmesi	96
4.5.5 Örnek Kelimelerin Basitten Karmaşığa (Kolaydan Zora) İlkesi	101
4.5.6 Kur'ân'dan Örnek Kelimelerin Verilmesi	103
4.5.7 Kur'ân'dan Verilen Örnek Kelimelerin Yazımı	105
4.5.8 Örnek Kelimelerin Tekrarı	111
4.5.9 Kur'ân'dan Verilen Örnek Kelimelerde Anlam Bütünlüğü	115
4.6 Arapça Metinlerin Türkçe Karakterle Yazılması	116
4.7 Âyet Meâli ve Hadis Verilme Durumu	119
4.8 İnteraktif, VCD, CD Şeklinde Kullanım Durumu	120
SONUÇ VE ÖNERİLER	122
KAYNAKÇA	127
EK	135
ÖZGEÇMİŞ	136

ŞEKİLLER

Resim 3.1 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı Ön Kapağı	32
Resim 3.2 Kur'ân Öğreniyorum Ön Kapağı	32
Resim 3.3 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Ön Kapağı	33
Resim 3.4 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Ön Kapakları	34
Resim 3.5 Arapça Duâ Görseli	36
Resim 3.6 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı Yazı Tipi Boyutları	46
Resim 3.7 Kur'ân Öğreniyorum Yazı Tipi Boyutları	47
Resim 3.8 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Yazı Tipi Boyutları	47
Resim 3.9 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Yazı Tipi Boyutları	48
Resim 3.10 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Türkçe Karakter Puntoları	50
Resim 3.11 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı Yazı Stili	51
Resim 3.12 Resim 3.11'in Bilgisayar Hattı İle Yazımı	52
Resim 3.13 Kur'ân Öğreniyorum Satır Aralıkları	52
Resim 3.14 Kur'ân Öğreniyorum İç Sayfaların Tasarımı	54
Resim 3.15 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi İç Sayfaların Tasarımı	55
Resim 3.16 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum İç Sayfaların Tasarımı	56
Resim 3.17 Kur'ân Öğreniyorum Tablo Tasarımı	58
Resim 3.18 Kur'ân Öğreniyorum Tablo Tasarımı 2	59
Resim 3.19 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Tablo Tasarımı	60
Resim 3.20 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Kelime Yerleşimi	63
Resim 3.21 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Harf Yerleşimi	64
Resim 4.1 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Uzatma Harfleri	80
Resim 4.2 Kur'ân Öğreniyorum “ج” Harfi Okunuş Kuralları	85
Resim 4.3 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı Hareke Boyutları	91
Resim 4.4 Kur'ân Öğreniyorum Uzatma İşareti Boyutu	91
Resim 4.5 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı Hareke Yerleşimi	92
Resim 4.6 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Harekeler	93
Resim 4.7 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Harekeler 2	94
Resim 4.8 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Harekeler	94
Resim 4.9 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Harekeler 2	95
Resim 4.10 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Harekeler 3	95
Resim 4.11 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi	99
Resim 4.12 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Kelimeler 2	99
Resim 4.13 Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı Kelime Yerleşimi	101
Resim 4.14 Kur'ân Öğreniyorum Kelime Yerleşimi	102
Resim 4.15 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Kelime Yerleşimi	102
Resim 4.16 Kur'ân Öğreniyorum Kelime Yazımı	106
Resim 4.17 Kurayş Süresi Mushaf Yazımı	106
Resim 4.18 Med Harfinin Kaldırıldığı Kelimeler	107

Resim 4.19 “ى” Harfinin Kaldırıldığı Kelimeler	107
Resim 4.20 Kur’ân Öğreniyorum Kelime Örnekleri	107
Resim 4.21 Kur’ân Öğreniyorum Secavend Kullanımı	108
Resim 4.22 Kur’ân Öğreniyorum Durak Görseli Kullanımı	108
Resim 4.23 Kur’ân Öğreniyorum Kelime Örnekleri 2	108
Resim 4.24 Resim 4.23’de Yer Alan Kelimenin Mushafta Yazım Örneği	109
Resim 4.25 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Hurûf-u mukattaâ	109
Resim 4.26 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Hurûf-u mukattaâ 2	110
Resim 4.27 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Kelimelerin Farklı Yazımı	110
Resim 4.28 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Kelimelerin Farklı Yazımı 2	110
Resim 4.29 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Kelimelerin Tekrarı	112
Resim 4.30 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Kelimelerin Tekrarı 2	113
Resim 4.31 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Tekrarlar	114
Resim 4.32 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Tekrarlar 2	114
Resim 4.33 Arapça Metinlerin Türkçe Karakterle Yazımı	117
Resim 4.34 Kur’ân Öğreniyorum istiâzenin Türkçe Karakterle Yazımı	117
Resim 4.35 Arapça Metinlerin Türkçe Karakterle Yazımı	119
Resim 4.36 Arapça Kelimelerde Yazım Hatası	121

ÖNSÖZ

Müslümanlıkta vazgeçilmez değerler vardır. Bu değerler içerisinde; biçim, içerik ve metot olarak farklılıklar görseniz de özünde bir değişiklik göremezsiniz. Kur'an okumayı öğrenmek ve öğretmekte bunlardan biridir.

Müslümanlar, Kur'ân okumayı öğrenmek ve öğretmekle, huzura kavuşacaklarını bildikleri için, Kur'an eğitimi konusunda bir gayret içerisindeyler. Kur'an eğitimini sağlayacak materyallerin başında da elif cüzleri gelmektedir.

Araştırmada elif cüzlerinin kaynaklarını, gelişimlerini uzun uzun incelemeyeceğiz. Kaynağı ve tarihçesinden ziyade, Kur'ân öğreniminde ve öğretiminde verimliliği sağlayabilmek veya arttırabilmek adına yeni metotlar elde etmeye çalışacağız.

Elif cüzleri aracılığı ile doğru ve kalıcı öğrenimi sağlamak için neler yapılabileceği, araştırma gerektiren önemli konulardan biridir. Çünkü Kur'ân eğitiminin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, elif cüzlerinin ihtiyacı karşılayacak nitelikte olmasına bağlıdır.

Kur'ân eğitimi için, resmî kurumlar başta olmak üzere, vakıflar, dernekler ve şahıslar materyal olarak kullanmak üzere elif cüzleri hazırlamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı da yaygın din eğitimi çerçevesinde materyaller hazırlayan ve bu materyalleri ücretli-ücretsiz yaygınlaştıran, 3 Mart 1924'de kurulan resmi bir kurumdur.

Araştırma, "Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 2012-2017 Yılları Arasında Materyal Olarak Kullanılan Elif Cüzlerinin Değerlendirilmesi" üzerinedir.

Araştırmanın giriş bölümünde araştırmanın konusuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına, kullanılan yöntem ve kaynaklarla birlikte, ilgili literatüre yer verilmiştir.

Birinci bölümde, Kur'ân öğreniminin ve öğretiminin önemi üzerine âyetler ve hadisler ışığında bilgiler verilmiş, Kur'ân okuma ile ilgili kavramlar ele alınmış, Kur'ân okuma usulleri hakkında bilgiler verilmiştir. Kur'ân'ı tecvidli okumanın ve

öğretmenin önemi, elif cüzlerinin Kur'ân öğretimindeki yeri gibi konularda ilk bölümde yer almaktadır.

İkinci bölümde, elif cüzlerinin değerlendirilmesinde esas alınan kriterler yer almaktadır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde değerlendirmeye konu olan elif cüzleri biçimsel olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın son bölümünde ise elif cüzlerinin içerik özellikleri incelenmiştir. Araştırma nihayete erdirilirken değerlendirmelerden elde edilen sonuçlara ve elif cüzlerinin hazırlanması aşamasında göz önünde bulundurulmasının gerekli olduğuna inanılan önerilere yer verilmiştir.

Tezimin her aşamasında desteklerini esirgemeyen danışmanım sayın Doç. Dr. Halil ALDEMİR hocama müteşekkirim. Dr. Ahmet Sait SICAK hocama ve Dr. Bünyamin AÇIKALIN hocama teşekkür ediyorum.

Tezimi araştırma ve yazma sürecinde duâlarını esirgemeyen babama, anneme, aileme, özellikle hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan sevgili eşime ve çocuklarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Muhammed Seyyid KAR

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.s	: Aleyhisselam
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
c.c.	: Celle Celeluhu
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
Hz.	: Hazreti
ISBN	: International Standard Book Number (Uluslararası Standart Kitap Numarası)
İHL	: İmam Hatip Lisesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
s.a.v	: Sallelâhu aleyhi ve sellem
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
t.y.	: Tarih yok
v.	: Vefat
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri.
yay.	: Yayınlar

GİRİŞ

Kur'ân eğitimi, Cebrail (a.s)'ın Hz. Muhammed'e (s.a.v) "Oku" tebliği ile başlayan bir süreçtir. Bu süreç, Peygamber rehberliğinde devam etmiş olup, asırlar geçtikçe Kur'ân öğrenme imkânı olan her yerde yaygınlaşmıştır. Bu yerler içerisinde; evler, dükkânlar, mescitler, medreseler, hatta saraylar bile yer almış ve günümüze kadar ulaşmıştır.

Günümüzde Kur'ân eğitimi, yaygın olarak, elif cüzleri ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Materyal olarak kullanılan elif cüzleri ile İlahiyat fakültelerinde, İslami İlimler fakültelerinde, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda, Halk Eğitim Merkezlerinde, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yaygın din eğitimi eğitim verilen; eğitim merkezlerinde, Kur'an kurslarında, camilerde ve ihtiyaç duyulan diğer mekânlarda, vakıflarda, derneklerde Kur'ân öğrenimi ve öğretimi devam etmektedir. Ayrıca Kur'ân öğretimi konusunda bireysel çalışmaları da unutmamak gerekir.

Araştırmanın Konusu

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2012-2017 yılları arasında materyal olarak kullanılan elif cüzlerinin değerlendirilmesi araştırmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

Kur'ân öğretiminde önemli bir yeri olan elif cüzü materyallerinin biçim ve içerik olarak bireye öğrenmede ve kendini geliştirmede fayda sağlayıp sağlamadığı, bireysel farklılıklar dikkate alınarak sade, anlaşılabilir ve isteklere cevap verebilir bir nitelikte olup olmadığı araştırmaya konu olmuştur.

Kur'ân öğretimi ve öğrenimi için hazırlanan elif cüzlerinde kullanılan harflerin tanıtılmasıyla başlayan daha sonra harekeler, cezm, şedde, tenvin vb. konularla devam eden eğitim metotlarının verimliliği ele alınmıştır.

Toplum içerisinde Kur'ân-ı Kerim okumayı bilenlerin büyük çoğunluğunun Kur'ân'ı eksik veya hatalı okuması, tecvidi çok az bilmesi veya hiç bilmemesi yeterli olmayan Kur'ân öğretiminden kaynaklandığı görülmektedir.

Elif cüzlerinin içerik olarak nasıl olması gerektiği, bireye en iyi ve en doğru öğretimin nasıl verilebileceği konusu araştırmaya yön vermiştir.

Amacı ve Önemi

Araştırmada, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2012-2017 yılları arasında materyal olarak kullanılan elif cüzlerinin biçim ve içerik açısından değerlendirilmesi ile eserlerde eksik veya varsa hatalı bilgilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın öncelikli amacı Kur'ân öğretimi ve öğrenimi alanındaki gelişmeleri değerlendirmek ve önerilerle katkıda bulunmaktır.

Araştırmada kurumlar, vakıflar, dernekler veya kişiler tarafından hazırlanan elif cüzü materyallerinin yeni yöntem ve metotlarla hazırlanmasına bir nebze de olsa katkıda bulunmak arzulanmıştır.

Sınırlılıkları ile birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından materyal olarak kullanılan elif cüzlerinin içerik ve biçimsel olarak verimliliği ve yeterliliğinin tespit edilmesi araştırmamızı önemli kılan nedenler arasındadır.

Eğitimde amaç, eğitilen varlığa kazandırılması planlananların neler olduğunu gösteren temel ilkelere dir. Eğitimi karakterize eden en önemli unsur amaç olduğu için amaçsız bir eğitim düşünülemez. Gelişigüzel yapılan çalışmalardan eğitimi ayıran özellik, eğitimde amaç olmasıdır.

Hiçbir eğitim amaçsız ve rastgele olamayacağı gibi Kur'ân öğretimi de amaçsız ve rastgele olamaz. Kur'ân öğretimine yeni bir bakış açısı sunulması ve farklı bir öğretim metodu kazandırılmaya çalışılmak istenmesi araştırmaya ayrı bir önem kazandırmaktadır.

Biçim ve içerik materyali etkileyen en temel faktörlerdir. Biçim ve içerik günlük hayatta pek çok objede karşılaştığımız, insan zihninde sürekli canlanan kavramlardır. Örneğin, bir yere bakıldığında ilk biçimden ve içerikten söz edilir. Bunun gibi eğitim için hazırlanan materyallerde de biçim ve içerikten söz edilir.

Kavramsal olarak biçim, “Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkâl, yakışık alan şekil, uygun şekil, dış görünüş, form” manalarına gelmektedir (www.tdk.gov.tr).

İçerik, “Bir şeyin içinde bulunanların bütünü, muhteva, mazruf, sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünü, bir kelimenin veya kavramın anlamı” manalarına gelmektedir (www.tdk.gov.tr).

Estetik açıdan biçim hakkında yapılan tanımlar gözden geçirilirse biçim; Aristoteles’te, “bir şeyin duyularla algılanabilen dış görünüşü, akılla kavranabilir yapısı”; Kant’ta, “zihnin bir görüngüde önsel olarak kavradığı şey”; Hegel’de, “bir şeyin derin içeriğinin ona zorunlu olarak kazandırdığı somut, yani dış görünüş” olarak açıklanmıştır (Büyük Larousse, 2003: IV, 1617).

Eğitimde olağanüstü biçimden oluşan ancak içeriği boş olan bir materyalden nasıl faydalanılamazsa biçimsel güzelliklerden mahrum olan içerik, verimli olmayacaktır. Bu husus Kur’ân öğretimi için materyal olarak hazırlanan elif cüzlerinin biçim ve içerik yönünden ele alınmasını gerekli kılan nedenler arasındadır.

Ayrıca içeriklerde verilen eksik-hatalı bilgilerin giderilmesi açısından materyallerin içerik olarak kurumlar tarafından objektif olarak değerlendirmeye tutulması gerekmektedir.

Özellikle resmî kurum olarak yaygın din eğitimi veren Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gerek elif cüzü olarak kullanılan gerekse diğer eğitimler için kullanılan materyallerin biçim ve içerik olarak değerlendirilmesi, Kur’ân eğitiminde ve din eğitiminde verimliliği arttıracaktır.

Sınırlılıkları

Kur’ân öğretimi konusunda materyal çalışmalarının sayısı oldukça fazladır. Diyanet İşleri Başkanlığı da bu konuda kurulduğundan bugüne materyal hazırlamıştır. Ancak bu araştırmada, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2012-2017 yılları arasında materyal olarak kullanılan *Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı*, *Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) Kur’ân Öğreniyorum*, *Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum* kitaplarının biçim ve muhtevasının değerlendirilmesiyle yetinilmiş, karşılaştırmaya gidilmemiştir.

Kullanılan Yöntem

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Hemen hemen bütün araştırmalar için veri toplama özelliği taşıyan doküman incelemesi, değerlendirme için hedeflenen olgular hakkında bilgi sağlayan materyallerin analizini oluşturur (Madge, 1965: 75).

Doküman incelemesi, belirli konu için birden fazla kaynak tarafından farklı tarihlerde hazırlanmış ve üretilmiş dokümanların etraflı bir analizini yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2002: 143).

Elif cüzlerinin doküman incelemesi metodu ile ele alınarak biçim ve içerik yönünden değerlendirilmesi önemli bir avantaj sağlar. Hazırlanan elif cüzlerinde mevcut hata ve eksikliklerin giderilmesi sağlanarak, Kur'an öğretiminde verimli olması sağlanır.

Kaynaklar ve İlgili Literatür

Hz. Peygamber, vahiy geldiğinde Kur'an'ı ezberler ve sahabelerine öğtirdi. Aynı zamanda vahiy kâtiplerine yazdırır ve yazılan metni evinde muhafaza ederdi (İzmirli, 1986: 14).

Peygamberimizin gerçekleştirmiş olduğu Kur'an eğitiminden sonra günümüze kadar çok fazla sayıda elif cüzü materyalinin hazırlandığı bilinmektedir. Ancak araştırmanın sınırı, değerlendirmeye konu olan materyallerin biçim ve içerik yönünden incelenmesinden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Kur'an öğrenimi ve öğtirmesi ile ilgili, Kur'an öğrenmenin, okumanın, öğtirmenin, okuma ile ilgili kavramların, tecvidli okumanın önemi ile ilgili genel ve kısa bilgiler aktarılmaya çalışıldı.

İkinci bölümde dokümantasyon inceleme metodu ile değerlendirmelerde göz önünde bulundurulacak esaslar zikredildi.

Üçüncü bölümde değerlendirmeye konu olan materyallerin biçimsel özelliklerinin incelemesi yapıldı. Dördüncü bölümde ise eserlerin içerik olarak değerlendirilmesi yapıldı.

Günümüze kadar elif cüzleri bir takım araştırmalara konu oldu. Bunlardan;

İbrahim TUNÇ, “Elifbâ (Kur'an) Öğretim Tekniklerinin Standardizasyonu Ve Yeni Bir Elifbâ Önerisi” adlı 2018 yılındaki yüksek lisans tezi ile tarihte ve günümüzde Kur'an öğretimine kısada olsa değinmiş, Arap yazısının ve elif cüzünün tarihi ile ilgili bilgiler vermiş, bazı elif cüzlerinin yüzeysel değerlendirmelerini yapmıştır (Tunç, 2018: 10-13).

İbrahim TUNÇ araştırmamıza konu olan eserler içerisinde “Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı, Kur'ân Öğreniyorum ve Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)” ile ilgili yaklaşık 17 sayfalık içerik değerlendirmesine gitmiştir. Ancak içerik konusunda, araştırmamızdan farklı bakış açıları ile değerlendirmelere gitmiştir.

Mehmet YAŞAR, “Kur'an Öğretiminde Metin Anlam İlişkisi” adlı 2006 yılındaki doktora tezi ile araştırmada kısaca değindiğimiz Kur'an öğrenimi ve öğretimi bölümü ile ilgili olarak tarihsel süreci açıklamıştır (Yaşar, 2006: 11-53).

Ayrıca bazı yüksek lisans ve doktora tezlerinde özellikle Cumhuriyet döneminde veya Osmanlıca'yı öğretmek için kullanılan elif cüzlerinin araştırmalara konu edinildiği görülmektedir.

Eğitim kitaplarının biçim ve içerik yönünden değerlendirilmeleri de dikkate alınarak araştırmaya yön verilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİ

Araştırmanın bu bölümünde Kur'ân öğrenimi ve öğretimi ile ilgili temel bilgiler verilecektir.

Kur'ân öğrenilmesi ve öğretilmesi ile sevap kazanılan mübarek bir kitaptır. Nazil olduktan sonra, bizzat Hz. Peygamberin hassasiyetiyle, müslümanların daha özverili bir şekilde kendilerini Kur'ân öğrenimine ve öğretimine adadıkları görülmektedir. Müslümanların kendilerini Kur'ân öğrenimine ve öğretimine adanmalarının sebepleri arasında; Kur'ân'ı anlamak, yaşamak, onunla amel etmek, ibadet maksadıyla okuyup sevap kazanmak vardır. Kur'ân öğreniminin ve öğretiminin her türlü zorluğa rağmen günümüze ulaşmış olması gösterilen bu adanmışlığın neticesidir.

Hz. Peygamber yaşamı boyunca Kur'ân öğrenimini ve öğretimini teşvik edip desteklemiş, Müslümanlardan, Kur'ân öğrenimi ve öğretimi hususuna gereken önemi vermelerini ve bu konuda hassas davranmalarını istemiştir.

“İnsanlar içerisinde Allah ehlinde olan kimseler vardır”, “Onlar kimdir?” diye sorulunca “Kur'ân ehli olanlardır. Onlar Allah'ın seçip has kul edindiği kimselerdir” şeklinde cevap veren Hz. Muhammed (s.a.v.) Kur'ân öğrenimi ve öğretimi ile ilgilenen bireylerin Kur'ân ehli olduklarını bildirmiştir (Dârimî, “Fedailü'l Kur'ân”, 1). Kısaca kişi için Allah ehli olmaktan daha önemli bir şey yoktur (Şakaki, 2011: 26).

1.1.Kur'ân Öğrenimi

Araştırmanın bu bölümünde Kur'ân öğreniminin ve okumanın önemi, Kur'ân okuma ile ilgili kavramlar, Kur'ân okuma usulleri ve Kur'ân'ı tecvidli okuma konuları ele alınacaktır.

Allah'a teslimiyeti seçmiş müslümanların Kur'ân'ı öğrenmeyi istemeleri ve okumaları, Kur'ân'a olan bağlılıklarının ve saygılarının gereğidir. Kur'ân'a olan bağlılık onu öğrenmekle ve okumakla kazanılır. Kur'ân'a saygı ise, İlâhi ilkelere göre hareket etmekle olur. Yüce Allah'ın emrettiklerine uyup, yasakladıklarından uzak durmak da Kur'ân'ı öğrenip gerektiği gibi okumakla, anlamakla ve yaşamakla mümkün olur.

1.1.1 Kur'ân'ı Öğreniminin ve Okumanın Önemi

Araştırmanın bu kısmında Kur'ân'ı öğrenmenin önemine değinilip daha sonra okumanın önemine değinilecektir. Çünkü ne için öğrendiğinin bilincinde olan birey okumayı daha bilinçli gerçekleştirecektir.

İslam dini ile müşerref olan bireyin en fazla arzuladığı hususların en başında Kur'ân'ı öğrenmek gelmektedir.

Ebedi saadete vesile olduğu için, yaş gurubunu önemsemeksizin, bireyler arasında Kur'ân'ı öğrenmek en değerli hedef olmuştur. Kur'ân'ı öğrenip, okuyup defalarca hatim etmenin altında da ebedi saadet arzusu yatmaktadır.

Müslümanların hayatında Kur'ân okumanın tartışılmaz bir yeri ve önemi vardır. Peygamberimizden itibaren Kur'ân okumaya daima önem verildiği görülmektedir. Kur'ân'a verilen önem Peygamberimizden öğrenilmiş ve o şekilde öğretilmiş gelmiştir.

Peygamberimiz Kur'ân'ı; "Okunduğunda her harfine on sevap verilen", (Tirmizî, "Fedailü'l Kur'ân", 16), "İçinde bulunduğu (okunduğu) yeri yıkık bir harabe olmaktan kurtaran" (Tirmizî, "Fedailü'l Kur'ân", 18) ilâhi bir kitap olarak tanımlamıştır.

"Kendilerine kitap verilenler o kitabı hakkıyla okurlar." (Bakara 2/121), "Hakiki müminler o kimselerdir ki, Allah anıldığında kalpleri ürperir. Kendilerine âyetler okunduğu vakit onların imanlarını artırır ve yalnız Rablerine tevekkül ederler." (Enfâl 8/2), "Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allah için) gizli ve açık sarf edenler, asla zarara uğramayacak bir kazanç umabilirler. Çünkü Allah, onların mükâfatlarını tam öder ve lütfundan onlara fazlasını da verir. Şüphesiz O, çok bağışlayan, şükrün karşılığını bol bol verendir." (Fâtır, 35/29-30), âyetleri, Kur'ân'ı okumanın önemine vurgu yapmaktadır.

“Kur’ân okuyunuz. Çünkü Kur’ân, kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaathçi olarak gelecektir.” (Müslim, “Müsafirûn”, 252), “Kur’ân’ı öğreniniz, muhakkak Kur’ân kıyamet günü ehline ne güzel şefaathçidir.” (Dârimî, “Fedailü’l Kur’ân”, 1) hadisleri, Kur’ân’ın kendisini okuyana şefaath edeceğini haber etmektedir.

Her zaman Kur’ân okuyan kimseye şöyle denecektir: “Oku ve yüksel, dünyada tertîl ile okuduğun gibi burada da tertîl ile oku. Şüphesiz senin merteben, okuduğun âyetin son noktasındadır.” (Ebû Dâvûd, “Vitr”, 20), hadisi, Kur’ân’ı okumanın, mü’min’in Allah katındaki derecesinin yükselmesine vesile olacağını bildirmektedir.

Kur’ân’ı, yaşam kitabı olarak kabul edip, hayatı ona göre düzenleme arzusu ile özümseyerek okumak, Allah’ın (c.c) İsteddiği hayat tarzına sahip olarak yaşamayı sağlar. Kur’an’ın gönderiliş amaçlarından biride onu anlamak ve yaşamaktır. Kur’an’ı anlamak için de “Kur’an’ı okumayı” öğrenmek gerekir.

Kur’ân’ı önem vererek okumak, mü’mini her türlü kötü hasletten arındırıp cahillikten kurtulmasına rehberlik eder, dünya ve ahiret mutluluğunun ve huzurunun kapılarını açar, yaşamına anlam katar, onu cahillikten kurtarır ve kalbini Allah’a bağlar (DİB, “Kur’ân’dan Öğütler”, 2010: II, 125).

Nefsin en kötü hallerinden olup sürekli kötülüğü teşvik eden, insanı zevkler peşinde koşturup, şehvet ve saldırganlık aşıl原因an nefs-i emmaredir (Karacoşkun vd. 2015: 237). Kur’ân’ın gerektiği gibi okunması nefs-i emmarenin dizginlenmesini sağlar.

Kur’ân okumak ruhlara şifa verir, hayatın bilinçli yaşanmasını sağlar, insanları en doğru yola iletir (DİB, “Minberden Öğütler”, 2008: 171).

Kur’ân okuyan kişi dünyanın imtihan yeri olduğunu ve yaşamın bu hayattan ibaret olmadığını anlar. Kur’ân okuyarak, yaşamını Kur’ân ile şekillendiren kişi hem bu dünyada hem ahirette huzur içerisinde olacaktır.

Müslümanın ahirette, “وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا” “Peygamber dedi ki: Ey Rabbim! Kavmim bu Kur’ân’ı büsbütün terk etti” (Furkan, 25/30) âyetinde geçen şikâyetin muhataplarından olmaması için hayatının mihenk taşı olan Kur’ân’ı okumaktan ve anlamaktan uzak kalmaması gerekir.

“Kur’ân okuyan mü’min turunç gibidir; kokusu da güzeldir tadı da güzeldir. Kur’ân okumayan mümin hurma gibidir; kokusu yoktur ama tadı güzeldir. Kur’ân

okuyan münafık reyhan otu gibidir; kokusu güzeldir ama tadı acıdır. Kur’ân okumayan münafık ise ebucehil karpuzuna benzer; kokusu olmadığı gibi tadı da acıdır.” (Müslim, “Müsafirin”, 243).

Kur’ân öğrenimi ve okumanın önemi açıklandıktan sonra övgülere mazhar olmak için öğrenim fırsatlarının kaçırılmaması gerekir. Nitekim günümüz şartlarında birey Kur’ân öğrenmek istediğinde vakit ve mekân açısından herhangi bir sıkıntı ile karşılaşmamaktadır.

Kur’ân öğrenmek isteyen bireye yaş ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın, bir anlamda beşikten mezara kadar Kur’ân öğrenimine olanak sağlanmış durumdadır. Resmi ve özel kurum ve kuruluşlar tarafından verilen eğitimlerle Kur’ân öğrenimini gerçekleştirebilir.

Üniversiteler ve MEB’e bağlı okullarda Kur’ân öğrenimi yapılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından da yaygın din eğitimi çerçevesinde, başta Kur’ân kursları olmak üzere, camilerde, ihtiyaç odaklı eğitim çerçevesinde talep edilen her yerde zaman ve mekân sınırlamasına gidilmeksizin Kur’ân öğrenimine olanak sağlamıştır. Özellikle günümüzde popüler hale gelen 4-6 yaş gurubuna yönelik Kur’ân öğrenimi de yaygınlaşmıştır.

Diğer eğitimlerde olduğu gibi, Kur’ân öğretimi açısından da temyiz çağına erişen çocuktan Kur’ân’ı öğrenmesi konusunda beklentiler olmalıdır. Yedi yaş eğitim açısından önemli bir yaştır (Doğan ve Ege, 2012: 301).

1.1.2 Kur’ân Okuma ile İlgili Kavramlar

Kur’ân’ı öğrenme, okuma, anlama ve onunla amel etme konusunda Kur’ân ile ilgili bazı kavramların öğrenilmesi faydalı olacaktır. Bu kavramlar içerisinde Kırâat, tilavet, tertil önemli yer tutmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde bu kavramlar ile ilgili bilgiler verilecektir.

Araştırmada detaylara inmeden bazı bilgilerle yetinilecektir. Bu kavramlarla ilgili alanda tez çalışması bulunmaktadır (Madatov, 2015: 5-31).

1.1.2.1 Kırâat

Kırâat sözlükte; okumak, bir araya getirmek ve toplamak anlamlarında kullanılmaktadır (İbn Manzûr, I: 129).

Kırâat kavramı; Kur'ân'da kırâat, harflerin ve kelimelerin bir araya toplanmasıdır (İsfehânî, 1974: 402).

Kur'ân'da kırâat kavramının “toplamak” ve “okumak” anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra “Kur'ân” şeklinde kullanımında ise “özel isim”, “okuma”, “namaz”, manalarında kullanılmıştır (Madatov, 2015: 19-25).

Kırâat terim olarak “Lafızlarını ağızda toplayıp birleştirmek suretiyle telaffuz ettim” demektir (İbn Manzûr, I: 128).

Kırâat, işitme yoluyla alınan aynı zamanda Kur'ân'ın lafızlarının okunuşunda olan bir okuma türüdür (Demirci, 2015: 217).

İmam Gazâlî (v. 505/1111)'nin görüşüne göre, Kırâat kelimesinin oluşması için okuma gerçekleşmesi, dolayısı ile sesli okunması gerekmektedir. Okumak seslerin arasını açık bir şekilde ayırmak anlamına gelir. Bu nedenle ses gereklidir ve bunun en düşük derecesi de okuyanın kendisinin işitebileceği kadar olanıdır (Burns, 2000: 421).

Kırâat; bir okuyucunun ses ve söz aracılığı ile harflerden kelime, kelimelerden cümle oluşturmak suretiyle, Kur'ân'ı acele etmeden tecvid disiplini dâhilinde kendisine veya bir başkasına duyuracak şekilde okumasıdır (Yavuz, 2002: 260).

Açıklamalar doğrultusunda Kırâat kelimesinin ses ve söz yönüyle metnin okunuşunu vurguladığı görülmektedir.

1.1.2.2 Tilavet

Tilavet sözlükte; bir kişiyi, çok yakından takip etmek, onu izlemek ve ona uymak anlamlarında kullanılmaktadır (İbn Manzûr, XIV: 104).

Tilavet, okumak ve manayı düşünmek suretiyle izlemek anlamına da gelmektedir. Çünkü okuma fiilinde cümleleri ve âyetleri izlemek söz konusudur (İbn Fâris, I: 351).

Tilavet terim olarak, Kur'ân'ı okurken emir ve yasakları, teşvik ve sakındırmaları ciddiye alıp gereğini yerine getirmektir. Bu tilavetin kırâatten daha özel bir anlamı olduğunun göstergesidir. Buna göre, her tilavetin bir Kırâat olduğu ancak her kırâatin tilavet olmayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır (İsfehânî, 1974: 75).

Tilâvet, kırâate nispetle daha geniş anlam ifade eder. Tilavet kelimesiyle ifade edilen, harflerin hakkını vererek, tecvide riayet ederek, anlamının bilinmesine ve yaşamda uygulanmasına dikkat edilerek yapılan okumadır. Yani tilâvet terim olarak,

tüm benliği ile yaşamak amacıyla Kur'ân'ı okumaktır (Çetin, "Tilavet", DİA, XXXXI: 155).

Tilavet, âyetlerin edasının güzelliğinden hareketle ilâhî zevki tattıracak şekilde bir okumadır (Yavuz, 2002: 266).

Kur'ân'da tilavet kavramının "izleme/uyma", "okuma", "inme veya okuma", "amel etme", "rivâyet veya okuma" anlamlarında kullanıldığı görülmektedir (Madatov, 2015: 26-31).

Bütün bu değerlendirmelerden yola çıkarak tilavet; Kur'ân'ı tüm benliğiyle, özümseyerek okumayı ve anlamıyla yaşamı sürdürmeyi ifade eden bir kavram olmuştur.

1.1.2.3 Tertil

Tertil sözlükte; aşırıya gitmeksizin açıklamak, düzene koymak, dili düzenli bir şekilde hareket etmek, güzelce bir araya getirmek, sıraya koymak, kelimeleri sıralı bir şekilde güzelce bir araya getirerek okumak anlamlarında kullanılmaktadır (İbn Manzûr, XI: 265).

Tertil kelimesi terim olarak farklı şekillerde tarif edilmiştir. Sözelimi Zemahşeri, tertili harflerin hakkını vererek, en güzel bir şekilde aheste aheste okumak olarak tanımlamıştır (Zemahşerî, IV: 348). Zerkeşi de tertili harfin hakkını vermek, kelimeleri açık bir şekilde okumak, nefesi yetişmediğinde durup sonra okumak ve harfleri birbirine katmamak olarak tanımlamıştır (Zerkeşî, I: 306).

Tertil terim olarak, acele etmeden, harflerin açık seçik bir şekilde telaffuz edilmesi, harflerin hakkının doyura doyura verilmesi, uzatmalara dikkat edilerek okunması, kelimelerin birbirine sıvanmadan okunmasıdır (İbn Manzûr, XI: 265).

Tertil kelimesi ile ilgili "Kur'ân'ı ağır ağır oku" (Muzzemmil, 73/4) âyeti yorumlanırken, ilâhî hitabın incelikleri konusunda düşünerek, hükümlerini yerine getirmeyi, manalarını anlamayı ve özülle Kur'ân'a yönelmeyi istemek olduğu şeklinde açıklanmıştır (Kurtûbî, XIX: 322).

Kurtubî tertil kavramını şöyle tarif etmiştir: "Kur'ân'ı acele okuma! Aksine onu yavaş yavaş anlamlarını düşünerek açık açık oku." (Kurtubî, XIX: 37).

Tertil; Kur'ân'ın harflerinin ve kelimelerinin hakkını tam verebilmek ve en güzel biçimde okumak adına tecvid disiplini ile doğru bir telaffuzla seslendirip,

verilmek istenilen mesajı düşününe düşününe, kalp huzuru içerisinde okunmasıdır (Fırat, 2002: 13, 257).

Kur'ân'da tertil kelimesi “Biz onu, tertîl üzere (ağır ağır) okuduk.” (Furkan, 25/32). “Kur'ân'ı tertîl üzere (ağır ağır, tane tane) oku.” (Muzzemmil, 73/4) emirleriyle karşımıza çıkmaktadır. Kur'ân “tertîl”siz okunmaz. Kur'ân'da ilk inen sûrelerde Hz. Peygamber'e “tertîl” ile okumanın tavsiye edilmesi çok önemlidir.

Tertil, Allah'ın, Peygamberinden ve gıyabında kullarından istediği Kur'ân'ı okuyuş şeklidir. Allah'ın Kur'ân'ın nasıl okunacağını kesin bir şekilde Hz. Peygamber'e, O'nun aracılığıyla bize iletmesi, tertîlin önemini ve değerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Öge, 2015: XIII: 39).

Kur'ân'da tertil kavramı “tane tane okumak”, “ağır ağır okumak”, anlamlarında kullanıldığı görülmektedir (Madatov, 2015: 32).

Bu ve diğer tarifleri göz önünde bulundurarak şöyle bir tarif yapmak mümkündür. Tertil; her harfinin hakkının verilerek acele etmeden okunması ve âyetlerde verilmek istenilen ilahi mesajın anlayarak okunmaya çalışılmasıdır.

1.1.3 Kur'ân Okuma Usulleri

Kur'ân'ın tecvid kurallarına dikkat edilerek okunması gerekir. Tecvid kurallarında uzatma miktarları okuyuş hızına göre değişiklik göstermektedir. Kur'ân okuma usulleri, tahkik, tedvir ve hadr'dır. Tahkik usulü okuyuşa tertil de denmektedir.

1.1.3.1 Tahkik veya Tertil

Tahkik; Kur'ân'ın her harfin hakkını vererek, tecvid ilminde yer alan uzatma miktarlarını en azami şekilde uzatarak, gâyet ağır, hoş bir seda ile okumaktır. Tahkik, hız bakımından Kur'ân okumanın en yavaş şeklidir. Bu okuyuş tarzına, aralarında kısmen az bir fark olsa da “tertîl” de denilmektedir.

Tertil, bir şeyi düzgün ve kusursuz bir şekilde açıklamaktır. Sözü tane tane, güzel olarak ifade etmektir. Tahkik ile okuyuşta temel esas tecvid kurallarına uyarak en düzgün bir biçimde okumak iken tertil de okuduğunu anlamak gaye edinilmektedir. aşr-ı şerifler tahkik usulü ile okunmaktadır.

Tahkik usulü okuyuşta; medd-i tabîi bir elif miktarı, medd-i muttasıl dört elif miktarı, medd-i munfasıl dört elif miktarı, medd-i lâzım dört elif miktarı, medd-i ârız

ve sukûn-u ârız ile meydana gelen medd-i lîn dört elif miktarı, sukûn-u lâzımla oluşan medd-i lîn ise üç elif miktarı uzatılarak okunur. Bu uzatma miktarları Âsım Kırâatinin Hafs rivâyetine göredir.

1.1.3.2 Tedvir

Tahkik kadar ağır bir okuyuş olmamakla beraber, tecvid kurallarında yer alan uzatma miktarlarının orta bir halde uygulanması olan tedvir sözlükte bir şeyi döndürerek çevirmek demektir. Tedvir, tahkik ile hadr arası bir okuyuş şeklidir. Ramazan ayında okunan mukabelelerde genellikle bu tür okuyuş tercih edilmektedir.

Tedvir usulü okuyuşta; medd-i tabiî bir elif miktarı, medd-i muttasıl üç elif miktarı, medd-i munfasıl iki elif miktarı, medd-i lâzım dört elif miktarı, medd-i ârız ve sukûn-u ârız ile meydana gelen medd-i lîn, iki-üç elif miktarı, sukûn-u lâzımla oluşan medd-i lîn ise iki-üç elif miktarı uzatılarak okunur. Bu uzatma miktarları Âsım Kırâatinin Hafs rivâyetine göredir.

1.1.3.3 Hadr

Kur'ân'ı tecvid kurallarına uygun bir şekilde en hızlı okuma şekli olup sözlükte bir işte süratli olmaya hadr denmektedir. Hadr en hızlı okuyuş usulü olsa da harflerin mahreçlerine ve sıfatlarına da riâyet edilmeli, uzatılma ve tutulma sürelerine dikkat edilerek asgari miktarda uygulanmalıdır. Genellikle hatimle kılınan teravîh namazlarında bu okuyuş görülmektedir.

Hadr usulü okuyuşta; medd-i tabiî bir elif miktarı, medd-i muttasıl iki elif miktarı, medd-i munfasıl bir elif miktarı, medd-i lâzım üç-dört elif miktarı, medd-i ârız ve sukûn-u ârız ile meydana gelen medd-i lîn bir elif miktarı, sukûn-u lâzımla oluşan medd-i lîn ise iki elif miktarı uzatılarak okunur. Uzatma miktarları Âsım Kırâatinin Hafs rivâyetine göredir.

Hadr usulünden daha hızlı bir okuyuş olan herzeme veya tahlittir ki, bu tür okumada harflerin mahreçleri ve sıfatları kaybolur. Caiz olmayan bir okuyuş şeklidir. Herzeme, okuyuşta manayı bozacak, tecvid kurallarından yoksun bir okuyuşa sebebiyet verir.

1.1.4 Kur'ân'ı Tecvidli Okuma

Kur'ân'ı en güzel şekilde okuma gayretinde bulunmak, Kur'ân'a verilen değerden kaynaklanır. Kur'ân okumak isteyen birey, Yüce Allah'ın inananlara hayat kitabı olarak gönderdiği Kur'ân'ı, en güzel şekilde, kurallarıyla, manasını bozmadan okumalıdır.

Tecvid usulüne uygun olarak, Kur'ân'ı doğru ve hatasız okumayı öğreten bir ilimdir. Hz. Cebrail Kur'ân'ı Peygamberimize tecvid ile okumuş ve öğretmiş, Peygamberimizde ümmetine bu şekilde okumuş ve öğretmiştir (Çetin, 2011: 77).

“Kur'ân'ı tertil ile oku” (Muzzemmil, 73/4) âyeti, “ (Resulüm!) Onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kımıldatma” (Kıyameh, 75/16) âyeti, Peygamberimizin okuyuşu sorulduğunda, “O'nun kırâati med'li idi” (Buhârî, “Fedailü'l Kur'ân”, 29) diyerek cevap verilmesi, Kur'ân'ın tecvidli okunması gerektiğinin delillerindendir.

Kur'ân, kendinden bahsederken, dilinin Arapça olduğunu ve tertîl ile okunması gerektiğini ifade etmiştir. Bu Kur'ân'ın, belli başlı tecvid kuralları çerçevesinde okunmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Kur'ân'ın sıradan bir metinden farklı olarak ilahî bir kelam olması, belli kriterlere uyarak okunmasının dînî gerekliliğini ortaya koymaktadır (Aslan, 2003: VII: 360).

Bireyin Kur'ân'ı tecvidli olarak okuması, onun üzerinde Kur'ân'ın bir hakkıdır. Dolayısıyla Kur'ân öğrenmek isteyen kişinin, okuyacağı Kur'ân'ı, en azından lahn-i celi'den (ağır hatadan) kurtaracak kadar tecvid bilmesi gerekmektedir.

“Tecvidi öğrenmek kesin bir farzdır. Kim Kur'ân'ı tecvidsiz okursa günahkâr olur. Çünkü Allah Kur'ân'ı tecvitle indirmiş ve bize kadarda böyle gelmiştir. Tecvid, tilavetin süsü, eda ve Kırâatin ziynetidir.” (Cezerî, I: 239).

Tecvid ilminin vazgeçilmezlerinden olan İbnü'l-Cezerî'nin mukaddimesinde yaptığı açıklama tecvid bilgisinin önemini ortaya koymaktadır. Yukarıda yer alan açıklamalar, Kur'ân'ın tecvidli okunması gerektiğinin önemini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, Kur'ân'ı tecvidsiz öğrenmiş veya tecvid öğrenme imkânı olmayan kişiler “günahkâr olurum” endişesiyle kesinlikle Kur'ân okumayı bırakmamalı, imkânları ölçüsünde tecvidi öğrenmelidirler.

Namaz ibadetinin geçerli olma şartlarından biri de Kırâatin aslına uygun olmasıdır (DİB, “İslam İlmihali”, 2016: I: 242). Bundan dolayı Peygamberimizden

günümüze tüm müslümanların Kur'ân'ı indirildiği biçimde, harflerin telaffuzuna dikkat ederek, tecvid kurallarına uygun öğrenmeleri gerektiğini göstermektedir.

Tam hakkını vererek Kur'ân okumayı arzu eden bir kimse ister bir üstadın ağzından dinleyerek, isterse okuyarak öğrensin, tecvid kâidelerini bilerek ve tatbik ederek okumalıdır (Ünlü, 1970, IX: 20, 92-93).

Kâide ve kurallarına bağlı olarak okunan Kur'ân, hem okuyanı hem dinleyeni ihya edecektir.

1.2 Kur'ân Öğretimi

Kur'ân öğretimi, Hz. Peygamber'in peygamberliğinden sonra ve O'nun rehberliğinde anlık ve gönüllü olarak başlamıştır.

İlk emri eğitim üzerine olan Kur'ân ilim öğrenmeyi ve öğretmeyi adeta zorunlu hale getirmiştir (Bilgin, 1998: 10-12). Efendimiz bir âyet nazil olduğunda o âyeti hemen yazdırır ve ezberlerdi (Merzûk, 1975: 40).

Kur'ân öğretimi ilk etapta, öğretim, anlatma ve uygulama şeklinde, yapılmıştır. Daha sonra ise saray okulları, kitapçı dükkânları, ulema evleri ve edebi salonlar gibi yerler Kur'ân öğretiminde kullanılmıştır. Sözü edilen kurumlarda dolaylı ya da doğrudan din eğitimi verilmiştir (Dağ vd., 1974: 65).

Mekke döneminde örgütlü bir Kur'ân eğitiminden bahsedilemez. Evler Kur'ân öğretiminin yapıldığı temel mekânlardır. Bu eğitim âyetlerin insanlara öğretilmesinden ibarettir. Bu tür eğitim ve öğretim hicrete kadar devam etmiştir (Ünsal, 2009: 7).

Medine'ye hicretten sonra yapılan Mescid-i Nebevi diğer eğitimlerle birlikte Kur'ân öğretimine tahsis edilmiştir. Mescid-i Nebevi eğitim faaliyetleri için yetersiz kalınca, Peygamberimiz tarafından mescit yakınlarına başka eğitim kurumları da açılmıştır. Daru'l Kurra bunlardan biridir (Kazıcı, 2000: 34).

Hz. Peygamberin vefatından sonra dört halife de Kur'ân öğretimi konusuna özen göstermiş ve önem vermiştir. Fethedilen topraklarda da düzenli olarak eğitim verilmeye devam etmiştir (Hamidullah, 1993: 774).

Medreselerin kurulmasıyla Kur'ân eğitiminin ve diğer eğitimlerin cami dışına çıkarılması bir anlamda okullaşmanın temellerini oluşturmuştur (Çelebi, 1983: 212).

Osmanlı devletinden cumhuriyetin kuruluşuna kadar Kur'ân öğretimi gelişerek devam etmiştir.

Ülkemizde 1924 yılından sonra Türkiye'de din-devlet işlerinin birbirinden ayrılması ile Kur'ân öğretimi farklı boyuta taşınmıştır. Yayınlanan bir genelge ile medreseler kapatılmıştır. Medreselerin yerine din konusunda uzman yetiştirmek üzere Darül Fünun'da bir İlahiyat Fakültesi, imam yetiştirmek üzere de yirmi dokuz yerde İmam Hatip açılmıştır (Buyrukçu, 2007: 32).

1930-1950 yılları arasında Türkiye'de dini hayata getirilen kısıtlamalar Kur'ân öğretiminin ve din eğitiminin en aza indiği dönemlerdir. Resmi dini eğitimin yapılmadığı bu dönemin tabîî bir sonucu olarak yeterli denilebilecek bir Kur'ân eğitimi ve din eğitimi verilememiştir (Bulut, 1997: 114). Kur'ân öğretimi ve din eğitiminin ailelere bırakıldığı bu dönemde ebeveynlerin büyük çoğunluğunun Kur'ân bilgilerinin eksik veya yetersiz olması, Kur'ân öğretimi uygulamalarının gizli olarak yürütülmesine neden olmuştur (Buyrukçu, 2001: 37).

Kur'ân öğretiminde istenilen hedeflere ulaşılması için çeşitli yöntemler tercih edilmelidir. Yöntemler seçilirken, bireyin, çevrenin, zamanın, konunun seçimi önemlidir. Her yöntemin güzellikleri ve sınırlılıkları mevcuttur. Dolayısıyla öğretmen yöntemleri hedeflerin gerçekleşmesine katkı sağladığı oranda verimlidir (Akyürek, 2009: 123).

Kur'ân öğretiminde fem-i muhsin olarak bilinen, alanında uzmanlaşmış, Kur'ân öğretimi yöntemleri konusunda bilgisi olan hocalardan yararlanılması gerekmektedir.

Kur'ân öğretimi yapacak öğretici ahlaklı olmalı, öğrencileri arasında adil davranmalı, şefkati ilke edinmeli, Kur'ân öğrenene karşı hayır dilemeli ve Kur'ân'ı öğrenme aşamasında olan bireye mütevâzi davranılmalıdır. Bu niteliklerin yanı sıra Allah korkusu ve takva yönü dikkate alınarak merhametli, affedici, sabırlı, öğretiminin Allah rızasını kazanmak için olduğunu düşünerek hareket eden öğreticiler olmalıdır (Adıgüzel, 2003: 193).

Teorik olarak Kur'ân öğretimi; harflerin öğretilmesi, harekelerin öğretilmesi, tecvid bilgisinin öğretilmesi, benzer harflerin gruplandırılması, öğrenilen bilgilerin pratiğe dönüştürülmesi, zihnin kuralları ve uygulamaları kavraması ile gerçekleşir (Albayrak, 2012: 26).

Kur'an'ın nüzulünden itibaren peygamberimizle başlayan öğretim süreci, mescitlerde, camilerde, kitapçılarda, saray okullarında devam etmiştir. Medreselerin açılmasıyla; medreselerde, sıbyan mekteplerinde, saray mekteplerinde devam etmiştir. Günümüzde; ilkokullarda, ortaokullarda, liselerde, halk eğitim merkezlerinde, imam hatip liselerinde, ilahiyat fakültelerinde, yüksek islam enstitülerinde Kur'an eğitimine devam edilmektedir. Ayrıca yaygın din eğitimi çerçevesinde DİB tarafından, Kur'an Kurslarında, Yaz Kurslarında, Camilerde, protokol çerçevesinde üniversite yurtlarında, gençlik merkezlerinde de Kur'an eğitimine devam edilmektedir. Bireysel çalışmalar, dernekler ve vakıflar aracılığı ile verilen Kur'an eğitimlerine de rastlanılmaktadır.

1.2.1 Kur'an Öğretiminin Önemi

Kur'an'ı öğretenlerin en hayırlı kişilerden olduğunu (Buhârî, "Fedailü'l Kur'an", 21) belirten, Hz. Muhammed (sav) yaşantısı boyunca Kur'an öğretimini teşvik etmiş ve uygulamalarıyla örnek olmuştur. "Çocuğuna Kur'an öğreten kişiye, cennette taç giydirilir." (Heysemî, "Mecmeu'z-Zevâid", 7, 166) hadisiyle Kur'an öğretiminin manevi yönden kazancına işaret etmiştir.

Kur'an öğretimiyle ilgilenen kişi, İslam toplumuna en faydalı olan kişiler arasındadır. Çünkü Kur'an öğretiminin normal bir eğitimden farklı olarak, ibadet yönü vardır.

"Allah, Kur'an ile bazı insanları (toplulukları) yükseltir; bazılarını da alçaltır." (Müslim, "Müsâfirîn", 269). Yüce Allah'ın kendilerini, Kur'an'ı öğretmeyle onurlandırdığı, bireylerin ve toplumların, Kur'an'a verdikleri önemle yükselecekleri bilinciyle hareket edip Kur'an öğretimi konusunda gösterilebilecek tüm fedakârlıkları yerine getirmeleri gerekmektedir. "Her zaman Kur'an okuyan kimseye şöyle denecektir: Oku ve yüksel, dünyada tertîl ile okuduğun gibi burada da tertîl ile oku. Şüphesiz senin merteben, okuduğun âyetin son noktasındadır." (Ebû Dâvûd, "Vitr", 20). Kur'an'ı okuyanın erişebileceği makam hadiste bu şekilde anlatılırken, Kur'an'ı öğretmenin derecesinin daha yüksek olacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kur'an öğreten kişiler Kur'an ehli kişilerdir. Peygamber Efendimiz: "İnsanlardan Allah ehli olanlar vardır." deyince sahabe-i kiram: "Onlar kimlerdir Yâ

Rasûlallah!” dediler. Peygamberimiz: “Onlar Kur’ân ehli kimselerdir. Onlar Allah ehli ve O’nun has kullarıdır.” buyurdu.” (İbn Mâce, “Sünnet”, 16).

Kur’an öğretimi Hz. Peygamber’den müslümanlara bırakılan en büyük miraslardan birisidir. Müslümana düşen görev bu mirasa sahip çıkmaktır.

1.2.2 Elif Cüzlerinin Kur’ân Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Elif cüzleri Kur’ân’ın sistemli bir şekilde öğrenilmesine ve öğretilmesine rehberlik eden en önemli temel kaynaktır. Elif cüzlerinin oluşumunda, okunması ibadet olan Kur’ân’ı öğrenmek ve öğretmek gaye edinilmiştir. Çocuk yaş gurubundan ileri yaş grubuna kadar, Kur’ân öğrenmek ve öğretmek isteyen, ilk elif cüzüyle bu amacını gerçekleştirmeye başlar.

İnanan gönüllerde Kur’an eğitimin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bu arzu ve isteği karşılayacak en önemli araçlardan biride elif cüzleridir.

Elif cüzleri, Kur’an metnini okuyabilmek için gerekli olan harfleri, hareketleri, işaretleri içerisinde barındıran, ayrıca Kur’an’ı güzel okumayı sağlayan tecvid kurallarını ihtiva etmektedir. Kur’an eğitimi için gerekli olan içerikleri sağlayan da elif cüzleridir.

Kur’ân eğitimin daha anlaşılır ve pratik bir hale getirilmesi elif cüzlerinin Kur’ân eğitimindeki yerini ve önemini göstermektedir.

Kur’ân eğitiminde kullanılan elif cüzleri; basılı yayınlar, görüntülü yayınlar, sesli yayınlar ve oyunlarda kullanılan materyaller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra yazı ile Kur’ân eğitimine rastlamaktayız.

1.2.3 Kur’ân’ı Tecvidli Öğretmenin Önemi

Kur’ân’ı tecvidli öğretmek Kur’ân âyetlerinin doğru okunuşunu temin amacına yönelik bir çabadır.

Müslüman kültürde Kur’ân okumaya verilen değer bir anlamda göstergesi tecvid ilmidir. Kur’ân’ı usulüne uygun olarak öğretmek bir müslümanın Kur’ân’ı doğru okumasını sağlamak, Kur’ân’ın müslümanın hayatındaki yeri ve önemiyle ilişkisi bağlamında bir hassasiyet olarak değerlendirilebilir (Başkan, 2015: 415).

Kur’ân tecvid kurallarıyla birlikte öğretilerek günümüze kadar gelmiş, kıraat’in de ilk basamağını teşkil etmiştir (Çetin, “Tecvid”, DİA, XL: 253).

Günümüzde Kur'ân okuyanların büyük çoğunluğunun tecvid bilgisine sahip olmadığı ve tecvid kurallarının uygulanmasında sıkıntı çekildiği günlük hayatımızda karşımıza çıkmaktadır. Bunun için Kur'ân'ı kâide ve kurallarına göre tecvidli öğretmek bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Hız. Peygamberin Kur'ân'ı, ağır ağır, harflerin ve kelimelerinin hakkını vererek, uzatılması gereken yerleri uzatarak, durulması gereken kelimelerde durarak, tefekkür niyetiyle düşünerek, anlayarak, güzel sesle okuduğu bilinmektedir (Çollak, 2015: 369). Dolayısıyla zikredilen tüm güzellikleri barındırdığından Kur'ân'ın tecvidli öğretilmesi gerekir.

Kur'ân öğrenmede amaç, elif cüzünü çabucak bitirip bir an önce Kur'ân okumaya başlamak değildir. Amaç doğru ve eksiksiz bir şekilde, kurallarına göre Kur'ân'ı okumaktır.

Kur'ân'ın tecvidli olarak ilk andan itibaren öğretilmesi, okumada yapılacak hataların en aza indirgenmesini sağlar. Yine tecvidli olarak öğretim eksik öğretimi de engelleyecektir.

Kur'ân'ı kurallarına göre doğru okumayı öğretmek yaygın hataları engeller. Kur'ân harflerinin ilk öğretilmeye başlandığı andan itibaren mahrecine dikkat edilerek öğretilmesi, her harfin ve kelimenin hakkının verilerek, tecvid kurallarına dikkat edilerek acele etmeden öğretilmesi, daha kalıcı bir Kur'ân eğitiminin olmasını sağlayan etkenlerden biridir.

Kur'ân öğretmek ve öğrenmek için DİB tarafından hazırlanan veya hazırlatılan elif cüzlerinde, tecvid ya en sonda verilmiş veya bir iki konu verilip diğer tecvid kurallarına hiç değinilmemiştir. Bu beraberinde bazı problemler getirmektedir. Bunlardan biri, kısa süreli eğitimlere bir veya birkaç defa katılıp elif cüzlerinin sonunda yer alan tecvid bölümüne ulaşamayan bireyler, hayatları boyu Kur'ân'ı tecvidsiz okuyacaklardır.

Ortaya çıkan problemlerden biri tecvid bölümünün elif cüzü konuları bittikten sonra verilmesi, Kur'ân okumaya başlayan bireyin alışageldiği okuma şeklini bırakıp tecvidli okumaya çalıştığında Kur'ân okumada zorluk çektiği görülmektedir.

Tecvidli ve mahrecine uygun bir şekilde Kur'ân öğrenimi ve öğretimiyle büyük faydalar sağlanabilir. Örneğin, elif cüzünde cizm konusunu öğrenen bir kişiye, “أَب” kelimesi öğretilirken, “ ب ” harfinde kalkale yapılması gerektiği öğretilirse ve

diğer kalkale harfleri de aynı derste öğretilirse, kalkale olan her cezmlı kelimeyi birey kalkale ile okuyacaktır.

Şedde öğretilirken, “ ٱ ” kelimesinde, idğâm-ı misleyn meal ğunne olduğunu ve 1,5 harf miktarı tutması gerektiğini öğrenen bir birey, bundan sonraki okumalarında bu tecvid kuralını uygulayacaktır.

Tecvid konuları elif cüzü dersleri içerisinde verildiğinde, elif cüzü bittiğinde birey rahatlıkla, Kur’ân’ı kurallarına uygun olarak öğrenmiş ve okumaya başlamış olacaktır.

Bireyin eksik ve hatalı öğrendiği Kur’ân’ı tecvidli öğrenebilmesi için tekrar zamanını ayırması gerekmektedir. Çoğu yetişkinin, çocukluğundaki kısa süreli Kur’ân öğrenimleri ile yetindiği bilinmektedir (Bilgin, 2007: 134).

Kur’ân’ın tecvidli olarak öğretilmesinde genel olarak süre sıkıntısı olacağı belirtilse de sağlam olarak Kur’ân temelini oluşturan ilk konuların öğretilmesinden sonra ara verilse de birey Kur’ân öğrenmeye tekrar başladığında çabucak aşına olacaktır.

Kur’ân’ın tecvidli öğrenilmesinde istenilen seviyenin yakalanabilmesi; alanında uzmanlaşmış öğreticiler tarafından yapılacak çalışmalar ve elif cüzünün ilk dersinden itibaren mahreç ve tecvid ile öğretilmesiyle mümkün olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

ELİF CÜZLERİNİN BİÇİMSEL VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ

Kur'ân öğretme ve öğrenme ihtiyacını karşılayacak temel materyal olarak ilk elif cüzleri karşımıza çıkmaktadır.

Elif cüzleri, İslamiyet'in doğuşu ile Kur'ân'ı öğrenmek için hazırlanan, bir anlamda "İslâm yazısı" denilebilecek çeşitli fonetik özelliklere sahip, zamanla küçük değişikliklere uğramış ve günümüze ulaşmıştır (Ertem, "Elifbâ", DİA, 1995: 41).

Eğitim gelişim çizgisi çerçevesinde kullanılacak araç ve gereçlerle oluşturulacak materyallerle yapılırsa, başarı şansı yükselecektir (Aydın, 2017: 13).

Gelişen ve değişen dünya düzeninde, bilimde ortaya çıkan yenilikler göz önünde bulundurularak elif cüzleri hazırlanmalıdır. Bilim ve teknik alandaki gelişmeler yakından takip edilerek elif cüzlerinde yeni tasarımlar ve içeriklerle birlikte farklı anlatım metotlarını gerekli kılar.

Araştırmanın bu bölümünde, daha önce belirtilen doğrultuda elif cüzlerinin biçimsel ve içerik özellikleri değerlendirilecektir.

2.1 Değerlendirmeye Konu Olan Materyaller ve Genel Özellikleri

DİB tarafından 2012-2017 yılları arasında dört adet elif cüzü materyal olarak kullanılmıştır (Ek 1). Bunlar; *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı*, *Kur'ân Öğreniyorum*, *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum* kitaplarıdır.

2.1.1 *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı*

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabı, DİB tarafından basımı yapılmış olup 52 sayfadan oluşan eser Nazif YILMAZ, Faruk SALMAN, Nihat MORGÜL tarafından hazırlanmıştır. DİB tarafından en fazla basımı yapılan elif cüzü olma

özelliği taşımaktadır (Ek 1). 2018 yılında dokuzuncu baskısı yapılan elif cüzü, Kur'ân kurslarında ve yaz kurslarında ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Eserin Arapça hattı M. Arif Vural tarafından el yazısıyla hazırlanmıştır. 28 dersten oluşan elif cüzü son bölümünde kısa sûreler ve duâlarla birlikte tecvid bölümünü barındırmaktadır. Eser, 31.05.2007/47 tarih ve sayıyla Din İşleri Yüksek Kurulu kararıyla basılmıştır. Diyanet yayınevlerinden ve internet üzerinden temin edilebilir.

2.1.2 Kur'ân Öğreniyorum

Kur'ân Öğreniyorum kitabı, DİB tarafından basımı yapılmış olup 126 sayfadan oluşan eser Osman EGİN ve Hüseyin ÖRESİN tarafından hazırlanmıştır. Eser, 19.01.2015/25 tarih ve sayıyla eser inceleme komisyon kararı ile basılmıştır. Eserin 2018 yılında üçüncü baskısı yapılan eserin sadeleştirilmiş (tecvid bölümü çıkarılmış) baskısı da bulunmaktadır. Diyanet yayınevlerinden ve internet üzerinden temin edilebilir.

2.1.3 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabı, DİB tarafından basımı yapılmış olup 112 sayfadan oluşan eser Davut KAYA tarafından hazırlanmıştır. Eser, 21.02.2008/17 tarih ve sayıyla Din İşleri Yüksek Kurulu kararıyla basılmıştır. Eserin sadeleştirilmiş (tecvid bölümü çıkarılmış) baskısı da yapılmıştır. Eser, DİB tarafından artık basılmamaktadır.

2.1.4 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabı, 4-6 yaş grubu için DİB tarafından 3 cilt olan eser Zeynep EREN tarafından hazırlanmıştır. Birinci cilt "Harfler" başlığı ile ikinci cilt "Harekeler" başlığı ile üçüncü cilt ise "Duâ ve Sûreler" başlığı ile set halinde hazırlanmış ve her cilt 120 sayfadan oluşmaktadır. 4-6 yaş gurubu için sayfa sayısı oldukça fazladır. Eser, 08.09.2015/90 tarih ve sayıyla eser inceleme komisyon kararı ile basılmıştır. Eserin 2018 yılında yedinci baskısı yapılmıştır. Diyanet yayınevlerinden ve internet üzerinden temin edilebilir.

2.2 Değerlendirmeye Konu Olan Materyallerin Yazarları

Kur'ân öğretiminde temel alınan elif cüzleri, Kur'ân öğretiminde tecrübe kazanmış uzman öğreticiler tarafından, muhatap alınacak kitlenin yaş grupları da dikkate alınarak, titizlikle hazırlanmalıdır.

Elif cüzlerinin yazarları; her yeni konuda okuruna farklı bilgiler kazandırabilen, verdiği örnek kelimelerle Kur'ân öğrenmek isteyen bireyi bir adım daha hedefine yaklaştıran, önceki metotlar yerine farklı metotlar kullanıp Kur'ân öğretimine ve öğrenimine katkıda bulunan kişilerdir. Kur'ân öğretimi alanında uzmanlaşmış, deneyimli yazarların, Kur'ân'ı yeni öğreniyormuş gibi düşünüp muhatap aldığı bireyin kazanımlarını iyi hesaplayarak elif cüzlerini hazırlamaları gerekmektedir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında yazarların ilgi alanı ve yazarlar hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Eseri hazırlayanlar arasında adı geçen Faruk SALMAN'ın, İHL'de meslek dersi öğretmeni olduğu (kadikoyeahl.meb.k12.tr), Nazif YILMAZ'ın, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürü olduğu (dogm.meb.gov.tr), ve Nihat MORGÜL'ün de yine İHL meslek dersleri öğretmeni olduğu (makifersoyihl.meb.k12.tr), bilgilerine ulaşıldı.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında, yazarların ilgi alanı ve yazarlar hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yapılan araştırmada neticesinde; eseri hazırlayanlar arasında adı geçen Osman EGİN'in, DİB'e bağlı Haseki Abdurrahman Gürses Eğitim Merkezinde eğitim merkezi müdürü olarak görev yaptığı (hagem.gov.tr), Hüseyin ÖRESİN'in ise gayri faal görevde olanlar listesinde olduğu bilgisine ulaşıldı (manisaegitim.diyanet.gov.tr).

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabın yazarı Davut KAYA'nın, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı olduğu bilgisi yer almaktadır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında, yazarların ilgi alanı ve yazarlar hakkında herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte, eseri hazırlayan Zeynep EREN'le ilgili herhangi bir bilgiye de yer verilmemiş olup yapılan araştırma neticesinde DİB'de çalıştığı bilgisine ulaşılmıştır.

Elif cüzlerinin yazarlarıyla ilgili yapılan değerlendirmelerde, elif cüzlerinde yazarları tanıtıcı bilgilere yer verilmediği, yapılan araştırmalarda hakkında bilgi elde

edilen yazarların Kur'ân öğretimi alanında uzman oldukları ve deneyime sahip oldukları görülmektedir.

2.3 Değerlendirilmede Esas Alınan Özellikler

Araştırmanın bu kısmında etkili ve verimli bir elif cüzünde olması gereken biçim ve içerik özelliklerinin genel çerçevesi belirlenmiştir. Elif cüzlerinde Kur'ân öğretimi konusunda izlenen aşamalar ele alınarak, konuların içeriği ve örneklerin uyumu göz önünde bulundurulmuştur.

2.3.1 Biçimsel Özellikler

Elif cüzlerinde biçimsel özellik denilince akla ilk gelen, elif cüzünün iç ve dış tasarımı, inceliği ve kalınlığı, cilt ve baskı kalitesinin durumu, içerik olarak kullanılan font biçimleri ve puntoları, sayfa tasarımları, kullanılan tabloların ve noktalama işaretlerinin durumu vb. özelliklerdir.

Elif cüzlerinde dış kapak tasarımları içeriğini yansıtır özellikte, canlı, ilgi uyandırıcı ve sade olur. Genel olarak 300 gr. ağırlığında ve sefona kaplama özelliği olan kapakların dayanıklılığı sağladığı ve sefona kaplama özelliğinin elif cüzlerinin kapağının çabuk yıpranmasını engellediği görülmektedir.

Eğitim materyallerinde kullanılacak resimler bir sanat değeri taşımalıdır. Çocuklar için hazırlanan materyallerde kullanılan resimler çocuk psikolojisine ve konu içeriklerine uygun, yalın, gözü yormayacak biçimde renkli olması gerekir (Gökşen, 1985: 30).

Elif cüzlerinde iç sayfalar yalın ve gözü yormayacak biçimde olur. Yalın ve yoğun görsellik içermeyen elif cüzlerinin öğrenimini olumlu yönde etkiler.

Elif cüzlerinin hitap ettiği kesim göz önünde bulundurularak, inceliği ve kalınlığı belirlenir. Örneğin 4-6 yaş gurubu için hazırlanan bir elif cüzünün kalın olması taşınabilirlik açısından ve eğitim açısından bir olumsuzluktur.

Elif cüzlerinde baskı kalitesinin güzel olması, ciltleme de tutkalla birlikte iplik dikiş kullanılması, materyalin kullanım ömrünü arttırır.

Elif cüzlerinde Arapça harflerin puntoları gözü yormayacak büyüklükte ve net okunabilir özellikte olmasına dikkat edilir. Arapça harflerin puntoları elif cüzünün

tamamında aynı olur. Bu hem görsellik hem öğrenme açısından önemlidir. Farklı fontlar veya puntolar kullanılacaksa ayrı bölümde olmasına dikkat edilir.

Arapça peltek harfler, kalın okunan harfler, kalın olmadığı halde kural gereği kalın okunan harfler, ince harf olup diğer harflerden telaffuzu farklı olan harfler bulunmaktadır (Karaçam, 2011: 185). Harflerin mahreç özellikleri dikkate alınarak renklendirme imkânlarının kullanılması gerekir.

İdeal bir elif cüzünde metinler ve paragraflar zemin rengiyle uyum içerisinde olur. Arapça harflerin ve metinlerin yazımında, karışıklığa ve zor okumaya neden olan yazı stilleri yerine, rahat okunabilir yazı stilleri tercih edilir.

Elif cüzlerinde, Türkçe açıklamalara ihtiyaç duyulan bölümlerde, satırların ve paragrafların biçimi yazı standartlarına uygun olur.

Elif cüzlerinin iç sayfalarında kullanılan tabloların yerleşimine ve tablolardaki hücre aralıklarına dikkat edilir. Okumayı zorlaştırıcı karışık tablo ve hücre yerleşimi öğrenimi olumsuz etkiler. Ayrıca kitap kolay taşınabilir özellikli olmalıdır (Demircan, 2006: 2, 14).

Çocuklar için hazırlanan materyallerde; kapak resimleri canlı, çekici ve materyalin içeriği ile uyumlu olmalıdır. Materyal, dayanıklı ve mat kâğıda basılmalıdır. Metinde kullanılan harflerin punto boyutu çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Materyal cildi sağlam olmalı ve dikişli olması tercih edilmelidir. Çocuklar için hazırlanan materyaller, ne çok büyük ne de çok küçük olmalıdır. Hazırlanan materyallerde sayfanın $\frac{3}{4}$ 'ü resme, $\frac{1}{4}$ 'i yazıya ayrılmalı, resim ile metin uyumlu olmalıdır (İrez, 1978: 76).

2.3.2 İçerik Özellikleri

Elif cüzlerinin içerikleri farklı metotlarla hazırlanmış olabilir. Elif cüzlerinin adları kısa, ilgi uyandırıcı ve içeriği özetleyecek şekilde olur.

Kur'ân öğrenmek isteyen bireyler için hazırlanacak elif cüzünde, bireylerin yaş grupları ve gelişim seviyeleri dikkate alınarak, yöntemi olmayan metottan uzak durulur. Bunun yerine akıcı, anlaşılabilir kolay metotlar kullanılır.

Konu bitiminde verilen alıştırmalarda örnekler kolaydan zora olacak şekilde verilir. Kolay kelimeli örneğin verilip sonradan zor örneğin verilmesi, bireyin öğrenme

isteğini arttırır. Zor kelime örneklerin önce verilmesi ise Kur'ân'ı yeni öğrenmek isteyen birey açısından zor olacaktır. Bu durum bireyin öğrenme isteğini kırar.

Kur'ân öğretiminin en güzel bir şekilde yapılabilmesi alanında uzman hocalardan ders almakla mümkündür. Elif cüzleri hazırlanırken kendi imkânlarıyla bireysel olarak Kur'ân öğrenmek zorunda olan kişiler de göz önünde bulundurularak, karmaşık olmayan, uygulamalı bir anlatımla hazırlanması Kur'ân eğitimine katkıda bulunur.

Elif cüzlerinde yer alan açıklamalar ve anlatımlar, uzman olmayan öğreticilere ve bireylere yön verecek şekilde olursa daha doğru bir öğrenime ve öğretime rehberlik eder.

Konu açıklamalarında; dil bilgisine, imlâ ve yazım kurallarına, noktalama işaretlerine dikkat edilmesi, sade ve basit anlatım tercih edilmesi anlatımda belirsizliğin önüne geçer.

Elif cüzünü öğrenmek isteyen bireyin konu ile ilgili verilen kavramlara yabancı kalmaması için ek açıklamalarla bilgilendirmeler gereklidir. Konu başlarında yapılan açıklamalarda, muhatap alınan kitlenin anlayış ve kavrayış durumları dikkate alınır.

Elif cüzlerinde verilecek örnek kelimelerin Kur'ân'dan olması önemlidir. Çünkü bireyin amacı Arapça öğrenmek değil Kur'ân'ı öğrenmektir. Dolayısıyla örnek kelimelerin Kur'ân'dan olması gerekir. Örnek kelimelerin Kur'ân'dan seçilmesi, ileride Kur'ân okuyacak bireye göz aşinalığı kazandıracak ve daha rahat Kur'ân okumasını sağlayacaktır.

Okuduğu örnek kelimelerin Kur'ân'dan olması bireyin Kur'ân'ı rahat okuyabileceği konusunda özgüvenini de arttırır.

Kur'ân'dan örnek olarak verilecek kelimelerin seçimi yapılırken, anlam bütünlüğü göz önünde bulundurulur. Kur'ân'da olumsuzluk edatı ile kullanılan kelimeler aslına hürmeten örneklerde de aynı şekilde kullanılır.

Amaç Kur'ân'ı doğru öğrenmek ise, elif cüzlerinde ilk konudan itibaren tecvid bilgilerinin verilmesi gerekir. Kur'ân'ın en baştan itibaren tecvidli öğretime imkân verecek şekilde olmaması, eksik veya hatalı bir eğitime sebebiyet verir. Bunun sonucunda bireye Kur'ân önce yanlış öğretilir sonradan tekrar tecvid öğretilmeye çalışılır.

Konuların daha iyi anlaşılması için konu bitiminde örnek kelimelerin yer aldığı alıştırmaların olması Kur'ân öğrenimin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi açısından önemlidir.

Harf özellikleri veya tecvid kurallarının, imkân dâhilinde renklendirilmesi öğrenimi olumlu yönde etkilemektedir. Kalın, ince, kural gereği kalın veya kendine has özellikleri olan Arapça harflere veya tecvid kâidelerinde renk vurgusu yapılarak öğreticinin ve öğrenen bireyin dikkatinin dağılmasının önüne geçilir.

Birbirine yakın mahreci olan harfler, doğru okunup okunmadığının anlaşılması için yan yana verilirse, özellikle her harfin kendi mahrecinden okunması sağlanır.

Elif cüzlerinde öğretmeyi-öğrenmeyi teşvik edici mahiyette âyet meallerine, hadislere veya özlü sözlere yer verilmesi, bireyin Kur'ân öğrenme ve okuma isteğini manevi olarak destekler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELİF CÜZLERİNİN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ

Elif cüzlerinin kapak ve iç tasarımı, günümüz iletişim ve bilgi çağında Kur’ân öğrenmek isteyen bireyin, Kur’ân ile arasındaki ilk iletişimi sağlayan bir araçtır. İletişimin doğru şekilde sağlanması etkili bir biçimsel özellikle mümkündür.

Elif cüzlerinin biçimsel özellikleri, Kur’ân öğrenme üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Arapça harflerin puntoları, seçilen zemin rengi ile harflerin uyum içerisinde olması, tabloların belli düzende karışıklığa neden olmayacak şekilde verilmesi, bireyi etkilemekte ve aynı zamanda öğrenme aşamasında okuyucuya bazı olumlu veya olumsuz deneyimler yaşatabilmektedir.

Eğitim amaçlı hazırlanan materyallerin çocukları okumaya isteklendirecek bir tasarım anlayışı içinde hazırlanmış olması gerekir.

Elif cüzlerinde kullanılan kapakların ve seçilen renklerin, dikkat çekici ve içerikle uyumlu olarak hazırlanması gerekmektedir.

Elif cüzlerinde kapak; elif cüzünün içeriğini tanıtmaya ve kirlenmesini önleyip fiziki olarak koruma görevini üstlenmektedir.

Elif cüzlerinin kapakları, “Kur’ân’ı benimle öğren” diyormuşçasına ilgi çekici olmalıdır.

3.1 Tasarımlar

Elif cüzlerinin tasarımlarını, ebatlar (boyutlar), cilt ve baskı kalitesi, ön ve arka kapakta bulunması gereken bilgiler, iç kapakta bulunması gereken bilgiler, hacim açısından durumu vb. fiziksel tasarımları oluşturmaktadır.

Çocuk kitaplarının dikdörtgen olacak şekilde; çocukların seviyesine göre 16x23 cm büyüklüğünde olması normaldir (Atatug, 1981: 55).

Elif cüzünün ebatları, Kur'ân öğrenecek bireyin yaşı ve öğrenme kabiliyetleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Özellikle 2-10 yaş ve 50 yaş üstü Kur'ân'ı öğrenmek isteyen bireyler dikkate alınarak ebatlar büyütülebilir.

3.1.1 Cilt, Baskı ve Kâğıt Kalitesi

Kur'ân öğrenme bazen uzun soluklu bir eğitim süreci gerektirdiğinden elif cüzlerinin sağlam ve dayanıklı olması gerekmektedir. Hazırlanan elif cüzlerinin dayanıklılığını sağlayacak etkenlerin başında kitabın iplik dikişli ve kaliteli tutkalla yapıştırılmış olması gelmektedir. Hacmi az elif cüzlerinde tel dikiş kullanılabilir. Tel dikişin dezavantajı, gramajı fazla olan ve sürekli açılıp kapatılan elif cüzünün kapağının belli bir zaman geçince kopmasına neden olmasıdır.

Çocuklar için hazırlanan elif cüzlerinde kullanılan kâğıdın parlak olmayan cinsten olması, bunun yanında kaliteli ve dayanıklı olması gerekir.

Özellikle görsel kullanılan elif cüzlerinde görsellerin net ve güzel olması gerekir. Cilt kapağına çabuk yırtılmayı önleyecek plastik kaplamanın yapılması gerekir.

Kapak kitabın dayanıklılığını sağladığı gibi, kitap ile çocuğun ilk temasında, ilişkinin devamını belirlemektedir.

Kitabın fiziksel yapı özelliklerinin güzel olmaması, cildinin dağılması, kâğıt kalitesinin düşük olması, öğrencinin kitaba olan tutumunu olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuzluklar, öğrencinin kitaba olan ilgisini azaltacağından, Kur'ân öğretiminde ve öğreniminde elif cüzlerinin etkili bir şekilde kullanımını zorlaştıracaktır (Alpan, 2004: 129).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı kitabının ciltlemesinde “tel dikiş” kullanılmıştır. Eserin tel dikişle ciltlenmiş olması gramaj olarak ağır olan kapağın daha çabuk kopmasına neden olmaktadır. Tel dikişli olan eserin çabuk dağıldığı görülmektedir.

Eserin baskı kalitesi orta ve nettir. Eserde orta kaliteli ince kuşe kâğıt kullanılmıştır. Eserin kapağında sefyon kaplama kullanılarak ön ve arka kapağın çabuk yıpratılmasının önüne geçilmiştir.

Kur'ân Öğreniyorum adlı kitabın ciltlemesinde iplik dikişle beraber tutkal kullanılmıştır. İplik dikişle birlikte tutkalla ciltleme yapılması, eserin kullanışlı ve dayanıklı olmasını sağlamıştır. 126 sayfa olan eser için güzel bir ciltleme olmuştur.

Eserin özellikle tecvid bölümünde harflerin renklerinin tam çıkmadığı, harflerde gölgelemeler olduğu görülmekte olup, 2018 yılında yapılan üçüncü baskıda netlik kalitesi sağlanamamıştır.

Eserde kaliteli kuşe kâğıt kullanılmıştır. Kapak ideal gramaja sahiptir. Selefona kaplama kullanılarak eserin kapağının çabuk yıpratılmasının önüne geçilmiştir.

Eserde yeni baskılarda herhangi bir düzenlemeye gidilmeyip önceki baskılardan farklı olarak son baskıda arka kapakta, sehven “06” “Ankara” olan basım yeri (bkz. a.g.e., 2015) “04” “Ağrı” olarak değiştirilmiş (bkz. a.g.e., 2018) ve yeni tasarımcı ismi eklenmiştir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabının ciltlemesinde sadece tutkal kullanılmıştır. Sadece tutkalla ciltleme yapılması, eserin dayanıklılığını azaltmıştır. Belirli bir süre kullanılan eserin sayfaları dağılmaktadır. Eser 112 sayfadır. Eserde ciltlemede iplik dikiş kullanılması dayanıklılığını arttırabilirdi.

Eserin baskı kalitesi iyi ve nettir. Eserde 1.hamur kâğıt kullanılmıştır. Elif cüzlerinin sürekli kullanıldığı bilindiğine göre, odun miktarı az olan 1. hamur kâğıt yerine kuşe kâğıt kullanılabilirdi. Eserin kapağında selefona kullanılarak çabuk yıpratılmasının önüne geçilmiştir.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının ciltlemesinde iplik dikişle beraber tutkal kullanılmıştır. Eserin baskı kalitesi iyi ve nettir. Eserde ağır gramajlı 1.hamur kâğıt kullanılmıştır. Kapağın ideal gramaja sahip olduğu görülmektedir. Eserin kapağında selefona kullanılarak çabuk yıpratılmasının önüne geçilmiştir. Eserin kapağında, parlak olmasını ve dikkat çekmesini sağlayan, kısmi “lak” bulunmaktadır.

Eserler içerisinde cilt ve sayfa kalitesi açısından *Kur'an Öğreniyorum* eserinin ideal özellikler taşıdığı görülmektedir. Baskı kalitesi açısından, eserlerde tam bir netlikten söz edilmesi mümkün görünmemektedir.

3.1.2 Ön ve Arka Kapak Bilgileri ve Tasarımları

Elif cüzlerinin adı, yazarı, yayıncısı, içeriği çağrıştıran görseller ön kapak bilgileri arasındadır. Bandrol bilgileri, ISBN, fiyat, yayın yılı vb. bilgiler, elif cüzlerinin arka kapaklarında yer alan bilgiler arasındadır.

Çocuklar için hazırlanan materyal kapakları çocuğun hayal gücünü, zekâsını, düşünme yetisini ve karar verme yeteneğini geliştirecek özellikte eğlendirici ve eğitici olmalıdır (Yüksel, 1987: 92).

Canlı renklere sahip resimli kapak çocuk için dikkat çekici olacaktır. Aynı zamanda çocuklar için hazırlanan kapaklar, çocukların görsel algılarını geliştirici özellikte olursa çocuklar için daha verimli olacaktır. İyi tasarlanmış bir kapak; tasarımıyla içeriğini yansıtır, öğrenmek isteği bulunan bireyde iyi bir izlenim bırakır (Seven ve Kılıç, 2003:149).

Eserlerin kapağı akılda kalıcı, anlamlı, özgün, farkındalık uyandıran, düşündüren, bireyde içeriğiyle ilgili merak uyandıran, sade, bütünlük gözetilerek hazırlanan ve görselleri ile heyecan uyandıran özellikte olmalıdır (Erbaş, 2013: 27).

3.1.2.1 Ön Kapak Bilgileri ve Tasarımları

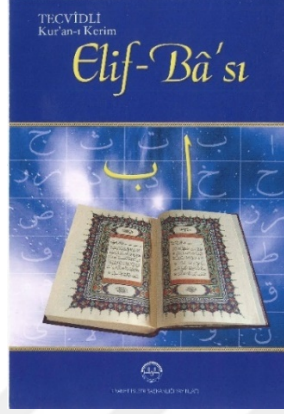
Eserlerin hazırlanmasında ortak olan hususlardan biri de ön kapak bilgileri ve tasarımlarıdır. Ön kapak bilgileri ve tasarımları kitap olarak sunulacak her eser için önemlidir.

Kitabın kapağı; içerikteki espiyi, işlenen konuları en uygun ve en güzel bir şekilde yansıtmalıdır (Hürel, 1999: 32). Kitap kapağı, kitabın yüzüdür. Öyle ki, görüldüğünde konuşmadan ve konuşulmadan, kitabın özünü hızla aktarmalıdır. Hem görsel açıdan hem de içerik olarak hemen kucaklamalıdır kişiyi. Kitap kapağı geniş kitlelere ulaşma amacı gütmelidir. Bunu başarabildiği ölçüde önemi ortaya çıkacaktır. Kapak tasarımıyla kendisini aldırان kitap olduğu gibi, kapak tasarımı yüzünden alınmayan kitaplar da bulunmaktadır (Çeviker, 1985: 24).

Ön kapak bilgileri olarak eserin adı, varsa yayınevini adı veya amblemi sayılabilir. Uygun kapak düzeni, okunabilir ve sade yazı stili, ön kapakta bulunması gereken tasarım özelliklerdir (Tosun vd., 2001: 35).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı kitabının ön kapağında, elif cüzünün adı, DİB yayımları olduğunu belirten yazı ve amblem bulunmaktadır.

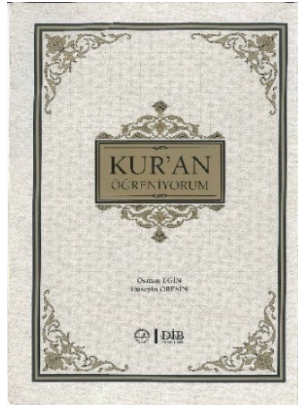
Eserin ön kapağının tasarımında mavi tonlar hâkim olup ön kapakta okunabilir bir yazı stili kullanılmıştır.

Resim 3.1 *Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı* Ön Kapağı

Tasarım sade olmakla birlikte, ön kapakta Fatiha sûresinin ve Bakara sûresinin ilk beş âyetinin yer aldığı görselin kullanıldığı görülmektedir (bkz. Resim 3.1). Görselin kullanımı ön kapağın sadeliğini gölgelemiştir. Tel dikişle ciltlenmiş olan eserin kapağı, belirli bir süre sonra koptuğunda, üzerinde bulunan âyetler sebebiyle kapağın muhafaza edilmesi gerekmektedir. Bu da takibi zor bir durumdur. Kitap kapağı, içeriğini koruyan bir kılıf olmaktan öte kitabın içeriğinin bildirisini iletmesidir (Maden, 1984: 8). Eserin kapağı, içeriğini yansıtmaktadır.

Kur'an Öğreniyorum kitabının ön kapağında, elif cüzünün ve yazarların adı, DİB yayınları olduğunu belirten yazı ve amblem bulunmaktadır.

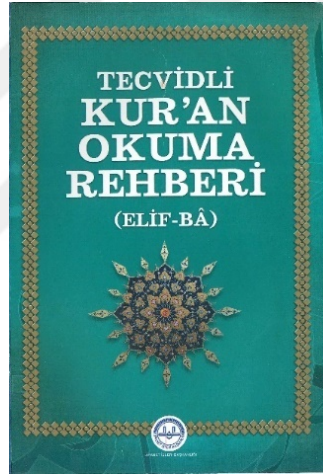
Resim 3.2 *Kur'an Öğreniyorum* Ön Kapağı

Eserin ön kapağının hazırlanmasında kullanılan tasarım sadedir. Ancak arka planda kullanılan motifin tekrarıdan elde edilen görüntü yoğunluk oluşturmaktadır. Motifin saydamlık oranı düşürülerek yoğunluk azaltılabilirdi. Ön kapakta DİB yayını olduğunu belirten yazıya verilen gölge tasarım bütünlüğüne uymamıştır (bkz. Resim 3.2).

Eserin içeriğinin elif cüzü olduğunu daha çabuk anımsatacak Arapça harfler kullanılabilirdi. Ön kapakta okunabilir bir yazı stili kullanılmıştır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabının ön kapağında, elif cüzünün adı, DİB yayınları olduğunu belirten yazı ve amblem bulunmaktadır.

Eserin ön kapağının tasarımında yeşil ve beyaz tonlar hâkim olup ön kapakta okunabilir bir yazı stili kullanılmıştır.

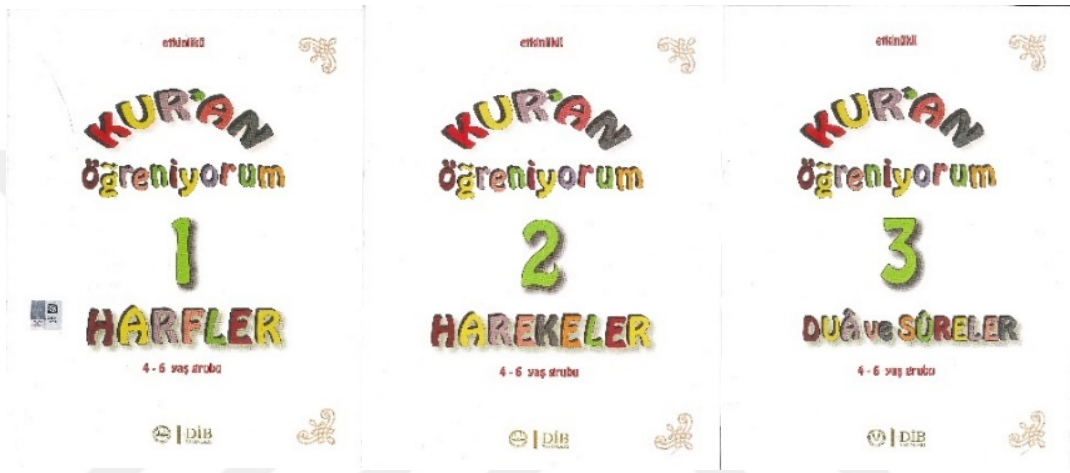

Resim 3.3 *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi* Ön Kapağı

Eserin ön kapağında kullanılan tasarım sade olup eserin içeriğinin elif cüzü olduğunu anımsatacak “ELİF-BÂ” yazısı bulunmaktadır. Ön kapakta okunabilir bir yazı stili kullanılmıştır. Ön kapakta DİB amblemi en alta simetrik olarak yerleştirilmemiştir. DİB yazısı mükerrer olarak hem ambleme hem de yazıda verilmiştir (bkz. Resim 3.3).

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının ön kapağında, elif cüzünün adı, DİB yayınları olduğunu belirten yazı ve amblemin yanı sıra kitap içerikleri verilmiştir. Bandrol arka kapakta bulunması gerekirken ön kapakta verilmiştir.

Çocuk, kelimelerle ve cümlelerle henüz bir bağ kuramazken resimleri seçmeye, tanımaya ve sevmeye başlar. Bu nedenle okul öncesi çocuk materyallerindeki resimlerin sanatsal değerleri en üstün düzeyde olmalıdır. Kapak tasarımında da tasarımcıya büyük görev düşer (Gökdil, 1982: 32). Çocuklar için hazırlanan Elif cüzleri kapakları, çocukla Kur'ân arasında bir bağ kurabilecek şekilde rengârenk özellikte olmalıdır.

Resim 3.4 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum Ön Kapakları

Eserin ön kapağının tasarımı sade olup, 4-6 yaş grubuna hitap ettiği söylenilebilir. 4-6 yaş grubuna hoş gelecek rengârenk, okunabilir bir yazı stili kullanılmıştır. Ön kapaklar, *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum -1- Harfler*, *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum -2- Harekeler*, *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum -3- Duâ ve Süreler* başlıklarıyla içerikler hakkında bilgi verecek şekilde hazırlanmıştır (bkz. Resim 3.4).

Ön kapak tasarımlarından içeriği en fazla çağrıştıran elif cüzünün, Arapça harflerin ön kapağa eklendiği *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı* eseri olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilenler açısından değerlendirildiğinde tüm elif cüzlerinin başlıkları içeriğini çağrıştırmakta olup ön kapak bilgileri yeterlidir. .

3.1.2.2 Arka Kapak Bilgileri ve Tasarımları

Eserlerde arka kapaklar ön kapaklara göre görsel açıdan daha sade tasarımlara sahip olup bir anlamda ön kapağın tasarım açısından bütünlüğünü sağlayan, hatta görsel yükünü azaltan özellikte olurlar.

Kitapların arka kapağında bilgi olarak fiyatı, ISBN numarası, basımevi, basım yılı, baskı adedi, bandrol, barkod, kitapların standart işaret ve numarası bulunmalıdır (Tosun vd, 2001: 36).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı kitabının arka kapağında bandrol ve barkod bulunmaktadır. Barkodda ISBN, basım yılı ile ilgili bilgiler verilmiş, ücretsiz olduğu için DİB'in hediyesi olduğu belirtilmiştir.

Eserin arka kapağı sade ve hoş bir tasarıma sahiptir. Arka kapakta, Kur'ân okumayı ve onunla amel etmeyi teşvik eden hadisin verilmesi, Kur'ân okuyan bireyi motive etmesi açısından isabetli olmuştur.

Kur'ân Öğreniyorum kitabının arka kapağında bandrol ve barkod bulunmaktadır. Barkodda ISBN, basım yılı ile ilgili bilgiler verilmiş, ücretsiz olduğu için DİB'in hediyesi olduğu belirtilmiştir.

Eserin arka kapağı sade bir tasarıma sahiptir. Arka kapakta, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretenlerin en hayırlı kişiler olduğunu belirten hadisin metninin ve anlamının verilmesi, Kur'ân'ı öğrenen ve öğreten kişiye ne kadar hoş bir uğraşta olduğunun hatırlatılmasını sağlamıştır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabının arka kapağında bandrol ve barkod bulunmaktadır. Barkodda ISBN, basım yılı ile ilgili bilgiler ve fiyat bilgisi verilmiştir.

Eserin arka kapağında, eserin içeriğini anlatan ve tavsiyelerden oluşan bir yazı verilmiştir. Bu bilgiler kitabın önsöz veya giriş bölümünde verilmelidir. Arka kapakta, Kur'ân'ı öğrenmek isteyen bireyi, motive edici âyet meali veya hadis verilmesi daha isabetli olacaktır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının ciltlerinin arka kapaklarında; barkod bulunmaktadır. Barkodda ISBN, basım yılı ile ilgili bilgiler ve fiyat bilgisi verilmiştir.

Eserin arka kapağında, eserin içeriğini anlatan yazılar görsel kullanılarak Arapça harflerle verilmiştir.

Eserin 2. cildinin arka kapağında ötre, cezm, esre, üstün hareketleri bazı Arapça harflerle verilmiştir. İçeriği daha iyi yansıtmayı ve bir bütünlük oluşturması için diğer hareketlerin verilmesi isabetli olacaktır. Yine bu hareketler verilirken öğretim sırasının esas alınması yani, üstün, esre, ötre, cezm şeklinde verilmesi daha yerinde olacaktır. Eserin 3. cildinin arka kapağında Arapça duâ metni yer almaktadır.

Resim 3.5 Arapça Duâ Görseli

4-6 yaş gurubu için hazırlanan eserde, Arapça metnin harekesiz olarak verilmesi görsellik olarak algılanmaktan öteye gitmeyecektir. Çünkü çocuk yaş gurubunun görsele hareke vermesi mümkün değildir. Görsel olarak verilen metin harekelendirilerek verilseydi duânın rahat okunması ve zamanla ezberlenmesi sağlanırdı. Yine şekilde ortada yer alan “تمم” kelimesinin sonundaki “م” harfi “ع” harfinin sonda yazılışına (ع) benzemektedir (bkz. Resim 3.5). Bu çocuğun harfleri karıştırmasına neden olmaktadır.

Eserlerde arka kapak bilgileri yeterli derecede verilmiştir. Arka kapak tasarımı açısından *Kur'an Öğreniyorum* ve *Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı* kitapları, arka kapak tasarımında sadeliği ve bütünlüğü yakaladığı görülmektedir. Arka kapakta Kur'an okumanın önemi ile ilgili hadislerin bulunması, bu iki eserin arka kapak tasarımlarının bütünlüğünün diğer eserlerden biraz daha öne çıkmasını sağlamıştır.

3.1.3 İç Kapak Bilgileri

Elif cüzlerinin iç kapaklarında diğer eserlerin iç kapaklarında olması gereken bilgiler olmalıdır. Elif cüzünün adı, yazarının adı, vb. bilgiler bulunmalıdır. Buna göre eserlerin iç kapağının ön yüzünde eserin adı, yazarının adı, yayınevi, baskı yılı, eserin

uygunluğuna dair varsa kurul kararının tarih ve sayısı vb. bilgilere yer verilmelidir (Tosun vd, 2001: 36).

Eserlerin i kapağının arka yüzünde; yayın seri ve dizi numaraları, telif hakkı, baskı onayı, matbaa bilgileri, varsa yazar dışında katkıda bulunanların adı soyadı, baskı adedi vb. bilgileri yer almalıdır (Küçükahmet, 2011: 39).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–B'sı kitabının iç kapak n yüzünde; kitabın ve yazarın adı, baskı yılı ve yeri verilmiş olup, kitabın uygun bulunduğuna dair kurul kararının tarih ve sayısı i kapağın arka yüzünde verilmiştir.

Eserin iç kapak arka yüzünde; yayın bilgileri, kitap ismi, hazırlayanların isimleri ve eserin hazırlanmasında yardımcı olan diğer kişilerin isim bilgileri, ISBN ve baskıyı gerçekleştiren yayınevi bilgileri verilmiş, baskı adedi hakkında sayı verilmemiştir.

Kur'ân ğreniyorum kitabının iç kapak n yüzünde yer alması gereken bilgiler 3. sayfada verilmiş olup, iç kapak n yüzünde hat sanatıyla yazılmış besmele verilmiştir.

Eserin iç kapak arka yüzünde; yayın bilgileri, kitap ismi, hazırlayanların isimleri ve eserin hazırlanmasında yardımcı olan diğer kişilerin isim bilgileri, ISBN ve baskıyı gerçekleştiren yayınevi bilgileri verilmiş, baskı adedi hakkında bilgi verilmemiştir. Eserin iç kapak n ve arka yüzleri oluşturulurken kullanılan tasarım sadece sayfa sayısının arttırılmasına neden olmuştur.

Tecvidli Kur'n Okuma Rehberi (Elif-B) kitabının iç kapak n yüzünde yer alması gereken kitap ismi 3. sayfada verilmiş olup, iç kapak n yüzünde besmele, yayıncı bilgileri ve yayıncı amblemi verilmiştir.

Eserin iç kapak arka yüzünde; yayın bilgileri, kitap ismi, hazırlayanların isimleri ve eserin hazırlanmasında yardımcı olan diğer kişilerin isim bilgileri, baskı sayısı, dağıtım ve satış, ISBN ve baskıyı gerçekleştiren yayınevi bilgileri verilmiş, baskı adedi hakkında sayı verilmemiştir.

Etkinlikli Kur'ân ğreniyorum kitabının iç kapak n yüzünde; kitabın adı, yayıncı bilgileri ve yayıncı amblemi verilmiştir.

Eserin iç kapak arka yüzünde; yayın bilgileri, kitap ismi, hazırlayanların isimleri ve eserin hazırlanmasında yardımcı olan diğer kişilerin isim bilgileri, Baskı yılı ve yeri, kitabın uygun bulunduğuna dair kurul kararının tarih ve sayısı, ISBN ve

baskıyı gerçekleştiren yayınevi bilgileri verilmiş, baskı adedi hakkında sayı verilmemiştir.

Eserlerin iç kapaklarında genel olarak olması gereken bilgilerin verildiği, bazı bilgilere yer verilmediği veya hatalı olarak verildiği görülmüştür.

3.2 Görsel Tasarım ile İlgili Değerlendirmeler

Modern teknolojiyle birlikte görsel tasarım her alanda en üst seviyede kullanılmaya başlanmıştır. Tasarımını oluşturan bileşenlerden bazıları; kullanılan görsellerin metinlerle uyumu, sayfa kenarlarındaki boşlukların uyumu ve bunların diğer içeriklerle birlikte oluşturması gereken oransal uyumlardır.

Görsel tasarım eğitim materyallerinde öğretilmek istenilen içeriğin mesajını izleyiciye sağlıklı bir şekilde ulaştırma aracıdır. İzleyici ile sağlıklı bir iletişim tasarımıdaki görsel bütünlüğe bağlıdır. Çünkü izleyici bir mesajda daima bütünlük arar; grafik tasarımda görsel bütünlük, tüm tasarımda kullanılan öğelerin birbirleriyle benzer özelliklere sahip olması ile oluşturulan tamamlanmışlık hissi sayesinde sağlanır (Ünsal, 2014: 9).

Kur'ân öğretimi için hazırlanan materyallerde, görselliği oluşturan temel etkenlerden biri de renklerdir. Renkler, görsel materyallerde, önemli bir unsur olmakla birlikte etkileme gücü bilinçli kullanılmasına bağlı olan öğelerdendir. Günümüzde renkler arası uyumların gözetilerek, elif cüzlerinde renklendirmenin kullanılması adeta bir ihtiyaç haline gelmiştir. Renkler birbirinden farklı niteliklere sahip oldukları için yan yana geldiklerinde farklı etkiler oluşturmaktadırlar.

Yan yana geldiklerinde birbirlerini iten her bir renk diğerinin daha belirgin olmasına yardım eder (Parramon, 1997: 20). Renkler aracılığıyla günlük yaşantının her anında görsel bir iletişim kurulmaktadır. Renklerin, duygular üzerinde meydana getirdiği etkilere ilişkin yapılan deneylerin sonucunda, insan psikolojisi üzerinde olumlu-olumsuz etkileri ortaya konmuştur (Erbaş, 2013: 64).

Artık günümüzde, beyazın kırmızıyı belirginleştirdiği, renklerin de kişilerde çağrışımlar oluşturduğu görülmektedir (Artut, 2009: 24).

3.2.1 Tasarım Araçları

Tasarım araçları, sayfa içerikleri, çizgi ve renklendirmelerden oluşur. Tasarım aşamasında yanlış tercihler, öğrenme isteğini olumsuz yönde etkileyebilmekte, okunabilirlik açısından sorunlara yol açmaktadır.

Görsel materyallerde tasarım bir içeriği vurgulamak, duygusal tepkiler oluşturmak için kullanılmaktadır (Özdemir, 2010: 16). Bir tasarım aracı olan renk ise, materyaller üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Renk; anlatılmak istenilen şeyin vurgulanmasını sağlar, tasarımda çeşitlilik oluşturur (Ünsal, 2014: 59).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı kitabının içeriğinde üst, alt, sağ ve sol kenar boşlukları ideal biçimde verilmiş ve alan kullanımında düzen sağlanmıştır. Çizgi renkleri belirgindir.

Elif cüzlerini oluşturan sayfalarda Arapça harflerin ve Türkçe karakterlerin yazımında çeşitli renkler kullanılmıştır. En çok kullanılan siyah renk, sonra da kırmızı renktir. Tecvid bölümünde kısmi mavi tonlu renk görülmektedir. Kullanılan renklerde bir bütünlük gözetilmemiştir. Arapça karakterlerin yazımında sadece 1. derste kırmızı renk kullanılırken daha sonraki derslerde kullanılmamıştır.

Eserde kırmızı rengin; içindekiler bölümünde, başlıklarda, vurgulamada ve tablo çizgilerinde kullanıldığı görülmektedir. Aynı renge birden farklı işlevin yüklenmesi, renk kavramının okuyucu üzerinde etkisini azaltacaktır. Tasarımda renk karmaşıklığının önüne geçilmesi için her renge bir işlev yüklenmelidir.

Eserin en sonunda CD kullanım rehberi bölümünde başlıklar için mavi tonlu renk kullanılmıştır. Sayfa tasarımları arasında dikkat çeken bir bölümde 32 ve 33. sayfalardır. Cüzden tamamıyla bağımsız bir tasarıma sahip olan sayfalar sanki renk kalitesi düşük bir makine aracılığı ile çekilen renkli fotokopiyi andırmaktadır. Tasarım bütünlüğünü bozmanın yanı sıra tam bir netliğe de sahip değildir.

Sayfa tasarımlarında arka plan rengi olarak kullanılan sarı rengin, renk kontrastı açılsa gözü daha az yoracaktır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabının içeriğinde üst, alt, sağ ve sol kenar boşlukları ideal biçimde verilmiş ve alan kullanımında düzen sağlanmıştır. Sayfaların çerçeve içerisine alınması mevcut düzeni geliştirmiştir. Çizgi renkleri belirgindir. Elif cüzlerini oluşturan sayfalarda Arapça harflerin ve Türkçe karakterlerin yazımında siyah ve

kırmızı gibi ana renkler kullanılmıştır. Koyu mavi renkler başlıklarda kullanılmıştır. Kullanılan renklere bir bütünlük gözetilmemiştir.

“Harfler ve Şekilleri” bölümünde tüm harflerin asıl halleri, başta, ortada ve sonda yazılışları kırmızı renkle verilmiştir.

Şeddenin açılımını anlatmak için kullanılan kırmızı renk, “zamir” konusu anlatılırken bir önceki harfle beraber renklendirilmiştir (bkz. a.g.e., 63, 68). Tecvid konusu olan “zamir”in renklendirilmesi daha yerinde olacaktır. Önceki harfin harekesine bağlı olarak gerçekleşen kural olduğu için sadece harekeler veya harekesiz harfler renklendirilmelidir.

Tecvid bölümünde tecvid kurallarının meydana geldiği alan kırmızı renkle gösterilmiştir. Yine kırmızı rengin kimi bölümde konu başlığı rengi kimi bölümde alt başlık rengi olarak verildiği görülmektedir. Eserde kırmızı rengin kullanımı bir sistem çerçevesinde gerçekleşmemiştir.

Renkler kullanılırken bir renge birden fazla işlev yüklenmesi, tasarımda mevcut estetiğin kaybolmasına neden olur ayrıca bir karmaşa oluşturur.

Sayfa tasarımlarında arka plan rengi olarak kullanılan rengin sayfa tasarımı açısından bütünlük oluşturduğu görülmektedir.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabının içeriğinde üst, alt, sağ ve sol kenar boşlukları verilmiş ve alan kullanımında düzen sağlanmıştır. Elif cüzlerini oluşturan sayfalarda Arapça harflerin ve Türkçe karakterlerin yazımında siyah ve kırmızı ana renkler kullanılmıştır. Kırmızı renk her konuda verilen bilgiyi vurgulamak için kullanılmıştır. Bu dikkatin yoğunlaşmasını sağlayacaktır. Ancak aynı rengin cüz boyunca her kural için kullanılması zihinde kalıcılığı engelleyecektir. Bunun yanı sıra konu başlıklarının yazı rengi mora yakın çerçeve motifi ile uyumludur. Sayfa tasarımlarında arka plan rengi beyaz olup gözü yormayacak bir renktir.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabının içeriğinde üst, alt, sağ ve sol kenar boşlukları verilmiş ve alan kullanımında düzen sağlanmıştır. Renkler sayfa içeriğinde herhangi bir sistem gözetilmeden kullanılmıştır. Harfler çeşitli sayfalarda farklı renklere yazılmıştır. Kitabın her bir cildinde farklı arka plan rengi kullanılmış ve o renk doğrultusunda iç renkler belirlenmiş ve tasarım bu doğrultuda oluşturulmuştur.

Eserlerde modern teknolojiyle ayrı bir yere sahip olan “renk” kullanımının, elif cüzlerinde Kur’an öğretimine yardımcı olması amacıyla kullanılmadığı, vurgu olarak veya başlık olarak kullanılmasında bir bütünlük olmadığı görülmektedir.

3.2.2 Tasarımda Yalınlık ve Basitlik İlkesinin Uyumu

Materyallerde kullanılan tasarım, sade, anlaşılabilir ve basit olmalıdır. Eğitim materyallerinin en önemli rollerinden biri, öğretimi, öğrenci için daha etkin ve anlamlı kılmasıdır. Bu nedenle materyaller, konuyu basitleştirici, bilginin veya konunun anlaşılmasını kolaylaştırıcı ve gereksiz görseller içermeyen özellikte yani yalın olmalıdır. Materyallerin tasarımındaki karmaşıklık ve yoğunluk, öğrenme isteğinde olan bireyin belleğinde kodlamaları güçleştirir (Yelken, 2015: 169).

Elif cüzlerinde tasarımda yalınlık ve basitlik ilkesine uyum, Kur’ân öğrenme sürecine olumlu katkıda bulunacağından materyallerin hazırlanmasında seçici davranılmasını gerekli kılmaktadır. Seçici davranılarak hazırlanan eser bireyin gözünün ve zihninin karmaşıklıktan uzak kalmasını sağlayıp, Kur’ân öğretiminde verimliliğin artmasına katkıda bulunur.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif-Bâ’sı kitabında, kullanılan tasarım, yalın, basit, sade ve rahat kavranacak bir özelliktedir. Gereksiz görsellerin verilmesinden kaçınılmıştır.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında, kullanılan tasarım, yalın, basit, sade ve rahat kavranacak bir özelliktedir. Eserde boş sayfalar olması ve bazı boşlukların görseller aracılığı ile doldurulması, kitabın hacmini yaklaşık 9-10 sayfa arttırmıştır. Kitabın hacim olarak artmasının, İslam dininde şiddetle karşı çıkılan israfa sebebiyet vereceği unutulmamalıdır.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, kullanılan tasarım, karmaşık bir yapıya sahip olup yalın ve basit değildir. Açıklamaların örnek kelimelerin olduğu çerçevenin üzerinde verilmesi, konu başlıklarının yer aldığı hücrede kullanılan çerçeve motifleri ve renkleri bu karmaşıklığın ana nedenlerindedir. Bazı bölümlerde hareketlerin diğer yazılarla iç içe geçmesi ve kullanılan tablo çizgilerinin kalınlığı, tasarımın karmaşık olmasının nedenleri arasındadır.

Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum kitabı kullanılan tasarım açısından karmaşık bir yapıya sahiptir. Eserde görseller açısından zenginlik, aşırıya gitmemek kaydıyla, 4-6 yaş gurubu çocukların eğitiminde olumlu sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. Ancak eserde anlam ve açıklamalarda kullanılan Türkçe paragrafların aşırı yer işgal etmesi, bu yaşta okuma-yazma bilgisine sahip nadir çocuk olacağı düşünüldüğünde, çocuklar için hazırlanan bu eseri yalınlıktan ve basitlikten uzaklaştırmıştır.

Eserler içerisinde yalınlık ve basitlik ilkesine uyumun, bazı eksikliklere rağmen, güzel şekilde fark edildiği, *Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı* ve *Kur'an Öğreniyorum* kitaplarıdır.

3.2.3 Tasarımda Bütünlük ve Devamlılık İlkesinin Uyumu

Tasarımda bütünlük, tasarımı oluşturan öğelerin gözle ayırt edilebilen diğer öğelerle arasındaki uyumu sağlamasıdır. Tasarımda devamlılık doğal olarak bir şeyin devamının sağlanmasıdır. Devamlılık tablolarda, iç sayfa tasarımlarında, görseller arasında uyumun sağlanması yani eğitimi alan birey için gözün diğer içeriklere kolayca kaymasıdır (Edirne, 2004: 83, 88).

Bütünlük, görsel bir materyalde yer alan tasarım öğelerinin ve verilmek istenen mesajların uyum içerisinde olması anlamına gelmektedir. Devamlılık görsel bir materyale bakarken gözün bir öğeden diğerine rahatça geçebilmesidir (Özdemir, 2010: 16).

Tasarımda kullanılan unsurlar gözün normal hareketine uyacak şekilde yerleştirilmişse bütünlük sağlanmış demektir. Yine göz bir unsurdan diğerine kesintisiz geçiş yapabiliyorsa devamlılık sağlanmış demektir (Eken, 2015: 24).

Tasarımda bütünlük ve devamlılık ilkesine uyulmaması zihin karmaşasına neden olur. Zihin karmaşası öğrenmeyi olumsuz etkileyen sebeplerden biridir. Kullanılan tasarım bir bütünlüğe sahip olmalı ve devamlılık arz etmelidir.

Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında, sayfaların tasarımında bir bütünlükten ve devamlılıktan söz edilebilir. Bir sayfadan diğerine geçişte zorluk yaşanmadığı görülmüştür.

Kur'an Öğreniyorum kitabında sayfaların tasarımında bütünlük ve devamlılık sağlanmıştır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında sayfanın durumuna göre tasarımı yapılmış olup bir bütünlükten ve devamlılıktan bahsedilmesi mümkün değildir. Bazı konu başlıklarında çerçeve kullanılıp bazı bölümlerde kullanılmaması, tabloların belirli tasarımda hazırlanmaması vb. durumlar, eserde tasarımda bütünlüğün ve devamlılığın sağlanmadığını göstermektedir.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında, tasarım açısından bir bütünlükten ve devamlılıktan söz edilmesi mümkün değildir. Her bir ciltte sayfalar için bir arka plan rengi seçilmiş bunlar içerisinde o renk tonlarına yakın renklerle içerik doldurulmuştur. Eserde her bir sayfa içeriği farklı tasarlandığı için bir sayfadan diğerine rahatça geçilmesini sağlayan devamlılık esasından söz edilememektedir.

Bütünlük ve devamlılık açısından değerlendirmeye konu olan elif cüzlerinden *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı* ve *Kur'an Öğreniyorum'* da bunun sağlanmaya çalışıldığı diğer ikisinde sağlanmadığı görülmüştür.

3.2.4 Tasarımda Vurgu ve Görsel Öğelerin Durumu

Vurgulama unsurları, hedef kitlenin özelliklerine göre değişebilen içeriğin veya anlatılmak istenilen bilginin daha etkili bir şekilde hızlıca anlaşılmasını sağlayan unsurlardır (Becer, 2005: 74).

İlgi çekilmek istenen en önemli unsur vurgu ile belirlenir (Özdemir, 2010: 16). Vurgu, yazı boyutunu değiştirme, renklendirme, kalın yazma, italik yapma şeklinde kullanılabilir. Vurguda altını çizme tekniği kullanılmamalıdır. Vurguda aşırıya kaçılmamalı, birden fazla yazı vurgulanmamalıdır (Usta, 2011: 74).

Bireyin Kur'ân öğrenme sürecine etki eden en önemli faktörler vurgu ve kullanılan görsellerdir. Elif cüzlerinde kullanılan vurgu, sayfa bütününe baskın olmalıdır. Öğretim materyalinin can alıcı noktası vurgulardır.

Görsel öğelerin elif cüzlerinde gereğinden fazla kullanılmaması gerekir. Sayfa sayısını arttıran mükerrer görsellerden de kaçınılmalıdır. Harflerin arka planına yerleştirilen görsellerin veya arka plan renginin harfin veya karakterin okunmasına engel teşkil etmemesine dikkat edilmelidir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabının 4. sayfasında kalın harfleri vurgulamak için kırmızı renk kullanılmıştır. Konu başlıklarında, harekeler veya konunun oluşmasını sağlayan kural harfi koyu olarak verilmiş, vurgulamalar yerinde

kullanılmıştır. Duâlar ve kısa sûrelerin isimleri, tecvid konu başlıkları kırmızı renkle verilmiştir. Genel itibariyle vurgulamanın yerinde kullanıldığı görülmüştür.

Eserde görseller; âyet sonlarını göstermek için kullanılan görsel, sayfa 12’de bulunan görsel, sayfa numaralandırmalarını belirginleştirmek için kullanılan görsel, sayfa 32 ve 33’de yer alan çerçeve motiflerinden oluşmaktadır.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında vurgulama, karakterlerin koyu yazılması veya renklendirilmesi aracılığı ile sağlanmıştır. Bir sayfada birden fazla vurgulama öğelerinin bulunması vurgunun kullanım amacının gerçekleşmesini engellemektedir.

Eserde “ج” görseli sayfanın tamamını kapsayacak şekilde beş sayfada kullanılmıştır. Bunun yanı sıra sayfa içerisinde üst kısımda veya alt kısımda boşluk kalmaması için görseller kullanılmıştır. Bu görseller elif cüzü ile uyum sağlasa da sayfalarca yer kaplamıştır. Bu tür kullanıma gerek yoktur. Konu başlıkları için sade motifli çerçeve kullanılmış ve âyet sonlarını gösteren durak motifleri görsel olarak kullanılmıştır.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında vurgulama, karakterlerin koyu yazılması ve kırmızı renk aracılığı ile sağlanmıştır. Bir sayfada birden fazla vurgulama öğelerinin bulunması vurgunun kullanım amacının gerçekleşmesini engellemektedir. Eserde vurgulamanın fazla kullanılmasından kaynaklı bir karmaşıklık ve yoğunluk söz konusudur. Eserde üst kısımda veya alt kısımda boşluk kalmaması için görseller kullanılmıştır. Konu başlıkları karmaşık renge sahip motifli çerçeve görseli ve âyet sonlarında durak için kullanılan görsel, başlıca görsellerdir.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabında vurgulama, arka plan rengini koyulaştırma, harflerin arka planlarına görsel yerleştirme, harflerin veya karakterlerin renklendirilmesi ile yapılmıştır.

Eserin hazırlanmasında, yaş gurubu dikkate alınarak, görsellik yoğun olarak kullanılmıştır. Görsellerin yoğunluğu çocukların Kur’ân öğrenirken sıkılmasını engelleyecek, yeni görsellerle okumalarına heyecan katacak niteliktedir. Genel olarak harflerin çizgilerle ana hattı verilmiş, bireyden çizgileri birleştirmesi ve boyaması istenmiştir.

Eserlerde genel olarak vurgulamaya dikkat edilmediği, bunun sonucunda da vurgu ile amaçlananın gerçekleşmediği görülmektedir.

3.3 Metin Tasarımı

Türkçe yazıda ve Arapça metinde kullanılan metin tasarımı öğrenme aşamasında birey açısından önemlidir.

Metin tasarımı ve metin, öğretene ile öğrenici arasında etkileşimi sağlayan en önemli araçlar olup eğitimde gelişimi ve değişimi sağlayan dinamik güçlerdir (Alpan, 2008: 108). Metin tasarımı bir diğer bakış açısından, metin okunmasına ve öğrenilmesine yardımcı olan bir araçtır. Metin tasarımının etkileşimli bir yapısı vardır (Alvermann, 1989:142).

Bireyin okuyuş ve kavrama hızını kullanılan metin tasarımı doğrudan etkilemektedir (Lester & Cheek, 1998: 289).

Metin tasarımlarındaki farklı kullanım görsel açıdan ve rahat anlaşılma açısından bir problem oluşturur ve kelimelerin okunması açısından bireyde olumsuz bir etki meydana getirir. Bir metinde yazı büyüklüğünün sık sık değiştirilmesi de görsel açıdan özel bir işlevi bulunmuyorsa okunabilirliği azaltmaktadır (Kaya, 1996: 156).

Elif cüzlerinde “Önsöz”den başlamak üzere, son bölüme kadar metin tasarımına dikkat edilmelidir.

3.3.1 Arapça Harflerde Kullanılan Yazı Tipi Boyutu

Elif cüzlerinde sıkça rastlanan hatalardan biri, Arapça harflerin yazımında kullanılan puntunun aynı sayfa içerisinde veya cüz boyunca farklı sayfalarda farklı büyüklükte kullanılmasıdır. Yazı tipi boyutlarının standart olarak oluşturulan tablolardaki hücreler içerisine örnek kelimeleri yerleştirmek için küçültülmesi, Kur’ân öğrenmek isteyen bireyin okurken, öğretene kişinin okuturken dikkatinin dağılmasına ve gözünün yorulmasına sebebiyet vermektedir. Yazı tipi boyutlarının bir büyük bir küçük yazılması da bütünlük ve devamlılık ilkesi açısından ve estetik açısından yine bir olumsuzluktur.

Arapça harflerin ve kelimelerin yazımında punto büyüklüğünün aynı olması gerekir. Kur’ân öğrenen bireyin konuyu daha rahat anlaması ve dikkatinin dağılmaması için sağlanmalıdır. Doğru boyutta kullanılan puntolar, Kur’ân öğrenimine katkıda bulunur.

Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında, Arapça harflerde ve verilen örnek kelimelerde aynı punto büyüklüğünden söz etmek mümkün değildir.

Resim 3.6 *Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif – Bâ'sı* Yazı Tipi Boyutları

Hücrelerin içerisine kelimelerin yerleştirilmesi için harf boyutlarında küçültmeye gidilmiş, bu da tasarımda bütünlüğü bozmuştur. Harf küçültmelerinin Kur'an öğrenecek bireyin okumada zorlanmasına neden olduğu görülmektedir (bkz. Resim 3.6).

Elif cüzlerinde ilk sayfadan itibaren Arapça harflerin yazılmasında belirlenen harf büyüklüğü, elif cüzünün son sayfasına kadar korunmalıdır. Arapça harflerin yazımında gelişigüzel boyutlandırma, tasarımı ve Kur'an öğrenimini olumsuz etkilemektedir.

İç içe karmaşık bir yapıya neden olan çok örnek yerine rahat okunabilir az örnek kullanmak daha verimli olacaktır. Bir sayfadan diğer sayfaya geçişte farklı boyuttaki yazımlar özellikle çocuk yaşta Kur'an öğrenmek isteyen bireyi olumsuz etkiler.

Kur'an Öğreniyorum kitabında, Arapça harflerde ve verilen örnek kelimelerde aynı punto büyüklüğünden söz etmek mümkün değildir.

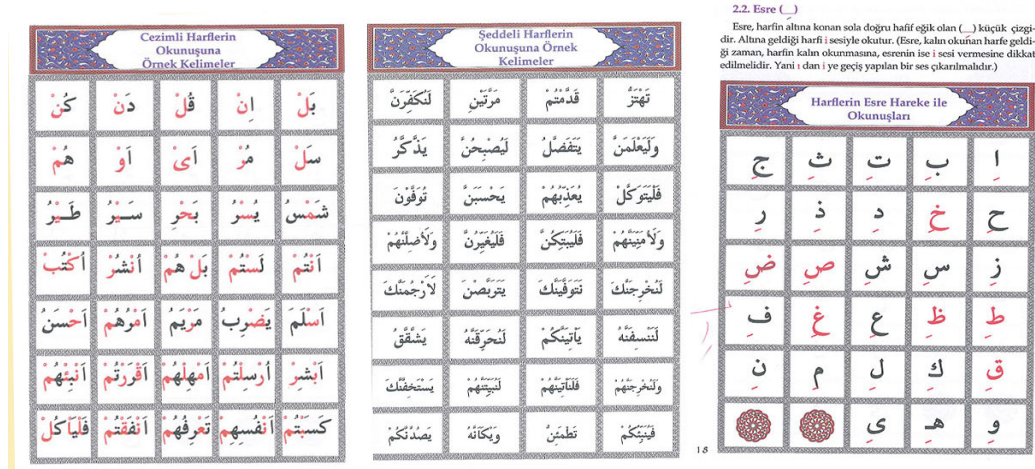

Resim 3.7 Kur'an Öğreniyorum Yazı Tipi Boyutları

Eserde, yazı tipi boyutunun her bir kelimedeki ve sayfada farklı olarak belirlendiği ve bütünlük ilkesine dikkat edilmediği görülmektedir (bkz. Resim 3.7).

Elif cüzlerinde başlangıçtan son bölüme kadar yazı tipi boyutunun aynı olması estetik bir görünümün yanı sıra okumada da rahatlık sağlayacaktır. Eserde hücreler tasarlanırken farklı boyutlandırmalar kullanıldığı da görülmektedir. Hücreler yazı tipi boyutları dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, Arapça harflerde ve verilen örnek kelimelerde aynı punto büyüklüğünden söz etmek mümkün değildir.

Resim 3.8 Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi Yazı Tipi Boyutları

Hücreler tasarlanırken farklı boyutlandırmalar yapılmıştır. Hücreler yazı tipi boyutları dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Eserde, yazı tipi boyutuna önem verilmediği görülmektedir (bkz. Resim 3.8).

Elif cüzlerinde yazı tipi boyutlarında bir düzen olmalı, gelişigüzel boyutlandırmalara gidilmemelidir.

Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum kitabının sayfa yazı tipi boyutlarına dikkat edilmediği, farklı kullanımlar olduğu görülmüştür.

Resim 3.9 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Yazı Tipi Boyutları

Çocuk yaş gurubu için hazırlanan bu tür kitaplarda harflerin yazılmasında bir uyum gözetilmemiştir (bkz. Resim 3.9). Uyumun sağlanması öncelikle bölümlerin ve kullanılacak yazı tipi boyutunun belirlenmesi ile mümkün olacaktır. Çizgileri birleştirerek harfin oluşturulması istenilen bölümler, boyama yapılması istenilen bölümler, alıştırmalar, kısa sûreler ve duâlar bu bölümlerden bazılarıdır.

Değerlendirmeye konu olan eserlerin tamamında, Arapça harflerin ve kelimelerin yazımında standart bir boyut kullanılmadığı, tablolara göre küçültmelere veya gereğinden fazla büyütmelere gidildiği görülmüştür.

3.3.2 Türkçe Karakterlerde Kullanılan Yazı Tipi Boyutu

Elif cüzlerinde kullanılan Türkçe karakterlerin punto büyüklüklerinin kendi arasında bir uyum ve bütünlük sağlaması gerekir. Kullanılan puntoların aynı olması eserlerin sade ve estetik görünümüne kavuşmasını sağlar.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında, Türkçe karakterlerde de punto farklılıkları görülmektedir. Eserin “Önsöz” bölümünde kullanılan punto ile konu başlıkları ve kitabın en sonunda verilen bilgilerde kullanılan punto farklılık göstermektedir. Verilen âyet meallerinde ve hadislerde de Türkçe karakterlerin farklı boyutta kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca eserde “Önsöz”de kullanılan punto çok küçük olduğu için okumayı zorlaştırmaktadır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında, Türkçe karakterlerin aynı puntoda olmasına dikkat edilmiştir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında Türkçe karakterlerin aynı puntoda yazılmasına dikkat edilmiştir. Tecvid bölümünde bazı farklılıklara rastlanılmaktadır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının 4-6 yaş gurubu için hazırlandığı kitapta kullanılan başlıktan anlaşılmaktadır. Kullanılan Türkçe karakterlerin boyutları 4-6 yaş gurubu çocuklar dikkate alınarak belirlenmelidir. Çocuklar için küçük puntolu harfler (12 ve altı) okumada ve öğrenmede güçlük ve zorluk oluşturabilmektedir. Öğrenmede çekilen güçlüğü ve zorluğun, öğrenme isteğinin azalmasına neden olduğu görülmektedir (Kaya, 1996: 156).

Resim 3.10 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Türkçe Karakter Puntoları

4-6 yaş gurubu için hazırlanan *Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum* kitabında Türkçe karakter puntolarının belirli bir standartta hazırlanmadığı, kullanılan punto büyüklüklerinde 4-6 yaş grubunun dikkate alınmadığı görülmektedir (bkz. Resim 3.10).

Eserlerde, Türkçe karakterlerin yazımında kullanılan boyutta bir bütünlükten söz edilebilecek eserler *Kur'an Öğreniyorum* ve *Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı* kitaplarıdır. Özellikle 4-6 yaş için hazırlanan elif cüzünde çocuklar için kullanılan boyutların yeterli büyüklükte olmadığı görülmüştür.

3.3.3 Arapça Harflerde Kullanılan Yazı Stillerinin Okunabilirliği

Çok fazla yazı stilleri yerine belirgin, okunaklı yazı stilleri tercih edilmelidir. Karakterlerin yazımında kullanılan, çok fazla çeşidi bulunan yazı stilleri arasından, öğrenimi en rahat ve kolay hale getirebilecek yazı stilin seçilmesi gerekir. Yazı stili seçimini doğru yapabilmek tecrübe ile mümkündür (Sarıkavak, 1997: 10).

Elif cüzlerinde Arapça harflerin yazımında kullanılacak olan yazı stilleri, çağımızın getirdiği yenilikler göz ardı edilmeden, öğrenmeyi ve okumayı kolaylaştıracak nitelikte olmalıdır. Bu eskiyi tamamen kaldırmak veya unutmak anlamında değildir. Önce kolay ve rahat bir öğrenim, ileride Resm-i Osmanî olarak adlandırılan Mushafların yazımında kullanılan stillerin okunması konusunda da kısa eğitim verilebilir.

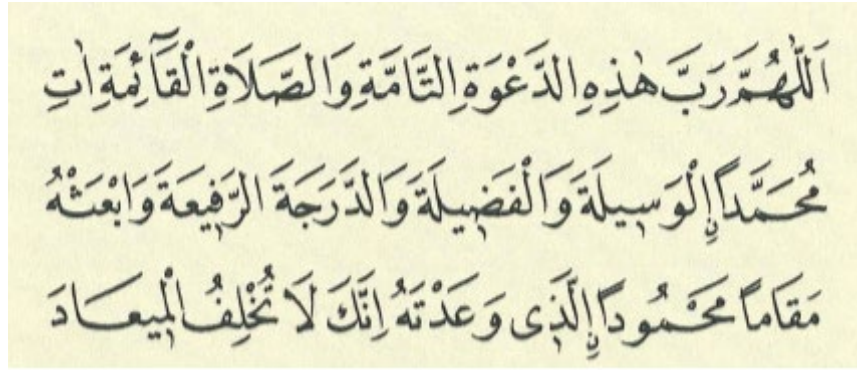
Yazı stillerinde ihmal edilmemesi gereken ancak çokça ihmal edilen özellik, “okunabilirlik” özelliğidir (Tosunoğlu, 2002: 547).

Kur’ân öğretiminde rahat okunabilir özellikte bir yazı stiline kullanımı, Kur’ân öğreniminin kolaylaşmasına önemli ölçüde etki edecektir. Anlaşılması ve okunması zor olan yazı stili bireyin öğrenim sürecini olumsuz etkilemektedir.

Elif cüzlerinin hazırlanmasında; harflerin ve kelimelerin birbirinden ayrı yazılmasını sağlayan, hareketlerin yerinin daha net ve belirgin olduğu, yazılış ve görsel olarak estetik bir görünüme sahip olan, öğrenimi kolaylaştıracak bilgisayar hattı olarak kabul edilen yazı stilleri kullanılmalıdır. Örn; *Shaikh Hamdullah Mushaf* fontu yukarıda anlatılan özelliklere sahip bir yazı stilidir. Bu fonta yakın olan, *Traditional Arabic* fontu da kullanılabilir.

Öğrenme aşamasında harflerin ve kelimelerin birbirinden ayrı yazılmasını sağlayan yazı stilleri ile birey daha rahat öğrenecek, harfleri ve kelimeleri daha az karıştıracaktır (Usta, 2011: 73).

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı kitabında, kullanılan Arapça yazı stiline kelimelerin kolay ve rahat okunabilirliğini sağlamadığı ve zikredilen hatların kullanılmadığı görülmektedir. Bu durum okuyucunun öğrenmede güçlük çekmesine neden olmaktadır.

Resim 3.11 *Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı* Yazı Stili

Eserde, verilen örnek kelimelerde, kelimelerin ayrı ve sade yazılmadığı, bazı kelimelerde önceki harflerin hareketinin sonraki harflerle bittiği, kelimeler arasında boşluk kullanılmadığı görülmüştür. Kur’ân’ı öğrenme aşamasında birey bu kelimeleri

okurken zorlanacaktır (bkz. Resim 3.11). Öğretimi kolaylaştıracak sade, yalın, anlaşılır bir yazı stili kullanılması yerinde olacaktır.

اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ ❀ اتِّ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ
وَالْفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ ❀ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ ❀ إِنَّكَ لَا
تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ❀

Resim 3.12 Resim 3.11'in Bilgisayar Hattı İle Yazımı

Resim 3.11'de yer alan kelimelerin bilgisayar stili ile yazılmış şekli incelendiğinde rahat okunabilirliğin elif cüzlerinde ne denli önemli olduğu görülmektedir (bkz. Resim 3.12), (Kar, 2018: 89).

Kur'an öğretilen elif cüzlerinde de bilgisayar hatlı stilin kullanılmasının, Kur'an eğitiminde verimliliği arttıracığı görülmektedir.

Kur'an Öğreniyorum kitabında, Arapça harflerin yazımında seçilen yazı stiline rahat ve kolay okunabilir olduğu görülmektedir.

Resim 3.13 *Kur'an Öğreniyorum* Satır Aralıkları

Kur'an Öğreniyorum kitabında iki veya daha fazla satır olarak verilen örneklerde satır aralıklarının dar olması karışıklığa neden olmuştur (bkz. Resim 3.13).

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, kullanılan yazı stili rahat ve kolay okunabilirlik özelliğine sahiptir.

Kullanılan yazı stilinde vertical ayarlar %100 oranında olursa harflerin gelişigüzel bir görünüm (uzama-genişleme) den kurtulması sağlanır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında, açık, net, rahat ve kolay okunabilir ve 4-6 yaş gurubu çocukların da okuyabileceği yazı stili seçilmiştir.

Eserlerde içerisinde rahat okunabilir özellikte olan Kur'an Öğreniyorum ve Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum eserleridir. *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı* en zor okunabilirlik özelliğini sahip eser olarak değerlendirilmiştir.

3.4 İç Sayfaların Genel Tasarımları

Elif cüzlerinin oluşturulmasının başlangıç aşaması; sayfa tasarımlarıdır (Ketenci ve Bilgili, 2006: 297).

Elif cüzlerinde bulunan sayfaların tasarımında titiz davranılması, Kur'ân öğrenmek isteyen bireyin ilgisinin çekilmesini sağlar.

Kitap içerik sayfalarının tasarımının düzgün ve sade olmaması, bireyin öğrenme isteğini azaltır. Öğrenme isteğinin azalması sonraki aşamada bireyin öğrenme isteğinden vazgeçmesi anlamını taşımaktadır (İstek, 2004: 56).

Elif cüzlerinde de özellikle yeni bir dil öğrenildiğine göre iç sayfaların tasarımı sade ve güzel olmalıdır.

Elif cüzlerinde, diğer kitaplarda olduğu gibi sayfa numaralandırmaları, bireyin kaldığı yerin takibini sağlaması açısından önemlidir.

Sayfa tasarımlarında bütünlüğün sağlanmasına engel olan nedenlerden biri de aşırı şekil kullanımındır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında, sayfa 4-31 arasında, tablo üstlerinde konu açıklamaları vb. bilgilendirme başlıkları kullanılmış, hücreler arasında boşluk düzeni sağlanmıştır.

Tablo altlarında âyet mealleri ve hadisler verilmiştir. Sayfalar çerçeve ile desteklenmiş, çerçeve renkleri de sayfa ile bütünlük oluşturmuştur.

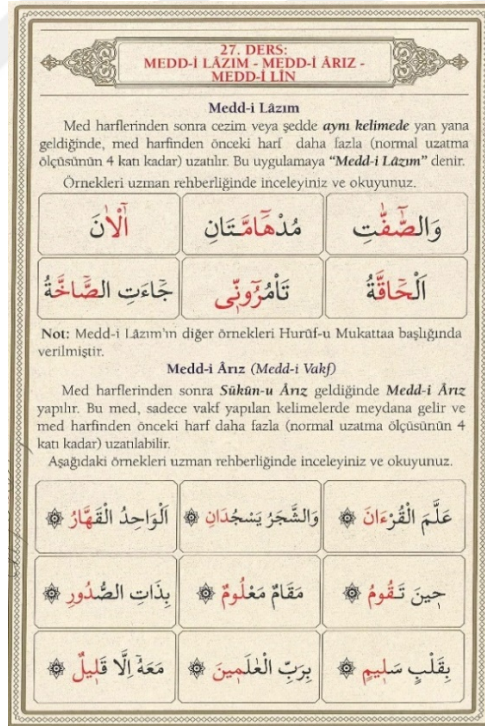
Sayfa 32-33 de Fatiha sûresi ve Bakara sûresinin ilk beş âyeti, Mushafta yer alan şekliyle verilmiştir. Sayfa 34 ile 41 arasında verilen kısa sûreler, duâlar ve anlamları bir hücrede verilmiştir.

Sayfa 42 ile 49 arasında tecvid kurallarının açıklamaları verilmiştir. Sayfalar net bir biçimde en alta numaralandırılmış ancak sayfa 32 ve 33’de atlanmıştır.

Eserde; bazı sayfalarda yer alan Türkçe metinler tek bir satıra yerleştirilmeye çalışılarak punto küçültülmüş, bu küçültme işlemi sayfanın genel tasarımını bozmuştur. Sayfa içerisindeki paragraflarda yer alan yazılar kenar boşlukları açısından dengeli yerleştirilmişken, bazı bölümlerde buna dikkat edilmemiştir.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında, konu başlıkları belirli bir düzende verilmiş, tablo üstlerinde konu açıklamaları vb. bilgilendirme başlıkları kullanılmış, hücreler arasında boşluk düzeni sağlanmıştır.

Sayfalar çerçeve ile desteklenmiş, çerçeve renkleri de sayfa ile bütünlük oluşturmuştur. Üst konu başlıklarını çevreleyen motifin üstünde ve altında yer alan çizgilerin kaldırılması sayfanın sade olan tasarımına katkı sağlar. Sayfalar net bir biçimde sağ ve sol alt bölümlerde numaralandırılmıştır.

Resim 3.14 *Kur’ân Öğreniyorum* İç Sayfaların Tasarımı

Sayfa tasarımlarında verilen örnek Arapça kelimelerin hücreye sığdırılması için küçültülmüş olması, kelimelerin daha az harfli olandan daha çok harfli olan

kelimeler şeklinde sıralanmamış olması iç sayfaların genel tasarımını olumsuz etkilemektedir (bkz. Resim 3.14).

Sayfa içerisindeki paragraflarda yer alan metinlerin kenar boşlukları açısından dengeli dağıtılmasına dikkat edilmiş, Türkçe karakterlerin yerleşiminde iç sayfa tasarım bütünlüğü korunmuştur.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, konu başlıkları belirli bir düzende verilmiş, tablo üstlerinde konu açıklamaları vb. bilgilendirme başlıkları kullanılmış, hücreler arasında boşluk düzeni sağlanmıştır.

Sayfalar çerçeve ile desteklenmiş, çerçeve renkleri sayfa ile bütünlük oluşturmamıştır. Bütünlüğün sağlanmasına engel olan çerçeve renkleri ve çerçevelerin kalınlığıdır. Çerçevelerin kalınlığı iç sayfaların tasarımının sadelikten uzak olmasına neden olmuş ve iç sayfalar karmaşık bir görünüm almıştır. Tablo çerçeve çizgilerinin inceltilmesi ve renk değişimi iç sayfa tasarımının sade ve şık bir görünüme kavuşmasını sağlar. Sayfalar sağ ve sol alt bölümlerde numaralandırılmıştır.

Uzatan Vav Harfinin Kelimedeki Okunuşuna Örnekler				
سُورٌ	نُوحٌ	زُورٌ	طُورٌ	نُورٌ
مَكْتُوبٌ	يَطُورٌ	رَسُولٌ	يَقُولُ	أَعُوذُ
يَزُولُ	ثَمُودٌ	يَدُومُ	يَكُونُ	سُورَةٌ
قُلُوبٌ	مَسْرُورٌ	شَاكِرٌ	يَعُودُ	يَقُولُونَ
يَحْفُونَ	يَجِدُونَ	يُؤْذُونَ	قُلُوبَهُمْ	يَبْغُونَ
يَلْقُونَ	يَقْقَهُونَ	الْمَعْرُوفُ	لَيَقُولَنَّ	يَأْمُرُونَ
أَتَمِدُونَ	يَعْلَمُونَ	يَعْتَدِرُونَ	تُرَدُّونَ	الْمُعَدِّرُونَ

Resim 3.15 *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi* İç Sayfaların Tasarımı

Sayfa tasarımlarında verilen örnek Arapça kelimelerin hücreye sığdırılması için küçültülmüş olması, sayfa içerisinde aşırı örnek kullanımı, kelimelerin harf

sayısına göre sıralanmasına dikkat edilmemiş olması, iç sayfaların genel tasarımını olumsuz etkilemektedir (bkz. Resim 3.15).

Sayfa içerisindeki paragraflarda yer alan metinlerin kenar boşlukları açısından dengeli dağıtılmasına dikkat edilmiştir, Türkçe karakterlerin yerleşiminde iç sayfa tasarım bütünlüğü korunmuştur.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında, kitabın her bir cildinde farklı çerçeve kullanılmış ve bu çerçevelere yakın renkler iç sayfa tasarımlarında kullanılmıştır.

Kitapta her bir sayfanın kendine özgü bir tasarımı olup standart ve sade iç sayfa tasarımından bahsetmek mümkün değildir.

Resim 3.16 Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum İç Sayfaların Tasarımı

İç sayfaların tasarımı yapılırken aşırı şekil kullanılan ve karmaşık bir yapıya sahip sayfalar mevcut iken sade tasarıma sahip sayfalar da bulunmaktadır (bkz. Resim 3.16).

Aşırı şekil kullanımından kaynaklı, karmaşık bir yapıya sahip olan iç sayfalar, 4-6 yaş gurubu çocuğun öğrenimini kısıtlamaktadır. Daha az şekil ve çizim kullanılması iç sayfa tasarımının sade ve şık bir görünüme kavuşmasını sağlar.

Sayfa numaralandırmaları, kitabın birinci cildinde sayfa 72-81 arası sayfa sağ sol orta bölümlerinde gelişigüzel verilmişken, 82-115 arası en alt sağ ve sol bölümde verilmiş olup diğer ciltlerde ve sayfalarda üst sağ ve sol bölümde verilmiştir. Kitabın son bölümlerinde ise sayfa numaralandırılmaları verilmemiştir.

Eserde, sayfa numaralandırmalarının belirli düzende yapılmaması, bireyin dikkatini ve takibini olumsuz etkilemekle birlikte genel tasarım bütünlüğünün bozulmasına da neden olmaktadır. Ayrıca sayfa numaralarının yazıldığı motiflerin sade olmaması, rakamların çerçevelerle iç içe girmiş olmasına neden olmaktadır.

Eserler içerisinde iç sayfa tasarımları açısından sade ve açık bir tasarıma sahip *Kur'an Öğreniyorum* eseri olduğu görülmüştür.

3.5 Tablo Tasarımı

Elif cüzlerinde Arapça kelimelerin bir düzen içerisinde olmasını ve anlaşılmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri tablolardır.

Tablolar, örnek kelimelerin, tablo aracılığı ile öğretilmek istenilen verilerin daha sistemli bir şekilde, rahat kavranmasını sağlar (Tosun vd, 2001: 459).

Tablo tasarımında bahsedilen olumsuzlukların önüne geçilmesi için, Kur'an'ı daha rahat ve anlaşılır bir şekilde öğretilmesi hedefi doğrultusunda açıklayıcı mahiyette kullanılan Türkçe karakterlerin boyutlarının düşürülmesi gerekmektedir.

Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabının tamamında, örnek kelimelerin verilişi için dört sütun ve yedi satırdan oluşan bir tablo kullanılmış olup gerek hücreler gerekse satırlar arasında bırakılan boşluk, herhangi bir karışıklığa meydan vermeyecek şekilde hazırlanmıştır. Hücrelerin çerçeve renkleri, hücre içi zeminle uyumluluk göstermiş, örnek kelimeler düzenli bir şekilde hücre içerisine yerleştirilmiştir.

Verilen örnek kelimeler içerisinde uzun olanlar için yazı boyutunu küçültmek yerine tablo hücrelerinde eksiltmeye gidilmesi sayfa tasarımında önem arz eden bir husustur.

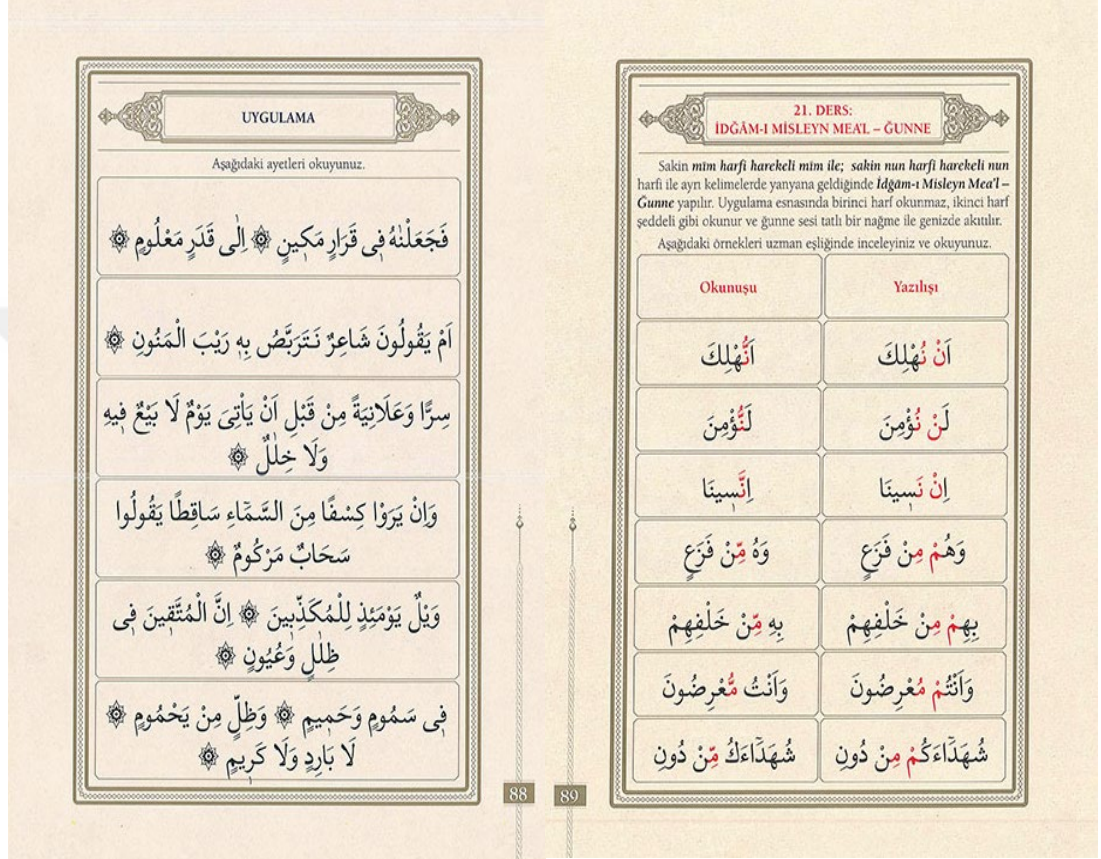
Kur'ân Öğreniyorum kitabında, her bir sayfada verilecek harfler veya kelimeler doğrultusunda tablolar oluşturulmuştur. Her sayfada özgün bir tablo olması sayfa içeriğinin karmaşık yapıda olmasını önlemektedir. Her sayfada farklı konular ve örnekler verildiği dikkate alındığında sayfanın kendisine has bir şekilde tablo tasarımı daha doğru bir tercihtir.

İZHAR		
Tenvin veya sakin nun harfinden sonra <i>izhara sebep olan harfler</i> gelirse <i>izhar</i> yapılır. Bu uygulama genizde icra edilir ancak nun sesi akıtılmaz.		
Izhara sebep olan harfler:		
خ	ح	ا
هـ	غ	ع
Aşağıdaki örnekleri uzman rehberliğinde okuyunuz.		
عَلِيمٌ حَكِيمٌ	فَإِنْ آمِنَ	
خُلُقٍ عَظِيمٍ	وَلَا مِنْ خَلْفِهِ	
وَهُمْ يَنْهَوْنَ	مِثْقًا غَلِيظًا	

Resim 3.17 *Kur'ân Öğreniyorum* Tablo Tasarımı

Kur'ân Öğreniyorum kitabında bazı sayfalarda tablo kullanımında, motiflerin yükseklikleri fazla olduğundan oluşturulan tablo içerisindeki hücrelerin içeriğinin basık kaldığı görülmüştür (bkz. Resim 3.17).

Kullanılan motifin yüksekliği düşürülüp üst iki satır ve üç sütundan oluşan tablo yükseklikleri arttırılırsa hücre içerisinde yer alan harflerin görünümü daha estetik olur.

Resim 3.18 Kur'an Öğreniyorum Tablo Tasarımı 2

Kur'an Öğreniyorum kitabında sayfaya özgü tablolar tasarlanmıştır. Tablolarda öğrenmeye yardımcı başlıkların yükseklikleri içerdiği metinle doğru orantılı olur. “Okunuşu”, “Yazılışı” gibi açıklayıcı başlıklarda alta yer alan örnek kelimelerden aynı veya daha fazla yüksekliğe sahip hücre kullanılması örneklerin yer aldığı hücreleri daha basık hale getirmektedir (bkz. Resim 3.18). Yine iki satırlı örneklerde örneklerin ikinci satırının ortalı olması okuma açısından bütünlüğü engellemektedir.

Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında sayfaya özgü tablolar tasarlanmıştır. Tablolar tasarlanırken çizgilerin sayfanın estetik görünümünü korur nitelikte olmasına dikkat edilmesi gerekir.

Öncesinde med harfi bulunan ve uzatılmadan okunan zamirlere örnekler:

فِيهِ	مَاوِيَهُ	فَاعْبُدُوهُ	نُوحِيهِ	عَصَاهُ
خَطَايَاهُ	أَخُوهُ	رَزَقْنَاهُ	أَنْسَانِيَهُ	نَبِيَّهُ
وَرَدُّوهُ	عَلَّمْنَاهُ	تَرْضَاهُ	دَخَلُوهُ	نُصَلِّيهِ

6. YAZILDIĞI HALDE OKUNMAYAN ELİF (CEM'İ ELİFİ)

Kur'an-ı Kerim'de bazı kelimelerin sonunda bulunan ve harekesiz yazılan elif harfleri vardır ki bunlar okunmamaktadırlar. Bunlar Arapça birtakım kaidelere bağlı olarak kelimenin sonunda yer alan çoğul (cem'i) Vav'larından sonra gelmektedirler. Cem'i Elif'i diye bilinen bu harfler yazıda bulunur ama okunmazlar. Misal;

قَالُوا	أَمِنُوا	ارْكَعُوا	هَاتُوا	أَنْظُرُوا
قَامُوا	فَاقِفُوا	فَاصْبِرُوا	وَاعْتَصِمُوا	أَخْلَصُوا
لِيَقْتَدُوا	لَمْ يُؤْمِنُوا	وَلِيَعْلَمُوا	اسْتَكْبَرُوا	وَلَا تُفْسِدُوا

Bu elifler, kelimenin Cem'i (çoğul) kalıbı olduğunu ifade ederler.

Resim 3.19 Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi Tablo Tasarımı

Çizgilerin fazla kalın olarak kullanılması sayfa görünümünü karmaşık hale getirmektedir. Çizgi kalınlığının aynı olmasına da dikkat edilmemiştir. Ayrıca kullanılan kalın çizgiler verilen örnek kelimelerin okunmasını zorlaştırdığı gibi bireyin dikkatini toplamasını da engellemektedir. Örnek kelimelerin harekelerinin tablo çizgilerine taşıdığı görülmektedir. Eserin genel olarak tablo tasarımları karmaşık bir haldedir (bkz. Resim 3.19).

Tablo tasarımında olumsuzlukların önüne geçilmesi için, tablolarda kullanılan çizgilerin eser sonuna kadar aynı kalınlıkta olması gerekir. Hücreler örnek kelimeler dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabı 4-6 yaş gurubu dikkate alınarak hazırlandığı için örnekler farklı çizimler içerisinde verilmiştir. Derslerin içeriklerinde yer yer tablolar da kullanılmıştır. Kullanılan tabloların arka planında gözü yormayan beyaz renk kullanılmıştır.

Tablo arka plan rengi, verilmek istenilen örnekte yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Ancak bazı bölümlerde hareketlerin tablo-hücre çizgisi üzerine taşıdığı görülmektedir (bkz. *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum*, 2, 59).

Çocuklar için hazırlanan eğitim materyalleri, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal dünyalarına, duygu ve düşüncelerine, zevklerine, en önemlisi eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile hazırlanmalıdır (Şirin, 1991: 9).

4-6 yaş gurubu için örnek vermede farklı çizimler kullanılması (bulut, papatya vb.) etkili bir metot olacaktır.

Eserler içerisinde *Kur'an Öğreniyorum* kitabının değerlendirmeye konu olan diğer eserlerde kullanılan tablolardan daha sade ve basit yapıya sahip olduğu görülmüştür.

3.6 Baskıda Kullanılan Yönler

Kur'ân baskıları, soldan sağa basım yönüne sahip olan Türkçe kitapların aksine, sağdan sola olacak şekildedir. Kur'ân öğrenmek isteyen bireyin, öğrenmeye çalıştığı elif cüzünün sağdan sola olması, bireyin Kur'ân okumaya daha kolay aşına olmasını sağlar. Kur'ân sağdan sola açılarak okunuyorsa, Kur'ân öğrenmek için hazırlanan elif cüzleri de sağdan sola açılacak şekilde baskısının hazırlanması gerekir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabının sağdan sola açılacak şekilde oluşturulmuştur.

Kur'ân Öğreniyorum kitabının sağdan sola açılacak şekilde hazırlanmıştır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabı, Türkçe içerikli hazırlanan kitaplar gibi soldan sağa açılacak şekilde baskısı yapılmıştır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının üç cildi de soldan sağa açılacak şekilde baskısı yapılmıştır. Burada okul öncesi çağda bulunan 4-6 yaş grubu öğrencilerin okumaya hazırlık amacıyla, kitap tutma, sayfa çevirme, okumanın sağdan sola olduğunu gösterme vb. amaçlar güdülmüş olunabilir.

4-6 yaş grubu Kur'ân öğrenecek çocukların hedefinde Kur'ân okumak daha öncelikli olduğu için aynı düşüncelerle Kur'ân sayfalarına aşinalığının sağlanması adına eser sağdan sola açılmalıdır. Nitekim daha sonraki Türkçe okuma yazma aşamasında o materyaller için gerekli olan alışkanlığını Türkçe öğrenme süreci içerisinde kazanabilecektir.

Değerlendirmeye konu olan eserlerden üçü, Mushaflar gibi sağdan sola açılmakta sadece 4-6 yaş grubu için hazırlanan eserin soldan sağa açıldığı görülmektedir.

3.7 Örnek Kelimelerin Yerleşiminde Uyum

Elif cüzlerinde verilen Arapça örnek kelimeler arasında bırakılacak boşluk düzeni kelimelerin görünümünün ve okunabilirliğinin rahat olmasını sağlaması açısından önemlidir.

Eserlerde kelimeler arasına bırakılan boşlukların en temel görevi rahat okunabilirliği sağlamalarıdır (Alpan, 2004: 81).

Hazırlanan materyallerin boşlukları düzenli olmalıdır. Düzenli boşluklar olmadan vurgulamaları anlamakta mümkün değildir. Düzenli bırakılan boşluklar algıyı hızlandırır (Yanpar, 2015: 110).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı kitabında, Arapça kelimeler arasında aynı düzende boşluk bırakılmıştır. Bu uyum öğrenime olumlu katkı sağlayacaktır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında, kelimelerin yerleşiminde genel bir tablo bütünlüğü açısından yer yer hizalamaya dikkat edilmediği görülse de bu durum okumada bir zorluk oluşturmamış ve sayfanın genel tasarımını olumsuz bir şekilde etkilememiştir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, verilen örnek kelimelerin yerleşimine dikkat edilmemiştir.

Uzatan Ya Harfinin Kelime Okunuşuna Örnekler				
دِين	قِيلَ	سِيرَ	فِيهِ	يَمِينِ
عَلِيمٌ	سَمِيعٌ	مُهَيِّنٌ	أَيْدِيهِمْ	رَبِيعٌ
يَزِيدٌ	زَيْدٌ	نَيْلٌ	يَمِيتٌ	فِيكُمْ
دِينَهُمْ	الَّذِينَ	مُجِيبٌ	وَعِيدٌ	مَرِيضٌ
فِيهِمْ	يُضِيعُ	بَصِيرٌ	فَقِيرٌ	رَقِيبًا
فَرِيضَةً	نَصِيبَهُمْ	لَقِيتُمْ	يَزِيعٌ	وَقَبِيلَهُمْ
طَيِّبٌ	يَغِظُ	أُرِيدُ	تَوْفِيقِي	يَهْتَدِي

Resim 3.20 Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Kelime Yerleşimi

Eserde kelimelerin bazılarının yukarı çizgiye yakın hizalandığı bazılarının ortalı hizalandığı bazılarının ise aşağı çizgiye yakın hizalandığı görülmüştür (bkz. Resim 3.20). Kelimelerin gelişigüzel bir şekilde hizalanması sayfayı birey için karmaşık hale getirmektedir.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında, Arapça kelimeler arasında aynı düzende boşluk bırakılmamıştır. Bu uyumsuzluk öğrenimi olumsuz etkilemektedir. Sayfa içerisinde kullanılan tablo veya farklı çizimlerin içerisine örnek kelimelerin belirli bir düzende yerleştirilmediği görülmektedir.

Resim 3.21 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Harf Yerleşimi

Eserde kelimelerin belirli hizalarda verilen hücre veya çizimler içerisine yerleştirilmemesi, zaten yoğun bir tasarıma sahip olan sayfa içeriklerini daha da karmaşık hale getirir (bkz. Resim 3.21).

Eserlerde genel olarak örnek kelimelerin yerleşimine dikkat edilmediği görülmektedir. Kelime yerleşimi açısından en okunabilir özellikte olan eserin *Kur'an Öğreniyorum* kitabı olduğu görülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ELİF CÜZLERİNİN İÇERİK ÖZELLİKLERİ

Elif cüzlerinde anlatımda sadelik ve açıklık vazgeçilmezdir. Sade ve açık anlatım, anlatımı sürükleyici kılar. Kullanılan sözcükler, bireyin anlayacağı veya kavrama becerisini geliştirici nitelikte olmalıdır. Belirli ilkeler çerçevesinde hazırlanmayan cüzlerde karmaşık bir yapı baskın olacaktır. Karmaşık yapıya sahip olan cüzler, Kur'ân'ı öğrenmek isteyen bireyin ihtiyacına cevap vermemektedir.

Yazım ve noktalama açısından elif cüzleri yanlış anlatıma mahal bırakmayacak tarzda hazırlanmalıdır.

Elif cüzü içeriklerinin, bireyin doğru ve kolay bir biçimde Kur'ân'ı öğrenmesine hizmet etmesi gerekir.

İçerikler birey için en üst faydayı sağlayacak nitelikte olan mesajlar bütünüdür (Varış, 1994: 4). İçeriklerin hazırlanması aşamasında; kolaydan zora, gerçekçilik, anlamlılık vb. temel öğretim ilkelerine dikkat edilmelidir (Demirel, 2011: 123).

İçerikler, bireyin kişisel yeterliliği, örnekleri anlamlandırabilmesi, konu ile ilgi kurabilmesi, örneklerin öğrenmeyi kolaylaştırıcı olması gibi özellikleri temel almalıdır (Baykara, 2012: 164).

Kur'ân'ın sistemli bir şekilde öğrenilmesi için, elif cüzlerinin hazırlanması aşamasında, örneklerin kolaydan zora olmasına dikkat edilmelidir.

Örnek kelimeler, bireyin kelimeyi defalarca okuyacağı ve zihninde yer edeceği belki de ezberleyeceği düşünülerek gerçekçilik ilkesi gereği Kur'an'daki kelimelerden seçilmelidir. Kur'ân okumaya başlayan birey bu kelimeler sayesinde Kur'ân'a daha rahat aşına olacak ve okumada seriliği yakalayacaktır.

Öğretim materyalleri hazırlanırken bireylerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Beklenti, ihtiyaç ve sorunlara karşı dayanak olabilen materyaller eğitim konusunda başarıya katkı sağlar (Demir, 2015: 11).

Kur'ân öğretimi konusunda bireyin gelişimini sağlayacak ve onların öğrenme ihtiyaçlarını giderecek içerikli materyaller, öğretimin vazgeçilmez unsurlarındandır.

4.1 Eserlerin İsimleri

Yeryüzünde mevcut her şeyin bir ismi olduğu gibi yazılan her kitaba da bir isim verilmektedir.

İsimler, eserin özünde ne varsa onu zihinde canlandıran, cüzlerin birbirinden ayrılmasını sağlayan onlara hüviyet kazandıran en önemli âmillerden birisidir (Isfehâni, 1978: 244).

Elif cüzlerine isim verilirken de zihinde kalıcı, dil bilgisine ve imlâ kurallarına uygun, Kur'ân öğrenmeyi çağrıştıracı isimler kullanılmalıdır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabının ismi içeriğini çağrıştırmaktadır. Kur'ân okumayı öğretmek için hazırlanan rehberlere “Elif-Bâ” demek yaygınlaşmış bir durum olmasına karşın, birtakım sıkıntıları beraberinde getirmektedir. “Bâ” harfinde düzeltme işareti (^) ile yazılan “â” harfi her ne kadar ince harfin uzatılmasını göstermek için yazılsa da TDK tarafından “Düzeltilme İşaretinin Kullanılacağı Yerler” arasında zikredilmemiştir (www.tdk.gov.tr).

Arapçadaki “ب” harfinin Türkçe karakterle “Bâ” şeklinde yazılması, ince olan harfin kalın okunmasına neden olmaktadır. Özellikle ilkokul çağında ve ileri yaşta Kur'ân öğrenmek isteyen bireylerin, düzeltme işaretine bakmaksızın harfi “ba” olarak okuduklarına, Kur'ân eğitim sürecinde rastlamış bulunmaktayız. Dolayısıyla Arapça harflerin Türkçe karakterlerle ifade edilmeye çalışılmasından vazgeçilmelidir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabının isminde yer alan “*Tecvidli Kur'ân-ı Kerim*” dil bilgisi kuralları çerçevesinde incelendiğinde “*Tecvidli*” kelimesi “Nasıl Kur'ân-ı Kerim?” sorusuna cevap veren sıfat olarak kullanılmaktadır. Kullanılan isim illaki bu şekilde olacaksa “Kur'ân-ı Kerim” ifadesi en başa alınıp, “Kur'ân'ı Kerim Tecvidli Elif – Bâ'sı” şeklinde olabilirdi.

Eserin, isminde yer alan “*Tecvidli*” kelimesinde “i” harfi “î” olarak yazılmıştır ancak buna gerek yoktur. Nitekim düzeltme işaretlerinin bir kullanım alanı da nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını engellemek içindir (İslam) dini ve dinî (öğretiler), (Din) bilimi ve ilmî (makaleler) vb. (www.tdk.gov.tr).

Kur'ân Öğreniyorum kitabının ismi içeriğini çağrıştıracak şekilde verilmiştir. Okuma yazma bilmeyenler açısından içeriğin çağrıştırılması adına Arapça harfler eklenebilir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabının ismi içeriği çağrıştırmakla birlikte isimde yer alan “Elif-Bâ” ibaresi için açıklamalar daha önce verilmiştir.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının ismi içeriğini çağrıştırmakla birlikte küçük yaş grubuna hitap ettiğini belirtir niteliktedir. Ön kapak isimlerinde kullanılan cilt içeriğinde ne olduğunu belirten isimlendirmelerin parantez içerisinde daha küçük puntolarla verilmesi kitap isminin ön planda olmasını sağlamıştır.

Değerlendirmeye konu olan eserlerde kullanılan isimlerin içeriğini çağrıştırdığı görülmektedir. Bazı eserlerde kullanılan kitap isimlerinde imlâ ve noktalama işaretlerinin yerinde kullanılmadığı görülmüştür.

4.2. İçindekiler, Kaynakça vb. Bilgiler

Elif cüzlerinde içindekiler bölümü; konuların sayfa numaraları ile birlikte verildiği bölümdür. İçindekiler kısmını oluşturmada amaç, eseri işlevsel hale getirmektir (Ablak, 2013: 67).

Elif cüzlerinde içindekiler bölümü hazırlanırken son sayfaya kadar içerikle ilgili bilgi verilmelidir. İçerikle ilgili bilgi verilmemesi bireyin içerikle ilgili bilgi edinmesini engelleyecektir.

İçindekiler bölümü, bireyin öğrenme aşamasında hedef belirlemesini, yerini rahat bulmasını, elif cüzleri ile ilgili genel bilgiler edinmesini sağlar.

İçindekiler bölümü olmayan eserde, birey ne öğreneceği bilgisine ulaşamayacağından elif cüzlerinde içindekiler, ekler, kaynakça gibi unsurların bulunması gereklidir (Tosun vd., 2001: 37).

Elif cüzlerinin “içindekiler” kısmı incelenerek elif cüzü içeriği ile ilgili bilgiler elde edilebilir. İçindekiler bölümü, elif cüzünün özeti değil, içeriğinin tanıtımıdır.

Eserler bünyesinde birçok bilinmeyen kelime ve sözcük içerirler. Bunlar konu içerisinde verilmemişse mutlaka eserin sonuna sözlük bölümü eklenmelidir (Küçükahmet, 2011: 69).

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında içindekiler, kaynakça vb. bilgilere yer verilmemiş olması kitabın işlevselliğini olumsuz etkilemiştir.

Kelimelerin anlamlarının sözlük bölümünde veya herhangi bir bölümde verilmemiş olması bu kelimelerin anlamlarının öğrenilmesini engeller. Anlamları verilmeyen, s. 45’de bulunan “mahreç” veya 49’da geçen “ğunne” kelimesi bunlardan birkaç tanesidir.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında, içindekiler bölümü genel olarak hazırlanan içindekiler bölümünden farklı olarak iki renkte verilmiştir. Kitapta, kaynakça vb. bilgiler yer almamaktadır.

Kelimelerin anlamlarının sözlük bölümünde veya konu anlatılırken verilmemiş olması, kelimelerin anlamlarının öğrenilmesini engeller. Anlamları verilmeyen s. 96’da bulunan “mütেকâribeyn ve müttecâniseyn” bunlardan birkaç tanesidir.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, içindekiler bölümü verilmiş ancak sayfa numarası alışılmışın dışında başta ve renklendirilerek verilmiş. Konu bilgisinin sayfa numaralarının yanına yazılmasıyla karmaşıklık meydana gelmiştir. Ayrıca eserde kaynakça ve sözlük bölümüne de yer verilmemiştir.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabında, içindekiler bölümü verilmiş olmakla birlikte eksik verilmiştir. Kitabın birinci cildi 120 sayfa olmasına rağmen içindekiler bölümünde en son 70-71. sayfaların içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir. Kitabın ikinci cildi 120 sayfa olmasına rağmen içindekiler bölümünde en son 108-109. sayfaların içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir. Kitabın üçüncü cildi de 120 sayfadır. İçindekiler bölümünde en son 114-115. sayfaların içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Değerlendirmeye konu olan eserlerin hiç birinde kaynakça bulunmamaktadır. *Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif–Bâ’sı* eserinde içindekiler bölümü de yer almamaktadır. Diğer eserlerde ise içindekiler kısmı verilmiştir.

4.3 Konular

Temel hedefi Kur’ân öğretimi olan elif cüzlerinde konuların, öğretilmesi planlanan derslerin, duâların, sûrelerin vb. bilgilerin, belirli bir metot çerçevesinde düzenlenmesi gerekmektedir. Konuların belirli metotlar çerçevesinde sınırının çizilmesi, gereksiz bilgi ve anlatımların önüne geçilmesini sağlar.

Elif cüzlerinde Kur’ân öğrenmeye ve okumaya yardımcı olacak tüm konuların yer alması önem arz etmektedir. Eksik verilen veya hiç verilmeyen konular bireyin

Kur’ân’ı okumasını zorlaştırır ve sahip olacağı Kur’ân okuma yetisinin gelişimini olumsuz etkiler.

Elif cüzlerinde konular oluşturulurken o konuyla ilgili alıştırmaların yer aldığı bölüm ayrı bir konu sayılmayıp konuya dâhil edilmelidir.

Değerlendirmeye konu olan elif cüzlerinde ilk önce harflerin verildiği, sırasıyla hareke (üstün, esre, ötre), cezm, şedde ve tenvin (iki üstün, iki esre, iki ötre)’nin anlatıldığı görülmektedir. *Kur’ân Öğreniyorum* eserinde ise bunlara ilave yapıldığı gibi diğer cüzlerde bulunan sıra gözetilmemektedir. Harflerin isimlerinin okunuşunda bir birliktelik söz konusu değildir. Hareke ile Kur’ân öğrenmeye başlayan birey öğrenme aşamasını daha hızlı tamamlayacaktır.

Harflerin asıl isimlerinin elif cüzlerinde ilk sayfalarda yer alması, başta ortada ve sonda yazılışlarının harekesiz olarak öğretilmeye çalışılması birtakım sıkıntıları beraberinde getirmektedir.

Örneğin; “ د ” harfini “del” olarak öğretenler olduğu gibi “dal” olarak öğretenler de vardır. Harfi “dal” olarak okutanların, harfin inceliğini göz ardı etmesi, yanlış öğrenime sebep olmaktadır. Yine; “ ش ” harfini “şin” diye okutanlar olduğu gibi “şın” olarak okutanlarda vardır. Harfi “şın” olarak okutanlar iki şeyi göz ardı etmiş oluyorlar. Birincisi harfin kalınlaştırılması sorunu, diğeri ise Kur’ân’da yalın halde hiç telaffuzu bulunmayan “ı” sesiyle okutulmasıdır. “ ص ” harfi öğretilirken genel olarak harfin sonunda yer alan “kalkale” özelliği ile öğretilmemektedir. Bu vb. harflerin isimlerinin yanlış olarak öğretilmesi, Kur’ân öğretiminde ağız birliğinin bozulmasına ve Kur’ân öğrenen bireyler arasında öğreticinin eğitimine şüpheyle bakılmasına ve Kur’ân’ın hatalı okunmasına neden olmaktadır.

DİB’in değerlendirmemize konu olan materyalleri arasında olumsuz olarak nitelendirilebilecek yönlerden biri de, elif cüzünün eksik öğretilmesi (tecvid kurallarına uygun öğretilmemesi) veya yanlış öğretilip tecvid bölümünde eksiklerin ve hataların giderilmeye çalışılmasıdır. Örneğin *Kur’an Öğreniyorum* materyalinde, 38.sayfada Meddi-i Muttasıl örneği verilmişken, Medd-i Muttasıl sayfa 102’de anlatılmıştır. Bu vb. Örnekler tüm materyallerde bulunmaktadır. Konu örneklerinde tecvid kuralları göz ardı edilerek örneklerin verilmesi Kur’ân öğrenmek isteyen birey açısından olumsuzluğa neden olmaktadır. Eksik veya yanlış öğrenen bireye, hatalarının giderilmesi için Kur’ân okurken sürekli müdahale edilmektedir. Tecvid

kurallarına uygun gerçekleştirilmeyen, sürekli müdahale gerektiren bu öğretim, Kur'ân öğrenmek isteyen bireylerden bazılarının yılgınlık göstermesine neden olmakta, “Kur'ân okuyorum, tecvid olmasa da olur” gibi düşüncelere yönelmesine sebebiyet verdiği, Kur'ân eğitimimizde kısmen de olsa görülmektedir.

Elif cüzlerinde harflerin isimlerinin öğretilmesi yerine tedrici bir metotla, harflerin üzerinde çokça durmadan, harflere konulan hareketlerin, üstün, esre ve ötreinin kazandırdıkları seslerle öğretime başlanmalıdır (Yılmaz, 2016: 59).

Elif cüzlerinde harflerin tanıtımında, her öğreticinin harfin adını farklı telaffuz etmesi, eğitimde ağız birliğine engel olduğundan Kur'ân öğretimine-öğrenimine hareke kavramından başlanmalıdır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında harflerin bağımsız isimleri, harflerin hareketlerle okunuşu, harflerin başta, ortada ve sondaki durumları, üstün, esre, ötre, cezm, med, şedde, iki üstün, iki esre, iki ötre, çeker, “ى-و” şeklinde yazılan elif, zamir, “ل” takısı, lafzatullah, namaz duâları, tesbihat, Şâfi mezhebine göre namaz duâları, tecvid bölümü ve CD kullanım konuları yer almaktadır. 52 sayfalık hacme sahip elif cüzü alışıl gelmiş metotla hazırlanmıştır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabının birinci bölümünde, harfler, fetha, fethanın uzatılması, fethanın tenvini, kesra, kesranın uzatılması, kesranın tenvini, damme, dammenin uzatılması, dammenin tenvini, cezm, şedde, pekiştirme konuları bulunmaktadır.

Genel olarak hazırlanan elif cüzlerinden farklı olarak eserin ilk 11 sayfası tamamıyla harekesiz olarak verilmiştir. Harflerin başta, ortada ve sondaki halleri örnekler içerisinde harekesiz bir şekilde verilerek gösterilmiştir.

Harflerin başta, ortada ve sondaki halleri harekesiz bir şekilde yazılırken, henüz öğretilmemiş ve bilinmeyen harfler; başta, ortada, sonda yer alan yazılışları ile görülmektedir. Harfi hiç bilmeyen bireyin bunu okuması veya öğrenmesi mümkün değildir.

Öğrenilmeden verilen harflerin başta, ortada ve sonda yazılışlarının verilmesi bireyde zihin bulanıklığına neden olmaktadır. Öğreten açısından ise özel eğitim olmadığı için, öğrencilere bunu tek tek okutacak vakti bulamayacaktır. Öğrenen ve öğreten açısından zorluk oluşturan harekesiz kelimelerin verilmesi isabetli olmamıştır.

Eserde kullanılagelen metotlardan farklı olarak fetha verilmiş, fethanın uzatılması ve fethanın tenvini konuları verilmiştir. Harekeler bu şekilde bitirildikten sonra cezm ve şeddeye geçilmiştir. İkinci bölümde ise tecvid bölümü bulunmaktadır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında birinci bölümde harfler, hareketleri tanıma, harflerin başta, ortada, sonda yazılışları, kendisinden sonraki harflere bitişmeyen harfler, şekil benzerliği olan harfler, harflerin hareke ile kelime içerisinde okunuşları, ince ve kalın okunuşlarına göre harfler, peltek okunan harfler, cezm, şedde, tenvin konularından oluşmaktadır. Eserin ikinci bölümü tecvid kurallarına ayrılmıştır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının birinci cildinde harfler öğretilmiş, ikinci cildinde üstün, esre, ötre, iki üstün, iki esre, iki ötre, cezm, şedde, çeker, zamir, el takısı, hurûf-u mukattaâ, uzun med işaretleri işlenmiştir. Kitabın üçüncü cildinde duâlar, namaz duâları, namaz sûreleri, günlük duâlar, yemekten sonra duâ konuları işlenmiştir. Kitabın üç cildi de etkinlik ağırlıklı olup konular çeşitli etkinlikler aracılığı ile bireyle buluşturulmuştur.

Eserlerde Kur'ân öğretiminde kullanılan genel metotlar aynen devam etmiştir. Sadece *Kur'ân Öğreniyorum* eserinde diğer eserlerden biraz farklı bir öğretim metodu tercih edildiği görülmüştür.

4.3.1 Konularda Kullanılan Dil ve Anlatım

Dil ve anlatım yazılı bir eserin olmazsa olmaz özellikleri arasında yer aldığından, her bir dilin öğretiminde ve öğrenimde ayrı bir önem taşımaktadır.

Dil bilgisi; dilin kurallarının, inceliklerinin ve güzelliklerinin tanınmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda dil bilgisi; doğru ve anlayarak okumak için dilin güvenle kullanılmasıdır (Yıldız, 2002: 12).

Dilbilgisi içerisinde imlâ ve noktalama işaretlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Anlatılmak istenen düşüncelerin, kâidelerin doğru olarak yazıya geçirilmesini sağlayan ortak yazma biçimine imlâ denmektedir (www.tdk.gov.tr).

Noktalama işaretleri bir yazının doğru okunup, anlatılmak istenilenin doğru anlaşılmasını sağlamak için oluşturulmuştur (Kavcar vd., 2002: 50).

Elif cüzlerinde dil bilgisi ve imlâ kurallarına dikkat edilerek konuların açıklanması, Kur'ân öğrenmek isteyen bireyin konuyu rahat kavrayıp, belleğine kalıcı olarak yerleştirmesine katkıda bulunacaktır.

Bireyin öğrenme becerilerini geliştirmek için, metnin dili sade ve akıcı, dil bilgisi kurallarına uygun ve ilgi çekici olmalıdır. Cümleler açık ve anlaşılır bir biçimde oluşturulmalıdır. Anlatımda kullanılan cümle ve paragraflar arasında çelişki olmamalıdır.

Metinde kullanılan dil ve anlatımda, cümlelerin ve paragrafların birbirleri ile ilişkili ve tutarlı olması gerekmektedir. Kelimelerin yerinde ve uygun bir şekilde kullanılması gerekir. Bireye bir şeyi anlatmayı ve öğretmeyi hedef alan düşüncelerin, kabul edilebilir bir metin halinde verilmesi gerekmektedir (Özden, 2012: 70).

Kur'ân öğretiminde yapılan konu açıklamaları, akıcı bir dil kullanılarak, açık ve anlaşılır bir biçimde, noktalama işaretleri düzgün kullanılarak verilmelidir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı kitabında başlık kullanımında ilk harflerin büyük olmadığı, konu ile ilgili yapılan açıklamaların ise ilk harflerinin büyük olduğu görülmüştür. Açıklama niteliğinde verilen yazıların büyük-küçük harf yazımına dikkat edilerek yazılması gerekir. Büyük-küçük harf kullanımına konu başlıklarının hemen altında yer alan açıklamalarda, eser boyunca dikkat edilmemiştir.

Ayrıca eserde başlıkların hemen yanına açıklama yazıldığı görülmüştür (bkz. a.g.e., s. 15 ve 31). Konu başlıklarının ya koyu renkle belli edilmesi ya da açıklamaların bir alt satıra yazılması gerekir. Eserde açıklamaların sonuna nokta konmayan cümleler görülmüştür (bkz. a.g.e., s. 25). Eserde Türkçe metinlerde anlaşılır, sade ve akıcı bir dil kullanılmıştır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında, başlıklar yerinde kullanılmıştır. Açıklamaların yer aldığı bölümlerde Arapça harflerin Türkçe karakterlerle hiçbir farkındalık oluşturacak işaret kullanılmadan verilmiş olması verilen Türkçe metnin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır (bkz. a.g.e., s. 41, 52, 76, 85, 86 vb.).

Eserde aynı konuların anlatımında farklı kavramların kullanılması anlatımda sadeliği bozmuştur. “Ğunne” ile ilgili bir bölümde akıtılması derken, diğer bölümde güzel bir nağme ile okunması, diğer bölümde de tatlı bir nağme ile akıtılması denilmiştir. Tatlı ve güzel göreceli kavramlardır. “ğunne” de asıl olan akıtılmanın yapılmasıdır.

Eserde bazı noktalama işaretlerinin kurallara uygun kullanılmadığı görülmüştür. Noktalı virgül bunlardan biridir (bkz. a.g.e., s. 110). Bazı cümleler zarf ve yüklem verilmeyerek eksik bırakılmış, eksik bırakılan cümle anlatım bozukluğuna yol açmıştır (bkz. a.g.e., s. 75, 76,77). Ayrıca eserde ritmik usul uygulama olarak kısaca anlatılabilir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, noktalama işaretlerine dikkat edilmediği görülmektedir. Özellikle noktalama işaretlerinden iki noktanın kullanımı konusuna dikkat edilmemiştir. Konu açıklamalarından sonra örnek Arapça kelimelerden önce iki nokta yerine nokta kullanılması gerekir. Çünkü açıklamadan sonra yeni bir konu başlığı ve tablo kullanılmıştır.

Açıklamaların yer aldığı bölümlerde, Arapça harflerin Türkçe karakterlerle farkındalık oluşturacak bir işaret kullanılmadan verilmiş olması, verilen Türkçe metnin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır (bkz. a.g.e., s. 29, 66, 69 vb.).

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında 4-6 yaş gurubu için hazırlandığı göz ardı edilen eserde, aşırı Türkçe açıklamalar kullanılmamalıdır. Türkçe açıklamaların kimi sayfalarda sayfanın tamamını oluşturduğu görülmektedir (bkz. a.g.e., c. 3, 66, 67 vb). Türkçe açıklamaların öğretici için bir kaynak olduğu belirtilecek olursa, öğretici kılavuzunun ayrı olarak hazırlanması, karmaşık bir yapıda olan kitabı, 4-6 yaş gurubu için, daha sade bir görünüme kavuşturacak ve öğrenimi kolaylaştıracaktır.

Kitapta yer alan açıklamalar defaeten kullanılmıştır. Tekrar tekrar yazılan açıklamalar sayfa sayısını arttırmaktadır. Örneğin kitabın ikinci cildinde s. 43'de yer alan açıklamalar, 44, 48 ve 52. sayfalarda yeniden verilmiştir. Açıklamaların tekrar tekrar verilmesi kitapta sık karşılaşılan bir durumdur.

Eserlerde konularda kullanılan dil ve anlatımın genel olarak yeterli düzeyde olacağı görülmektedir. 4-6 yaş için hazırlanan materyallerde daha kısa ve net ifadelerin kullanılması gerekir.

4.3.2 Konularda Yer Alan Açıklamalar

Konu başlarında yer alan açıklamalar konunun anlaşılması için, bir anlamda zaruri bilgilendirmelerdir. Elif cüzlerinde yer alan bu bilgilendirmeler anlaşılır ve sade bir anlatımla bireyin kavrayacağı bir şekilde verilmelidir.

Konu ile ilgili verilen açıklamalarda imkân ölçüsünde uygulamaya yardımcı olacak anlatımlar yer almalı kitap boyunca verilen bilgilerde tutarlılık sağlanmalıdır. Konuyu açıklayıcı mahiyette içerikte yer alan açıklamalar sonradan gelecek açıklamalarla çelişkili olmamalıdır.

Kendi arasında tutarsız olan bilgilendirmeler Kur’ân öğrenmek isteyen bireyde zihin karmaşasına sebebiyet vermektedir.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı kitabında konu başlıklarının verilerek açıklamaya gidildiği görülmüştür. Konuyu açıklayıcı mahiyette olan bu bilgiler değerlendirildiğinde, konular arasında bir bütünlük oluşturmadığı, kimi açıklamaların mükerrer olarak verildiği, kimi açıklamaların da eksik bırakıldığı görülmektedir. Bazı bilgilerin ise daha açıklayıcı olması gerekir.

Harflerin bağımsız isimleri verilirken müstakil bir harf olmayan “ل” harfi verilmiştir. “ل” , “و” ve “ي” ten oluşan bir harftir. Dolayısıyla “ل” için bağımsız bir isimden bahsedilemez.

Harekeler konusu 2. derste anlatılırken “harekeler üçtür: üstün, esre, ötre” denilmiştir. Harekelerin hangi sesle okunacağı verilmemiş sonraki derslere bırakılmıştır. Dersi okumak için harekelerin verdiği sesin bilinmesi gerekir.

Esre konusu 7. derste anlatılırken “ince harfleri “i” sesiyle, kalın harfleri “i-i” arası bir sesle okutur.” ibaresi bulunmaktadır. Kalın harflerden olan “ ق ” örnek alırsak bahsedilen açıklama doğrultusunda elde edeceğimiz ses farklı olacaktır. Esre harekesi ince harfi “i” sesinden “i” sesi arasına hızlı bir geçişle yani “i-i” arası bir sesle okutmaktadır.

Ötre konusu 8. derste anlatılırken “ince harfleri “u-ü” arası bir sesle, kalın harfleri “u” sesiyle okutur.” ibaresi bulunmaktadır. İnce harflerden olan “ ج ” harfini örnek alırsak bahsedilen açıklama doğrultusunda elde edeceğimiz ses “zuü” gibi bir ses olacaktır. Ötre harekesi ince harfi “ü” sesinden “u” sesine hızlı bir geçişle yani “üu” sesiyle okutur. Kitabın Tenvin bölümünde iki ötreinin anlatıldığı 22. derste iki ötreinin ince harflere “ün-un” arası bir ses kazandırdığının açıklanması bizim tespitimizi doğrular niteliktedir.

Harflerin uzatılarak okunması ile ilgili 12. ve 24. derste yapılan açıklamalarda “ و ” harfi için “vav”, “ ي ” harfi için “ya” denilmiştir. 27. derste, “ ل ” harfine “lam”

denilmektedir. Kitapta üstün hareketler anlatılırken ince harflere “e” sesi verileceğinden bahsedilmiş olmasına rağmen buna dikkat edilmediği görülmektedir.

Harf-i med anlatılırken 13. derste “kendinden önceki ince harfi “a-e” arası sesle, kalın harfi “â” sesiyle uzatır.”. 14. derste “kendinden önceki ince harfi “i” sesiyle, kalın harfi “ı-i” arası bir sesle uzatır.” 15. derste “kendinden önceki ince harfi “u-ü” Arası sesle, kalın harfi “û” sesiyle uzatır.” İbareleri bulunmaktadır. Harf-i med, kendinden önceki harfin uzatılarak okunmasını sağlar.

Harflere sesleri veren hareketlerdir. Bu tarz bir açıklama, hareketlerin harflere kazandırdığı seslerin, Harf-i med sayesinde olduğu düşüncesine neden olur.

İki esre konusu 21. derste anlatılırken “ince harfleri “in” sesiyle, kalın harfleri “in-in” arası bir sesle okutur.” ibaresi bulunmaktadır. “in-in” arası denilince tenvinde iki “ن” varmış gibi algılanabilir. Anlatılmak istenen “i-in” olmalıdır. Kalın harflerden olan “ص” örnek alırsak bahsedilen açıklama doğrultusunda elde edeceğimiz ses “sin” gibi bir ses olacak. İki esre ince harfi “in” sesinden “in” sesi arasına hızlı bir geçişle yani “iin” sesiyle okutur.

Çeker, konusunun anlatıldığı 23. derste kısa bir bilgi ile “harflerin altında bulunan dik çizgiye “çeker”, üstünde bulunana ise “âsar” denilir” denilirse konu daha da açıklayıcı olacaktır. Ayrıca 23. derste anlatılan “çeker” konusunun ilk örneklerine 15. dersten itibaren rastlanılmaktadır. Çeker konusu en başta verilmeli sonra çeker ile ilgili örnekler verilmelidir.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında konu başlıklarının verilerek açıklamaya gidildiği görülmüştür. Konuyu açıklayıcı mahiyette olan bu bilgiler değerlendirildiğinde kendi arasında çelişkili ifadeler bulunduğu ve önemli bazı bilgilerin verilmediği müşahede edilmiştir.

Eserin 12. sayfasında “Ne Okuyoruz?” ve “Niçin Okuyoruz?” bölümünde verilen açıklamalar başlığı oluşturan soruları cevaplar mahiyette değildir. Soru olarak verilen başlığın konu içeriğiyle uyum arz etmesi önemli bir husustur. Kurulan her cümle başlık olarak verilen soruya cevap verir nitelikte olmalıdır.

“Harfler ve sesleri” başlığını taşıyan 18. sayfada “ج” harfi ince sesli harfler arasında verilmiştir. Ancak “ج” harfi harflerin isimleri verildiğinde kalın bir sesle okunmaktadır. Aldığı harekeye göre kalınlığı ve inceliği belirlenecek olan harfin belirtilmesi gerekirdi.

Harfler ve şekillerinin anlatıldığı 19. sayfada harflerin başta-ortada-sonda yazılışları verilmiştir. Olumsuzluğun giderilmesi için açıklamalar kısmına, sadece kırmızı renkte yazılan yerlerin okunmaya çalışılması gerektiği hatırlatılmalıdır. Kur’ân öğrenecek birey verilmeyen diğer harfleri tanıyamayacaktır. “ج” harfi burada da ince sesli harfler içerisinde verilmiştir. Verilen örnekler açısından incelendiğinde kalın ve kalın sesli harfler içerisinde verilmelidir.

Peltek harflerin anlatıldığı 23. sayfada, 20. ve 22. sayfada yer alan örnekler kullanılmıştır. Peltek harfler önce verilmeyip en sona bırakılmalıdır. Önce verilecekse açıklaması yapılmalı ve farklı renklerle ifade edilmelidir.

Peltek harflerin verilip okunuşunun ve özelliklerinin anlatılmaması yanlış okumalara ve öğrenmelere neden olacak, sonra tekrar düzeltilmek zorunda kalınacaktır. 23. sayfayı mükerrerlikten çıkarmak adına önceki bölümlerden bu harfler ya çıkartılmalı veya farklı renklerle, açıklamalarla verilmelidir.

Peltek harflerin verildiği 23. sayfada “peltek” kavramının ne olduğu, harfler peltek okunurken hangi özelliklere sahip olduğu da açıklanmamıştır. Doğru öğrenmeye yardımcı olmak adına uygulamalı anlatıma yer verilmelidir.

Fetha konusunun anlatıldığı 2. derste, fetha hareketinin harflere “e” sesi vereceği belirtilmiştir. Fetha hareketinin “e” sesini hangi özellikteki harflere vereceği konusunda bir belirsizlik bulunmaktadır. Daha önceki konularda ince-kalın harf ayrımı yapılırken bu konuda yapılmaması anlatımda bütünlüğün korunmadığını göstermektedir. İnce harfleri “e” sesi ile okutur denilmesi gerekirdi.

Fethanın uzatılması konusunun anlatıldığı 3. derste, fetha uzatıldığında “e” sesinin “â” sesine dönüştürüleceğinden bahsedilmiştir. Düzeltme işaretinin kullanımı ile ilgili bilgiler daha önce verilmiştir. Harfin hareke ile kazandığı sesin uzatılması gerekir. Her ne kadar yazar “â” sesinden bahsetse de okuma yaptığı elif cüzünde örnek kelimeleri veya Kur’ân’dan âyetleri okuduğu sesle, harfi uzatarak yalın olarak okuduğu ses arasında bir fark bulunmaktadır (kuran.diyaret.gov.tr/elifba/). Harfin yalın halinde uzatılınca “â” sesi ile okunduğunu belirten yazarın okuma esnasında aynı sesle okumaması bir çelişkiye neden olmuştur.

Fethanın uzatılması dersinde kalın harflerin durumu için bir açıklama yapılmamıştır.

Fethanın uzatılması, kesranın uzatılması, dammenin uzatılması derslerinde uzatma miktarlarından bahsedilmemiştir. Kitabın tamamı incelendiğinde medd-i tabînin uzatma miktarı ile ilgili bir bilgi verilmemiştir. Okuyucu hangi miktarda uzatacağını bilmelidir. Uzatma miktarları belirtilmezse ritmik bir okuyuş yakalanamaz.

Eserde harfler ve harekeler anlatılırken “kalın okunan harfler” başlığı altında hem kalın okunan hem de kalın harflerin var olduğu görülmüştür. Konu başlığının “kalın veya kalın okunan harfler” olarak değiştirilmesi gerekir.

Kesra konusunun anlatıldığı 5. derste, kesra harekenin tüm harflere “i” sesi vereceği belirtilmiştir. Kalın harflerin “i” sesi ile okunurken kalınlık özelliğinin bozulmamasına dikkat edilmesi belirtilmiştir. Ancak Kalın harfin kesra harekedeki durumunun “ı” harfinden “i” harfine hızlı bir geçişle mümkün olduğunun belirtilmemesi bireyin konuyu kavramasının zorlaştırıcaktır.

Kesranın uzatılması konulu 6. derste, “ى” harfi “ya” olarak yazılmıştır. Yine 9. derste “و” harfi “vâv” olarak yazılmış, 14. derste “و” harfine “vav”, “ى” harfine “ya”, “و” harfine “hâ” denilmiş, 16. derste “و” harfine “râ” denilmiş, 17. derste “و” harfine “lâm” denilmiş, 22. derste “ب” harfine “bâ” denilmiş olup bu vb. Arapça harflerin Türkçe karakterle ifade edilmesine kitap sonuna kadar devam edilmiştir. Harfin asıl sesleri ve harekeli durumları öğretildikten sonra konu açıklamalarında ısrarla Arapça harflerin Türkçe karakterlerle ifade edilmesinin anlamı yoktur.

Arapça harflerin Türkçe karakterle yazılmasında bazen düzeltme işareti kullanılmış, bazen de kullanılmamıştır. Kısaca yazımda bir düzen bulunmamaktadır. Harfe hem ince deyip hem de Türkçe karakterlerle kalın harf olarak yazmak eğitim açısından bireyin ikilemde kalmasına neden olmaktadır.

Kesranın tenvini konusunun anlatıldığı 7. derste, kesra harekedeki “i” sesinin tenvinle “in” sesine dönüşeceği belirtilmektedir. Kalın harflerin nasıl okunacağı konusunda yine bir bilgi bulunmamaktadır.

Dammenin tenvini konusunun anlatıldığı 10. derste, “damme harekedeki “u”sesini “un”sesine dönüştürür” denilmektedir. Hâlbuki damme dersinin anlatıldığı 8. derste, “damme ince sesli harflere “ü-u” arası bir ses, kalın harflere ise “u” sesi verir.” denilmekteydi. İki ifade arasında bir tutarlılık bulunmamaktadır. Bu bölüme kadar ince ve kalın harflere, harekelerin kazandırdığı sesler konusunda tam bir bilgi

verilmemişken bu bölümde verilmiştir. Konu ile ilgili açıklamalar belirli bir düzende ve yerinde verilmelidir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında konu başlıklarının verilerek açıklamaya gidildiği görülmüştür. Konuyu açıklayıcı mahiyette olan bu bilgiler değerlendirildiğinde bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Harflerin şekillerinin anlatıldığı s.11 de müstakil bir harf olmayan “ﻻ” harfi verilmiştir. 28 harften oluşan ileride açıklanması mümkün olan “ﻻ” harfinin Arapça harflerin şekilleri içerisinde yer almaması gerekir. Aynı sayfada kırmızı renkte yazılan harflerin kalın okunması gerektiği belirtilirken “ﺝ” nın kalın okunması gerektiğinden bahsedilmemiştir.

Eserde s.16 da “hepsi sessiz olan bu harfler kendi başlarına okunmaz” açıklaması ile beraber huruf-u mukattaâların okunuşunun bu kapsamda değerlendirilemeyeceği belirtilebilirdi.

Ötre konusu s. 19’da anlatılırken “çok ince olmayan “ü” sesi (u ile ü arası bir ses) ile okutur”, iki ötre konusu s. 54 te anlatılırken “un ile ün” arası bir sesle okutur” denilmektedir. Oysa ötre ince harflerin inceliğinin “u” sesine yansıtılmasıyla okunur (Kar, 2018: 13). Yazı ile ifade edilecekse, ötre “ü-u” arası hızlı bir geçişle ve iki ötre ince harfleri “ü-un” arası hızlı bir geçişle okutur denilmesi gereklidir (Pakdil, 2012: 108).

Eserin 29. sayfasında okumada dikkat edilecek hususlar açıklanırken, hemze için “harekeli elif demek olan hemze” şeklinde bir tanım yapılmaktadır. Ancak hemze harekeli elif değildir (Karaçam, 2011: 250).

Peltek okunan harfler 35. sayfada verilmiştir. Peltek harfler, harflerin bağımsız isimleri verildiği andan itibaren konu olarak verilmelidir. Çünkü birey bu sayfaya kadar peltek harfleri hatalı okuyacaktır. Şayet öğretici tarafından öğretilmişse burada yer almasının bir önemi yoktur.

Cezimli harflerin okunuşuna örnekler verilen 41. sayfanın en alt kısmına kalkale ile ilgili notlar düşülmüştür. Notların dört sayfa önce verilen cezm konusunda verilmesi gerekir. Bilginin yerinde verilmesi bireyin bir defada doğru öğrenmesini sağlayacaktır.

İki üstün konusu s. 50’de işlenirken “kalın okunması gereken harflerin kendileri kalın, tenvin sesi ince okunur ki “a” dan “e” ye geçiş şeklinde bir ses oluşur

denilmiştir. Kitabın 17. sayfasında üstün anlatılırken “kalın harflere “a” sesi verdiği” belirtilmişti. Tenvin “nunlamak” demek olduğuna göre iki üstünde sonuna “n” gelmesi gerekirken “a” dan “e” ye geçiş şeklinde bir ses oluşur” şeklinde tanımlamak tenvin tanımına uymamaktadır ve konunun anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. “İki üstün alan kalın harfler “an” sesi ile okunur” şeklinde bir tanım yeterli olacaktır.

İki esre konusu s. 52’de işlenirken kalın harflerin nasıl okunacağı ile ilgili bir açıklama yapılmamış, “kalın okunması gereken harflerin kendileri kalın, tenvinin ise “in” sesiyle okunmasına dikkat edelim” şeklinde bir açıklamaya gidilmiştir.

Eserin 10. sayfasında “harflerin orijinal isimleriyle tanıtılacağından bahsedilmiştir. Ancak, eserde baştan sona kadar “ى” harfi için “ya”, “ة” harfi için “ta”, “ه” harfi için “ha”, “و” harfi için “vav”, “لا” harfi için “lam-elif”, bu vb. Arapça harflerin Türkçe karakterle ifade edilmesine kitap sonuna kadar devam edilmiştir.

Konu açıklamalarında harfin asıl sesleri ve harekeli durumları öğretildikten sonra ısrarla Arapça harflerin Türkçe karakterlerle ifade edilmesinin anlamı olmadığını belirtmiştik. Eserde buna dikkat edilmediği müşahede edilmiştir.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabında, “ب” harfi için “ba”, “ت” harfi için “ta”, “ث” harfi için “sa”, “ح” harfi için “ha”, “د” harfi için “dâl”, “ذ” harfi için “zâl”, “ز” harfi için “zay”, “ط” harfi içinde “ta”, “ظ” harfi için “za”, “ع” harfi için “ayn”, “ف” harfi için “fa”, “ق” harfi için “gaf”, “ك” harfi için “kâf”, “ل” harfi için “lâm”, “ن” harfi için “nun”, “و” harfi için “vav”, “ه” harfi için “ha”, “لا” harfi için “Lâmelif”, “ى” harfi için “ya” şeklinde Türkçe karakterler kullanılarak Arapça harfler öğretilmeye çalışılmıştır.

Eser 4-6 yaş gurubu için hazırlanmıştır. Her bir harfin Türkçe karakterle ifade edilmeye çalışılmasının bir önemi yoktur. Türkçe karakterlerle bireyin hatalı-yanlış öğrendiği Kur’ân’ı, tekrar hatasız-yanlışsız okumasını sağlamak zordur. Bu küçük yaşta Kur’ân’ı öğrenmeye çalışan birey için daha zordur.

Etkinliklerle ve Türkçe karakterle Kur’ân öğretilmek isteniliyorsa bunu Arapça harfin sesine en yakın Türkçe karakterlerle yapmak gerekmektedir.

İnce harflerin kalın olarak telaffuz ettirilmesi Kur’ân okumada istenilen güzelliğe ulaşılmasını engeller. İnce harflerin düzeltme işareti ile yazılmaya çalışılması da aynı olumsuzluklarla karşı karşıya getirir.

Kalın harflerden özellikle farklı telaffuz edilen sesler Türkçe karakterlerle ifadeden kaçınılması gereken konular içerisindedir. “ق” harfi bunlardan biridir. Arapça da “g” sesi yoktur.

Üstün konusu eserin ikinci cildinin 21. sayfasında açıklanırken kalın harflere “â” sesi verdiğinden bahsedilmektedir. Üstün hareke, kalın harflere “a” sesini verir. Düzeltme işareti kullanımı doğru değildir.

Esre konusu anlatılırken harflere “i” sesi verileceğinden bahsederek ince-kalın harf ayrımı yapmamıştır. Ötre konusunda yapılan açıklamanın esre bölümünde de yapılması gerekir.

Resim 4.1 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Uzatma Harfleri

Uzatma harflerinden “ا” ile ilgili açıklama yapılırken kendinden önceki harfi “e” sesinden “â” sesine dönüştürmesinden “ي” ile ilgili açıklama yapılırken kendinden önceki harfe “i” sesi vererek okuttuğundan, “و” anlatılırken kendinden önceki kalın harflere “u” ince sesli ise “u-ü” arası bir sesle okuttuğundan bahsedilmiştir (bkz. Resim

4.1). Uzatma harfleri kendinden önceki harfi uzatmaya yarar. Harfe ses veren harekesidir. Dolayısıyla uzatma harflerine yeni bir işlev yüklemek doğru değildir.

Eserin ikinci cildinin 56. sayfasında iki ötre anlatılırken, “ince harfleri “ün” sesiyle okutur” denilmiştir. Arapça da “ün” şeklinde bir okuyuş yoktur. Harflerin inceliğinin “un” sesine yansımalarıyla okunur denilmelidir (Kar, 2018: 50).

İki esre anlatılırken, “kalın harfleri “ın” sesiyle okutur” denilmektedir. Arapçada bu şekilde bir okuyuş bulunmamaktadır. “ı”dan “i” ye inen, hızlı bir geçişle okunur denilmelidir (Pakdil, 2012: 114). Harfleri açıklama doğrultusunda öğrenen birey, kalın harflerden olan “ص” harfinin iki esreli halini “sın” olarak okuyacaktır. İnce harflerden “ب” harfini “bün” olarak okuyacaktır. İki esre ve iki ötre harekesinin tanımları yanlış bilgiye neden olmuştur.

Çeker kitabın ikinci cildinde sekizinci ders olarak 82. sayfada açıklanmıştır. Ancak çeker örnekleri sayfa 48’den itibaren kullanılmıştır. 4-6 yaş gurubu çocuklar için bu bilgi daha erken verilmeli veya bu bölüme kadar “çeker” kullanılmamalıdır.

Çeker’in tanımı içerisinde “âsar da denilir” ibaresi bulunmaktadır. Bu açıklama doğrultusunda 83. sayfada üst bölümde yer alan “çeker” ibaresi “âsar” olarak değiştirilmelidir. Çünkü “çeker” âsar değildir. “Çeker” harflerin altında bulunan dik çizgiye denir. Harflerin üzerinde bulunan dik çizgi ise “âsar” dır.

Değerlendirmeye konu olan elif cüzlerinde konularda yer alan açıklamaların kendi içerisinde yer yer çelişkiye düştüğü, eserlerin aynı konuyu anlatmadaki açıklamalarının uyum içerisinde olmadığı görülmektedir.

4.4 Diğer Bilgiler

Elif cüzlerinde Kur’ân öğretmenin yanı sıra Kur’ân’ı daha güzel okumak için tecvid bilgileri verilmektedir. Tecvid bilgileriyle beraber, namaz duâları, kısa sûreler, tesbihat ve çeşitli duâların yanı sıra Kur’ân okuma ile ilgili âyetler veya hadisler bulunabilmektedir.

4.4.1 Tecvid Kuralları

Kur’ân’ı kâidelerine uygun, doğru ve güzel okumak her müslümanın hayalidir. Kur’ân’ı tecvidli öğrenmek isteyen bireyler için tecvid, elif cüzü ile birlikte

verilmelidir. Değerlendirmeye konu olan elif cüzlerinin son kısmında tecvid bilgileri yer almaktadır.

Tecvid konularının tamamının, bireyin rahat anlayabileceği uygulamalar ve örneklerle desteklenerek verilmesi, tecvidin daha iyi öğrenilmesini sağlar ve birey, Kur’ân’ı tecvidli olarak doğru okumanın zevkine varır.

Tecvid kurallarında örnek seçimi ile ilgili kriterler vardır. Elif cüzlerinde yapılan yaygın hatalar arasında, tecvid kuralları öğretilirken, örnekler sadece ilgili konu veya önceki işlenmiş konuların içeriğini ihtiva etmesine bakılmaksızın verilmiştir.

Örnekler kullanılırken sonradan öğretilecek olan tecvid kurallarının örneklerine yer verilmemesi gerekir. Eserlerin tamamında buna dikkat edilmemiştir.

Genel hatlarıyla tecvid kuralları arasında; medd-i tabîî, medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i ârız, medd-i lâzım, medd-i lîn, idğâm, idğâm-ı meal ğunne, idğâm-ı misleyn meal ğunne, idğâm bila ğunne, idğâm-ı misleyn bila ğunne, idğâm-ı mütecâniseyn, idğâm-ı mütekâribeyn, idğâm-ı şemsiyye, idğâm-ı şemsiyye meal ğunne, ihfâ, dudak ihfâsı, izhâr, izhâr-ı kameriyye, sakın “mim”in izhârı, iklâb, sekte, he-i sekt, hûkmü-r ra, zamir, kalkale, lafzatullah, hurûf-u mukattaâ, vasıl ve kat’ı hemzesi, vakf ve secavend, vasıl nun’u, imâle, işmam ve teshil yer almaktadır.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı kitabında tecvid kuralları özet şekilde verilmiştir. Eserde yer alan tecvid kuralları; medd-i tabîî, medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i ârız, medd-i lâzım, medd-i lîn, idğâm, idğâm-ı meal ğunne, idğâm bila ğunne, idğâm-ı misleyn, idğâm-ı misleyn meal ğunne, idğâm mütecâniseyn, idğâm mutekâribeyn, iklâb, izhâr, ihfâ, dudak ihfâsı, sakın mimin izhârı, kalkale, hûkmü-r ra, lafzatullah, zamir, sekte, vakıf işaretleri ve Kur’ân’daki bazı tecvid işaretleri yer almaktadır.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında tecvid kuralları örnekleriyle verilmiştir. Eserde yer alan tecvid kuralları; zamir, vakıf, ra harfinin okunma kuralları, lafzatullah, ihfâ-izhâr, idğâm-ı bila ğunne, idğâm-ı meal ğunne, idğâm-ı misleyn meal ğunne, iklâb, ihfâ-i şefevi, idğâm-ı misleyn bila ğunne, idğâm-ı mutekaribeyn, idğâm-ı mütecâniseyn, kalkale, medd-i tabîî, medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i lâzım, medd-i ârız, medd-i lîn, hurûf-u mukattaâ, tenvinli kelimelerde geçiş, vakıf ve Mushaflarda yer alan bazı işaretlerden oluşmaktadır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında yer alan tecvid kuralları; med, uzatma işaretleri, zamir, elif-lem takısı, vasıl-kat'ı hemzesi, lafzatullah, hurûf-u mukattaâ, vakf ve secavend, durma şekilleri, medd-i tabîî, fer'i medler, sakin nun ve tenvine ait hükümler, ihfâ, izhâr, iklâb, idğâm, sakin mime ait hükümler, ra harfine ait hükümler, kalkale, zamir, sekte, altında küçük kelime bulunan kelimelerin okunuşu, istisna kelimelerde duruş ve vasıl nun'u yer almaktadır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında tecvid kuralları yüzeysel olarak verilmiş olup verilen kurallar; med, çeker, zamir, el takısı, lafzatullah, hurûf-u mukattaâ, uzun med işaretleri, med ve kasr işaretleridir.

Değerlendirmeye konu alan tüm eserlerde tecvidin tüm konuları ele alınmamış, kimi eserler diğerine göre biraz daha detaylı olarak tecvid kurallarını işlemiştir. Bu eserler içerisinde en detaylı tecvid kurallarını işleyen, *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)* kitabıdır. Daha sonra *Kur'ân Öğreniyorum*, *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabı gelmektedir*. En az tecvid kurallarının işlendiği *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum* kitabıdır.

4.4.1.1 Tecvid Kurallarının Değerlendirilmesi

Tecvid kuralları öğretilirken belirli metot takip edilmelidir. Verilen örnek konuyla ilgili kuralları içermelidir. Bilgilendirme yapılmayan tecvid konusuyla ilgili kuralların örneklerde yer alması hatalı okumaya yol açar.

Açıklamalarda verilen örnek kelime varsa bunlar konuyla ve örneklerle bağlantılı olmalıdır. Tecvid kuralları verilirken zihin karmaşıklığına neden olacak tanım ve işaretlemelerden uzak durulmalıdır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında tecvid bölümüne başlanırken verilen örneklerin sadece anlatılan konuyu içermediği, sonradan anlatılacak kuralların örneklerini içerdiği, tecvid bölümü boyunca görülmektedir.

Tecvid bölümünün girişi olan 42. sayfada “medlerle ilgili tecvid kuralları altı kısımdır” denilmektedir. Medler aslî med ve fer'î med olarak iki kısımdır. Asli med medd-i tabîî, fer'î medler ise medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i ârız, medd-i lâzım ve medd-i lîn 'dir.

Tecvid konusunun işlenmeye devam edildiği 43. sayfada hemze'nin harekeli elif olduğu belirtilmiştir. Hâlbuki “hemze” harekeli elif değildir (Karaçam, 2011: 250).

Medd-i munfasıl konusunda verilen örnekte açıklanmayan ihfâ kuralı bulunmaktadır. Medd-i ârız konusunda verilen örnekte açıklanmayan idğâm-ı misleyn meal ğunne ve idğâm-ı misleyn bila ğunne kuralı bulunmaktadır. İhfâ konusunda verilen örnekte açıklanmayan kalkale kuralı örneği vardır.

Medd-i lîn konusu anlatılırken verilen iki örnek duraklar dikkate alınmadan verilmiştir.

İdğâm-ı meal ğunne anlatılırken, nakıs idğâmdan bahsedilmemiştir. “ى” ve “و” harflerinde nakıs idğâm oluşacağı belirtilmelidir.

İdğâm-ı mütecâniseyn bölümünde “ط” harfi için örnek verilmemiştir. “ارْكَبْ” kelimesinde yapılacak idğâmda tutularak okunacağı belirtilmemiş ve tutma miktarı verilmemiştir. İdğâm-ı mütecâniseyn konusunda nakıs idğâm bulunmaktadır ancak açıklanmamıştır.

İdğâm-ı mütekâribeyn konusunda, “الْم نَخْلُكُمْ” kelimesinde caiz olan okuyuşun “الْم نَخْلُكُمْ” şeklinde olduğu belirtilebilirdi. Ayrıca, iklab konusunda tutma miktarı belirtilmemiştir.

Sakin “م” harfi ile ilgili kurallar anlatırken “ğunneli” okunur denilmiş ancak miktar verilmemiştir.

“ر” harfinin hükümleri anlatılırken, “ر” harfinin hem ince hem kalın okunduğu kurallar eksik verilmiştir.

Lafzatullah ve zamir konusu mükerrer olarak verilmiştir. Zamir konusu mükerrer olarak anlatılmasına rağmen istisnalardan bahsedilmemiştir.

Tecvid kurallarının bazılarının hiç açıklanmadığı (he-i sekt, izhâr-ı kameriyye, idğâm-ı şemsiyye, idğâm-ı şemsiyye meal ğunne vb.) diğerlerinin ise yüzeysel olarak açıklandığı, konu ile ilgili örneklerin yetersiz olduğu görülmektedir. Tecvid kuralları verilirken açıklanmayan konulardan örnekler kullanılmıştır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında eserde yer alan tecvid kuralları incelendiğinde bazı tecvid kurallarının işlenmediği bazılarının ise yüzeysel verildiği görülmektedir. Tecvid kuralları işlenirken belirli bir metot takip edilmemiş, örnek seçimlerine de dikkat edilmemiştir. Eserde tecvid konuları kullanılagelen metotlarda farklı olarak bir sıralama takip edilmeden verilmiştir. Örneğin tecvid 14. derste başlamış ancak medd-i tabîi 26. derste işlenmiştir.

Zamir konusu anlatılırken örneklerde ileride anlatılacak olan, idğâm-ı misleyn meal ğunne, idğâm-ı misleyn bila ğunne, medd-i tabiî, sakin “م” harfinin izhârı, “ر” harfinin okunuşu ile ilgili kurallar ve izhâr konularının yanı sıra, kitapta hiç anlatılmamış olan izhâr-ı kameriye ve idğâm-ı şemsiyye, kalkale, medd-i muttasıl, lafzatullah ve izhâr-ı kelime-i vahide kuralları bulunmaktadır. Tecvidin ilk konusu olan zamir konusunda, tecvid kurallarının neredeyse yarısı bulunmaktadır. Birey zamir konusunda anlatılan örnekleri ya okuyamayacak ya da hatalı okuyacaktır. Eserde, tecvid konularında verilen örneklerde eser sonuna kadar bir düzen bulunmamaktadır.

Zamir konusunun anlatıldığı 14. derste zamirin uzatma miktarı verilmemiştir. Dört sayfa alıştırma verilen zamir konusu için uzatma miktarları ve zamirle ilgili istisna durumlara yer verilmesi gerekir.

“ر” harfi kural gereği beş durumda kalın okunur. Kalın okunması gereken durumlardan üç tanesi açıklanmıştır.

Resim 4.2 Kur'an Öğreniyorum “ر” Harfi Okunuş Kuralları

“ر” harfinin kalın okunması ile ilgili açıklama kısmında verilen “يِينُ” kelimesinde meydana gelen tecvid kuralı konuyla ilgili bir tecvid kuralı değildir (bkz. Resim 4.2). Kelime Kur'an'da olmamakla birlikte “ر” harfinin ince okunmasına örnektir.

Konu açıklamasında parantez içerisinde verilen kelimeler konuyu açıklayıcı nitelikte olmalı, çelişkili ifadeler içermemelidir.

“ر” harfi kural gereği dört durumda ince okunur. İnce okunması gereken durumlardan üç tanesi açıklanmıştır.

İdğâm meal ğunne konusu anlatılırken nakıs idğâm açıklanmamış ancak nakıs idğâm örneklerinin farklı sayfalarda verilmesi güzel olmuştur.

Med ve zamirin uzatma miktarları, ihfâ, idğâm-ı meal ğunne, idğâm-ı misleyn meal ğunne, iklâb, ihfâ-i şefevi'nin tutma miktarları, idğâm bila ğunnenin tutulmaksızın okunması gerektiği bilgileri verilmemiştir.

İdğâm-ı mütecâniseyn konusunda “ب” harfinin “م” harfine idğâm olması ve tutma miktarları ile ilgili bilgi verilmemiştir.

Medd-i lâzım, medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i lîn ve medd-i ârız'ın uzatma miktarları verilmemiş normal uzatma ölçüsünün dört katı olduğu belirtilmiştir. Normal uzatma ölçüsü tecvid bölümünde veya kitabın herhangi bir bölümünde verilmemiştir.

Vakf konusunun işlendiği 15. derste “vakfedilen kelimenin son harfinin harekesi fetha, kesra, damme, iki kesra, iki damme ise harekeler cezme dönüştürülür” denilerek bir genellemeye gidilmiştir. Ancak son harfin harekesi “fetha” ile biten kelimelerde bazı istisnalar vardır. “و” ve “ى” ile biten kelimelerde son harfin harekesi düşer ve “و” ve “ى” med görevi görür.

Kitabın 16. dersinde “râ harfi” diye konu başlığı verilmiş. Ancak bu konu tecvid kitaplarında “ر” harfinin okunuş kuralları” olarak yer almaktadır. Konu başlığının kurallar içerdiği belirtilmelidir.

Lafzatullah konusu 17. derste anlatılmış ancak örneği 14. derste bulunmaktadır. Birey lafzatulahı hatalı veya yanlış okuyacaktır.

İdğâm-ı meal ğunne 20. derste anlatılırken, tenvidden sonra “م ن و ى”, sakın nun'dan sonra “م ى و” harfleri ayrı kelimelerde yan yana geldiğinde idğâm yapılması gerektiği ve bu harflerin şeddeliymiş gibi okunması gerektiği belirtilmiştir. Yapılan genelleme hatalıdır. Çünkü tenvid veya sakın nun'dan sonra gelen “و ى” harflerinde şeddeliymiş (tam idğâm) gibi okunamaz. Nakıs idğâmla okunur. Yani harfin ğunne özelliği hafif belirtilir ve daha sonra okunur. Yazar bir sonraki sayfada “ğunne unutulmamalı” derken bunu kastetmiştir. Yani tam bir şeddeli okuyuştan bahsedilmesi mümkün değildir.

İklab konusu 22. derste anlatılırken “ses kesilmeden (şeddeliymiş gibi)” şeklinde bir tanım bulunmaktadır. Her şeddeli harfte ses kesilmemesi gibi bir durum söz konusu değildir. Nitekim şiddet sıfatı olan harflerde sesin kesilmemesi mümkün değildir.

Kalkale konusu 25. derste anlatılırken harfin sesinde meydana gelecek titremenin harfin inceliğine ve kalınlığına göre değişebileceği belirtilmemiştir.

Med konusu 26. derste anlatılırken medd-i tabiînin uzatma miktarı verilmemiş, medd-i muttasıl, medd-i munfasıl, medd-i lâzım, medd-i ârız ve medd-i lîn de normal uzatma ölçüsünün dört katı uzatacağı belirtilmiştir. Normal uzatma miktarı verilmeyen meddin dört katının belirlenmesinde ölçü bulunmamaktadır. Mushaflarda yer alan işaretler bölümünün anlatıldığı 121. sayfada “ط” ve “ج” için “vakf yapılabileceğini ifade eder” şeklinde tanım yapılmıştır. Bunlar görev itibariyle farklıdır. “ق-ص-ز” harflerinde “vakf yapılabileceğini ifade eder” denilmiştir. “ع” harfi için “vakf yapılması gerektiğini ifade eder” denilmiştir.

Secavend olarak kullanılan her harfin bir ismi ve görevi vardır. Eserde “ط” harfinde mutlaka durulması gerektiğini belirtirken, “ج” harfinde geçmek mümkün ancak durmak daha uygundur denilmiş, “ز”, “ص”, “ق” harflerinde durmak yerine geçmek evladır denilerek “ع” harfinin konu bitimini ve durmak için uygun yer olduğunu belirten ifadeler kullanılmıştır. Secavendlerin tamamının açıklanmadığı, fakat bilgilerin yüzeysel olduğu görülmektedir.

Kitabın 122. sayfasında “س” harfi verilmiş ve açıklamasında “sin sesiyle okunabileceğini ifade eder” denilmiştir. Ancak, altında “س” harfi bulunan kelimedede yer alan “ص” harfinin, “س” harfi ile okunması gerektiği belirtilmelidir.

Med-kasr işaretleri, izhâr-ı kameriyye ve idğâm-ı şemsiyye, he-i sekt gibi tecvid kuralları örneklerle açıklanmamıştır.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabı DİB tarafından basılan elif cüzleri içerisinde tecvid kuralları açısından en hacimli olanıdır. Tecvid konuları genel olarak detaylı ve örnekleriyle açıklanmıştır.

Eserde örnekler sistemli olarak bir düzen içerisinde verilmemiştir. Tecvid bölümünde ilk örnek kelimelerin verildiği 60. sayfada kalkale, idğâm-ı misleyn meal ğunne, idğâm-ı misleyn bila ğunne vb. açıklaması yapılmayan tecvid kuralları bulunmaktadır. Açıklaması yapılmayan tecvid kurallarının örneklerde yer almaması hususuna eser sonuna kadar dikkat edilmemiştir.

İdğâm-ı meal ğunne konusunda nakıs idğâm açıklanmamış ve nakıs idğâmın olduğu yerlerde, şeddeli okuyuştan bahsedilemeyeceği belirtilmemiştir.

İdğam-ı mütecâniseyn konusunda “ب” harfinin “م” harfine idğâm olmasında meydana gelen tutma miktarı ile ilgili bilgi verilmemiştir.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabında Eser 4-6 yaş gurubu için hazırlandığından detaylı bir tecvid bölümü karşımıza çıkmamaktadır. İşlendiği kabul edilen bölümlerde çok yüzeyseldir. Eserde med, zamir, “ل” takısı, lafzatullah, hurûf-u mukattaâ, uzun med işaretleri tecvid konuları olarak işlenmiştir. Tecvid kuralları açıklanırken verilen bilgi yeterli değildir.

Uzatma harfleri 43. sayfada anlatılırken, uzatma harflerinin kendinden önceki harflere ses vererek okutturduğundan bahsedilmiştir. Uzatma harfleri kendinden önceki harfe ses vermez sadece uzatılmalarını sağlar.

Çeker konusunun anlatıldığı 82. sayfada “çeker”e “âsar” da denilir denilmiştir. Tecvid bilgisi açısından “çeker” farklı “âsar” farklıdır.

Hurûf-u mukattaâ 92. sayfada işlendikten sonra 94. sayfada uzatma işaretinin ne kadar uzatacağı konusu işlenmektedir. Önce uzatma işaretinin miktarı verilmeli, hatta işlevi anlatılmalı, sonraki derste hurûf-u mukattaâ anlatılmalıdır.

Eserlerde tecvid kurallarının tamamının işlenmediği, bazılarının yüzeysel olarak anlatıldığı görülmektedir. Kelimelerde, farklı anlatılmayan tecvid kuralları olmasına rağmen örnek olarak verilmiş, örnek kelime seçimine dikkat edilmemiştir.

4.4.2 Duâlar

Elif cüzlerinde genellikle, sübhaneke, tahiyât, Allahumme salli, Allahumme bârik, rabbenê êtinê, rabbenêğfirlî, hanefî kunut duâları, şâfiler için namaz duâları, iftitâh, tahiyât, salli-bârik, kunut duâsı, ezan duâsı, yemek duâsı, êmentu duâsı vb. duâlar yer almaktadır. Duâlarının anlamları ile birlikte verilmesi güzel bir uygulamadır.

Elif cüzlerinde verilen duâların yanında anlamlarının verilmesi önemli bir husus olup bireyin duâları bilinçli okumasını sağlar. Duânın Arapçasını ezberlemese de anlamından öğrendiği cümleleri duâsına katacaktır.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı kitabında; sübhaneke, tahiyat, Allahumme salli, Allahumme bârik, rabbenê êtinê, rabbenêğfirlî, hanefî kunut duâsı, ezan duâsı, êmentu duâsı, Şâfiler için; iftitâh duâsı, tahiyât duâsı, kunut duâsı bulunmaktadır. Bu duâlar anlamları ile birlikte verilmiştir.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında namaz duâlarına hiç yer verilmemiştir. Daha az hacimli elif cüzlerinde bu duâlar yer alırken, bu eserde yer almaması bir eksikliklerdir. Namaz duâlarına yer verilmemesi, Kur'ân öğrenmiş bireyin namaz duâlarını öğrenemeyeceği veya öğrenmek için başka kitap araması gerekeceği anlamına gelmektedir. Bireyin öğrenimine katkıda bulunmak adına namaz duâlarının Arapça yazılışlarının verilmesi gerekir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında; sübhâneke, tahiyât, Allahumme salli, Allahumme bârik, rabbenê êtinê, rabbenêğfirlî, hanefî kunut duâsı bulunmaktadır. Şâfiler için namaz duâlarının bulunması, ezan duâsının, Êmentu duâsının bulunması eserin güzelliğini arttıracaktır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında; sübhaneke, tahiyat, Allahumme salli, Allahumme bârik, rabbene etine, rabbenâğfiri, hanefî kunut duâları, ezan duâsı, êmentu duâsı, bir işe başlarken duâ, yemekten sonra duâ, uyumadan önce duâ, uyandıktan sonra duâ, aksırınca duâ, hastalıktan kurtulmak için duâ, yolculuğa çıkarken duâ, iftar vakti duâ, teşekkür duâsı, eve girerken duâ, evden çıkarken duâ, Peygamberimizin duâsı, çocuğun duâsı gibi çeşitli duâlar yer almaktadır. Duâ açısından zengin içeriklere sahip eserde duâların anlamlarının verilmesi güzel bir uygulama olmuştur.

Eserler içerisinde duâ bölümü olarak en zengini *Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum* kitabıdır. *Kur'an Öğreniyorum* kitabında namaz duâlarına hiç yer verilmemesi bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

4.4.3 Kısa Sûreler

Elif cüzlerinde genelde; Fil sûresinden Nas sûresine kadar olan kısa sûreler, Fatiha sûresi, Bakara sûresinin ilk beş âyeti, Âyet-el Kûrsî, Êmenerrasûlu, Haşr sûresinin son âyetleri yer almaktadır. Kur'ân öğrenmeye geçmeden bireyin namazda okuyabileceği kısa sûreleri öğrenmesi-ezberlemesi gerekir. Kısa sûrelerin öğrenilmesi-ezberlenmesi için elif cüzlerinde yer alması gerekir. Verilen kısa sûrelerin veya âyetlerin manalarıyla birlikte verilmesi uygundur.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında sadece Fatiha sûresi ve Bakara sûresinin ilk beş âyeti bulunmaktadır. Kısa sûrelerin olmaması eser için büyük bir eksikliklerdir.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında Fatiha sûresi, Bakara sûresinin ilk beş âyeti ve Fil sûresinden Nas sûresine kadar olan kısa sûreler, Haşr sûresinin son âyetleri, Âyet-el Kürsî ve Êmenerrasûlu verilmiş ancak, sayfa tasarımı müsait olmasına rağmen manalarına yer verilmemiştir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında, Fatiha sûresi, Bakara sûresinin ilk beş âyeti ve Fil sûresinden Nas sûresine kadar olan kısa sûreler verilmiş ancak anlamları verilmemiştir. Eserde, Âyet-el Kürsî, Êmenerrasûlu ve Haşr sûresinin son âyetlerinin manaları ile verilmesi eserin güzelliğini arttıracaktır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında, Fatiha sûresi, Fil sûresinden Nas sûresine kadar olan kısa sûreler manaları ile birlikte verilmiştir.

Eserler değerlendirildiğinde; *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı* kitabında kısa sûrelere hiç yer verilmemiş olması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Kısa sûrelerin belli bir düzen içerisinde elif cüzlerinde yer almasına dikkat edilmemiş, *Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum* kitabı haricinde anlamları verilmemiştir.

4.5 Verilen Örnek Kelimelerde İşlevsellik

Kur'ân öğretimin önemli bir alanı olan, konu içerisinde verilen alıştırmalar bireyin kendini geliştirmesinin temel araçlarından biridir. Örnek kelimeler, konu açıklamalarını destekler mahiyette önceki konuları bünyesinde ihtiva eden, kolaydan zora ilkesiyle verilen, özellikle Kur'ân'dan seçilen örneklerle verilmelidir. Konu ile ilişkilendirilmeyen örnekler, öğrenim açısından bireyin gelişimine katkı sağlamayacaktır. Örnek kelimelerin verilmesindeki amacın verilen konuyu açıklamak olduğu düşünülürse, kuralı veya açıklaması verilmeyen örneklerin alıştırmalarda yer alması bir anlam ifade etmeyecektir.

Kur'ân'dan verilen örnekler, Kelimetullah olan Kur'ân'a hürmeten anlam bütünlüğü bozulmayacak şekilde verilmelidir. Elif cüzlerinde örneklerin işlevselliğini sağlayan öğelerden biri de harekelerin boyutları ve doğru konumlandırılmasıdır.

4.5.1 Örneklerde Kullanılan Harekelerin Boyutları

Harflerin üstüne veya altına konulan harekeler veya işaretlerin boyutlarının aynı büyüklükte olması gerekir. Harekelerdeki gelişigüzel boyutlandırmaların olması tasarım açısından ve bireyin okumada seçiciliğini arttırması açısından önemlidir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında, harekelerin aynı boyutlarda kullanılmadığı görülmüştür.

Resim 4.3 *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı* Hareke Boyutları

Harflerin harekelendirilmesinde kullanılan işaretlerin aynı boyutta olmaması tasarımda düzenin sağlanmasını engellemiştir. Kelimelerde farklı boyutlarda yer alan hareketin diğer hareketin üzerine gelmesi tasarım bütünlüğünü ve sadeliğini engellemiştir (bkz. Resim 4.3).

Kur'ân Öğreniyorum kitabında harekelerin boyutlarında bir bütünlük oluşturulmuş olmasına rağmen aynı büyüklükte harf kullanılmaması harekelerin de boyutlarında değişmeleri beraberinde getirmiştir.

Resim 4.4 *Kur'ân Öğreniyorum* Uzatma İşareti Boyutu

Eserde, Kur'ân'da dört elif miktarı uzatmayı belirten işaretin boyutlarında farklılıklar olduğu görülmüştür (bkz. Resim 4.4).

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında hareke boyutlarının bütünlük oluşturduğu, harflerde kullanılan punto büyüklüklerinin harekelerin boyutunu etkilediği görülmüştür.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında her sayfanın özgün tasarımı olmasından kaynaklı farklı büyüklükteki harekelere rastlamak mümkündür. Harekelerin farklı büyüklüklerde olması harf için kullanılan punto büyüklüğünden kaynaklanmaktadır.

Değerlendirmeye konu olan eserlerde harekelerin boyutları konusunda bir bütünlükten söz etmek mümkün görünmemektedir. Harekeler bir anlamda harflerle bütünlük oluşturduğundan, harflerin boyutlarında bir standart olmaması harekeleri de etkilemiştir.

4.5.2 Örneklerde Kullanılan Harekelerin Doğru Konumlandırılması

Harflerin üstüne veya altına konulan harekeler doğru konumlandırılmazsa okumada bir karmaşıklığa ve zorluğa sebep olur. Kur'ân öğrenmek isteyen birey harekenin hangi harfe ait olduğunu rahatlıkla kavraması için harekenin ilgili harfin tam üstünde veya altında ortalı bir şekilde konumlandırılmış olması gerekir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında harekelerin konumlandırılması kullanılan yazı stilinden kaynaklı olarak harflerin tam üstünde veya altında bulunmamaktadır.

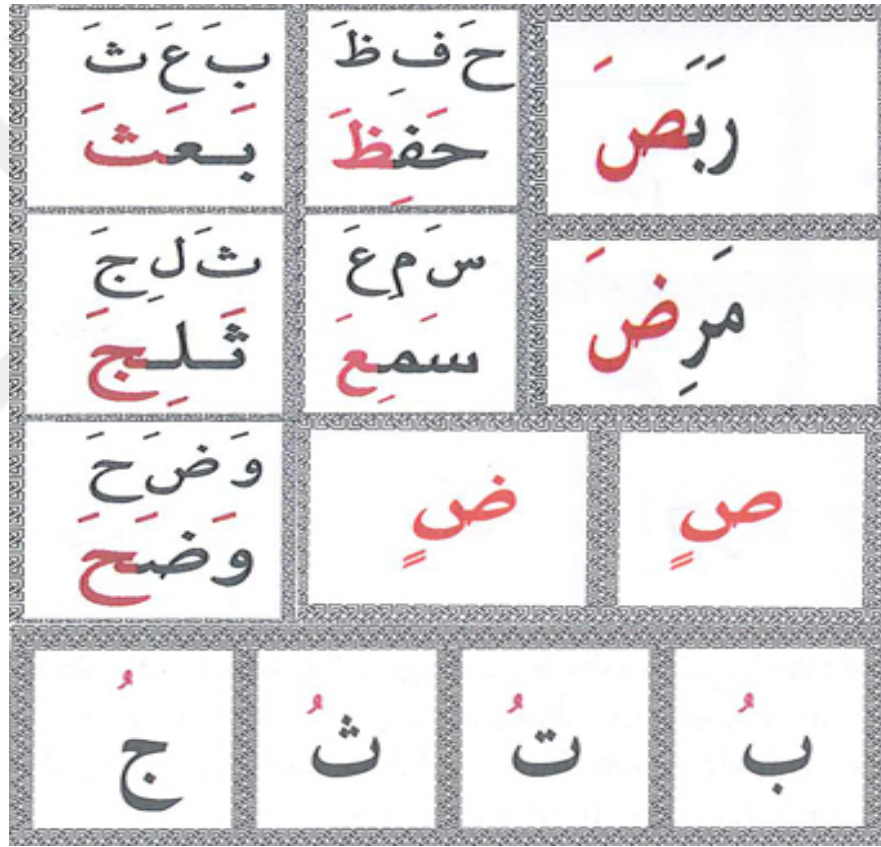

Resim 4.5 *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı* Hareke Yerleşimi

Harekelerin konumları kelimelerin rahat okunabilirliğini sağlayan etkenler arasındadır. Harekesi doğru konumlanmış kelimeler Kur'ân'ı yeni öğrenen bireye kolaylık sağlayacaktır. Eserde bu sağlanamamıştır (bkz. Resim 4.5).

Kur'ân Öğreniyorum kitabında harekelerin konumlandırılmasında bütünlük yakalanmış olup okumayı zorlaştıracı bir harekeleme görülmemiştir. Dört elif miktarı uzatılması gerektiğini belirten işaretin bazı kelimelerde kullanılmadığı görülmektedir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında harekelerin konumlandırılmasına dikkat edilmemiştir.

Resim 4.6 *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi* Harekeler

Harekelerin eser boyunca gelişigüzel yerleştirildiği, harflerin üzerinde veya altında olmadığı görülmüştür. Bilgisayar hattı ile yazılan eserde harekeler genel olarak bir sonraki harfin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Özellikle kelimenin son harflerinde harekelerin konumlandırılması yanlış yapılmıştır (bkz. Resim 4.6).

Resim 4.7 Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi Harekeler 2

“لا” ,”ل” ve “ا” ten oluşan bir harftir. Örnek olarak verilen kelimedeki hareke “ل” harfinde olmalıdır. Ancak harekeler “ا” harfine yerleştirilmiştir. Dikkat edilmeden yapılan hareke konumlandırmaları yanlış okumaları beraberinde getirecektir (bkz. Resim 4.7). Doğru olan yazım şekli “الأ” dir.

Eserde dört elif miktarı uzatılması gerektiğini belirten işaretin kullanımında, çeşitli kelimelerde yan harfin üzerine konduğu görülmektedir.

Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum kitabında harfler bilgisayar hattı ile yazılmasına rağmen harekeleri yerleştirmede konumlarına dikkat edilmemiştir.

Resim 4.8 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Harekeler

Eserde harekelerin yerleşimine dikkat edilmemesi harekenin hangi harfe ait olduğu konusunda bireyi şüphede bırakacaktır. Harekelerin yerleşiminin harften önce veya sonra verildiği görülmektedir (bkz. Resim 4.8).

Resim 4.9 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Harekeler 2

Eserin ikinci cildinde sayfa 95'de yer alan kelimedeki dört elif miktarı uzatılması gerektiğini belirten işaret "âsar" işaretinin altına konulmuştur (bkz. Resim 4.9). Oysa dört elif miktarı uzatma işareti "âsar" işaretinin üzerinde olması gerekir. Eserde bazı kelimelerde dört elif miktarı uzatılması gerektiğini belirten işaretin yan harfe konulduğu görülmektedir.

رُؤسًا

سَيِّلا

Resim 4.10 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Harekeler 3

Bilgisayar hatlı yazımlarda en fazla yapılan hatalardan biri "ل" harfinin yazımı ile ilgili yanlışlardır. "ل" in yazılışında genellikle "ا" harfine hareke verilmektedir. Eserin ikinci cildinde s. 66'da doğru konumlandırılan hareke s. 67'de hatalı konumlandırılmıştır (bkz. Resim 4.10).

Kitabın üçüncü cildinde 86. sayfada yer alan duâ da bulunan "و" harfine üstün hareke konmamıştır.

Değerlendirmeye konu olan eserlerden *Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi (Elif-Bâ* kitabında harekelerin konumlandırılmasına genel olarak dikkat edilmediği görülmektedir. Diğer eserlerde genel anlamda hareke konumlandırılmasına dikkat edilmiş yer yer aksaklıklar görülmüştür.

4.5.3 Yeterli Örnek Verilme Durumu

Elif cüzlerinde genel olarak ‐alıştırmalar‐ olarak nitelendirilen örnek kelimelerin yoğun olarak verilmesi, öğrenmede kalıcılığı, sürekliliği ve bir sonraki konu için anlama ve kavrama yetisini geliştirmeyi sağlayacaktır.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı kitabında üstün hareketler için yeterli örnek verilmiştir. Ancak esre, ötre, iki üstün, iki esre ve iki ötre için pekiştirme amaçlı alıştırma sayfası verilmemesi örnekler açısından zenginliğin yitirilmesine neden olmuştur.

Kitabın hacmi düşünöldüğünde verilen örnekler yeterli olarak değerlendirilebilir. Ancak elif cüzünü okuyup bitiren öğrencinin daha çok örnek kelimeler okuyarak Kur’ân’a geçmesi daha verimli olur.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında konular verilmiş pekiştirme amaçlı alıştırmalar da peşi sıra verilmiştir. Verilen örnekler yeterli olup kısmi olarak aynı örneklerin tekrar verildiği görölmektedir.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında konular için verilen örnekler yeterli olup, konuyu açıklar niteliktedir. Eserde çok fazla tekrar eden örnek kelimeler bulunmaktadır.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabında birinci cilt harflere, ikinci cilt ise hareketlere ve bazı tecvid kurallarına ayrılmıştır. Örnekler farklı çizimler içerisinde verilmiş olup yeterli değildir.

Eserler içerisinde yeterli örnek verilme durumunu, *Kur’an Öğreniyorum*, *Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı*, *Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)* şeklinde sıralanabilir. Ancak *Etkinlikli Kur’an Öğreniyorum* kitabında örnek kelimelerin yetersiz olduğu görölmektedir.

4.5.4 Verilen Örneklerin Konuyla İlişkilendirilmesi

Örnek kelimelerin sürekli okunmasının, bireye dil alışkanlığı kazandırıp zihinde kalmasını sağlaması örneklerin Kur’ân’dan alınmasının önemli olduğunun göstergesidir. Kur’ân’dan alınan örnek kelimelerin aktif bir şekilde, doğru ve aslına uygun okunduğu düşünöldüğünde, bireyin öğrenme ve okuma becerisinin artmasını sağlayacaktır.

Konularda verilen örnek kelimelerde anlatılmayan tecvid kuralı varsa o örnek verilmemelidir. Kur’ân öğretiminde konularda işlenmeyen bir kuralın örnekte verilmesi bireyin o örneği yanlış olarak okumasına neden olacak ve zihnine o şekilde yerleşecektir.

Elif cüzlerinde bir sütunda harfler verilir diğer sütunlarda kelimeler oluşturulması süre gelen bir öğretim metodudur. Kelimelerin oluşturulmasında dikkat edilecek husus, ilk sütunda verilen harflerin örneklerde kullanılmasıdır.

Konularla ilgili örnekler verilirken konuda geçen kurallarla ilgili olarak mümkünse eşit sayıda örnekler verilmelidir.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif– Bâ’sı kitabında üstün dersi s. 7’de işlenirken en sağ sütunda harfler verilmiş diğer sütunlarda o harflerin başta, ortada ve sonda yazılışlarını göstermek için örnekler verilmiştir. Üstün dersi üç sayfada bu doğrultuda işlenmiştir. İlk sütunda “ا”, “د”, “ذ” harfleri bulunmaktadır. “ا” ve “د” harfleri için örnekler verilmişken “ذ” harfi için örnek verilmemiştir. Beşinci sütunda bulunan “خ” harfi sütunda yer alırken örnek kelime içerisinde gösterilmemiştir.

Üstün dersinin anlatılmaya devam edildiği 8. sayfada ilk sütunda “ط” ,” ط” harfleri verilmiştir. Hâlbuki bu harflerin birisi “ط” harfi olmalıdır. Örnek kelime bu bağlamda verilmiştir.

Cezm konusunun işlendiği 11. dersin son satırında soldan ikinci sırada yer alan örnek cezmle ilgili bir örnek değildir.

Harf-i med 13. derste işlenirken tecvid kurallarından medd-i munfasıla örnek olabilecek kelime “harf-i med” konusunda örnek olarak verilmiştir.

Harf-i med ile ilgili 14. ders işlenirken tecvid kurallarından meddi muttasıla örnek olabilecek kelime “harf-i med” konusunda örnek olarak verilmiştir.

Uzatma harflerinden olan “و” harfinin açıklaması yapılmış daha sonra o konunun alıştırmaları olarak verilen 16. derste, uzatma harflerinden olan “ى” harfinin örneklerine yer verilmiştir. Verilen örneklerin ilgili konuyu açıklayıcı ve pekiştirici mahiyette olması gerekir. Çünkü “ى” harfinin örnekleri 14. ders olarak belirtilen alıştırmalar bölümünde verilmiştir.

Şedde konusunun açıklaması yapılmış alıştırmalar bölümünde en alt sütunda, yer alan iki örnek konu ile ilgili olmayıp şeddeyi açıklayıcı mahiyette de değildir.

Çeker, konusunun anlatıldığı 23. derste âsar örneklerine de yer verilmiştir. Konu ile ilgili başlığın “âsar ve çeker” olması örneklerin konuyla ilişkilendirilmesi açısından gereklidir.

“و” ve “ى” şeklinde yazılan “” harfinin örneklerinde, “ى” harfi ile ilgili yirmi örnek verilmişken “و” harfi ile ilgili sekiz örnek yer almaktadır. Konu ile ilgili verilen örneklerde konu açıklamasında yer alan kurallar doğrultusunda eşit oranda örnek verilmelidir.

“ل” takısının işlendiği 26. derste tecvid kuralları olan izhâr-ı kameriyye ve idğâm-ı şemsiyyeden bahsedilmesi gerekir.

Konu ile ilgili örnekler verilirken ilgili tecvid kurallarında yer alan harfler gözetilmeksizin örnekler verilmiştir.

İzhar-ı kameri harflerinden bazıları örnekler içerisinde hiç yer almamışken, kimi harflerle ilgili birden fazla örneğe rastlanmaktadır.

Eserde cezm konusunun işlendiği alıştırtma bölümünde verilen örnek kelimelerde çok sayıda tecvid kuralı bulunmaktadır. 13. derste henüz 16. sayfada iken “بِمَا أُنزِلَ” örneği verilmiştir. Kelime de “medd-i muttasıl ve ihfâ” vardır. Ayrıca kelimedede dört elif miktarı uzatılması gerektiğini belirten işaret verilmemiştir.

Eserde, 13. dersten itibaren tecvid bölümüne kadar tecvid kuralı örnekleri dikkat etmeden verilmiş ve açıklamalar yapılmamış adeta bireyin eksik-hatalı okumasına rehberlik edilmiştir.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında genel olarak konu verilmiş konuyla ilgili örnekler sunulmuştur.

Peltek harflerin işlendiği 23. sayfadan önce aynı harfler aynı örneklerle önceki sayfalarda verilmiştir. Konu oluşturmada amaç bireye yeni bir şey öğretmektir.

Fetha, fethanın uzatılması, fethanın tenvini ile ilgili uygulamaların yer aldığı 38. sayfada “سَوَاءٌ” kelimesi örnek verilmiştir. Bu kelime de tecvid kurallarından meddi muttasıla örnek olup dört elif miktarı uzatma işareti de verilmemiştir.

Medd-i muttasıl eserin son tecvid konusudur. Örnekler verilirken yanlış öğrenmeye ve okumaya meydan vermeyecek şekilde hazırlanmalıdır.

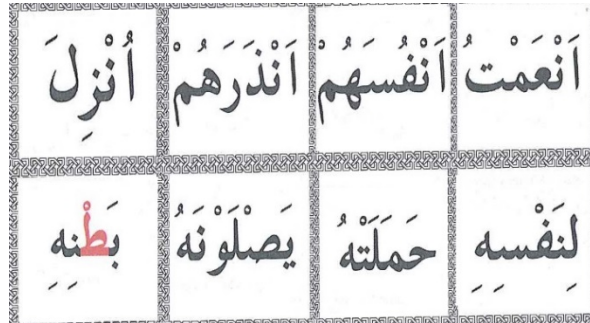
Tecvid kurallarının öğretilmeden örneklerin verilmesine tecvid bölümünde rastlanılmakta olup eser sonuna kadar devam etmektedir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında konu başlıkları verilmiş hemen sonrasında örnekler verilmiştir.

ÖRNEK KELİME	KELİMENİN SONUNDA YAZILIŞI	ÖRNEK KELİME	KELİMENİN ORTASINDA YAZILIŞI	ÖRNEK KELİME	KELİMENİN BAŞINDA YAZILIŞI
خَطَا	ا	سَأَلَ	ا	أَخَذَ	ا
لَعَبَ	ب	عَبَدَ	ب	بَصَرَ	ب
ثَبَّتَ	ت	سَتَرَ	ت	تَرَبَّ	ت
بَعَثَ	ث	كَثُرَ	ث	ثَقُلَ	ث
ثَلَجَ	ج	فَجَرَ	ج	جَعَلَ	ج
وَضَحَ	ح	سَحَرَ	ح	حَرَّمَ	ح
طَبَخَ	خ	فَخَرَ	خ	خَدِمَ	خ

Resim 4.11 *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi*

Harflerin bağımsız isimleri verildikten sonra harflerin asıl şekilleri ile harekeli (üstün, esre, ötre), halleri verilmiştir. Kelime oluşturulmadan önce tüm harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları verilmelidir. Bireyin harfin yazılış şekillerini bilmemesi öğrenim sürecini olumsuz etkileyecektir (bkz. Resim 4.11).

Resim 4.12 *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi Kelimeler 2*

Tecvid kurallarından izhâr, ihfâ ve zamir konularını barındıran örnekler, tecvid kuralları verilmediğinden eksik ve hatalı okumaya sebebiyet verecektir. “بَطْنِهِ” kelimesi ve “لِنَفْسِهِ” örnek olarak verilmiştir. Bu iki kelimedede tecvid kurallarından “zamir” bulunmakta ve uzatılarak okunması gerekmektedir. Zamir bilgisi verilmediği için birey bu harfleri uzatmadan okuyacaktır. Ayrıca esre harekenin “çeker” ile yazılması gerekmektedir (bkz. Resim 4.12). Cezm konusunda bu örneklerin verilmesi bireyin Kur’ân’ı hatalı okumasına neden olmaktadır.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabının ilk cildi harflerin bağımsız isimlerine ve harflerin başta, ortada ve sonda yazılışlarına ayrılmıştır.

Uzatma harflerinden olan “ى” harfi anlatılırken kitabın ikinci cildinde 50. sayfada alıştırma vermiştir. Bu alıştırma içerisine “نَسِي” kelimesi eklenmiştir. Kelime “ى” harfinin med harfi olarak kullanılmasına bir örnek değildir. Durulduğunda med olan kelimelere örnek olarak verilmesi gerekir.

Eserin ikinci cildinde harekeler, tenvin, cezm, şedde, med harfleri, lafzatullah, “ال” takısı, hurûf-u mukattaâ ve uzun med işareti için örnek sayısı yetersizdir. Harflerle yazılan örneklerin haricinde; harekelerden üstün için on altı, esre için on beş, ötre için on beş, iki üstün için on bir, iki esre için on, iki ötre için on altı, cezm için on iki, şedde için altı, med harflerinden; “ا” harfi için on yedi, “ى” harfi için on dört, “و” harfi için on sekiz, zamir için sekiz, lafzatullah’ın kalın okunuşu için dokuz, ince okunuşu için iki, “ال” takısı için on, uzun med işareti için sekiz, huruf-u mukattaa için altı kelime örnek verilmiştir. Aynı örnekler bir sonraki etkinlik sayfasında tekrar verilmiştir. Verilen diğer örneklerden çoğu da birbirine yakın olmakla birlikte hareke değişikliği yapılmak suretiyle yazılmıştır.

Kur’ân’ı bireyin rahat öğrenmesi için örneklerin bol ve çeşitli olması gerekir. Eserde kullanılan toplam kelime sayısı iki yüz değildir. Bu kelimelerle Kur’ân’ı tam bir şekilde öğrenebilmek ve okumak mümkün değildir. Üç ciltlik eserde örnek kelimelerin az olması, Kur’ân öğretimini görsellikten öteye götürmeyecektir. Hacimce çok daha küçük olan eserlerde yaklaşık 600 kelime yer almaktadır.

Eserlerde verilen örneklerin genel olarak konu ile alakalı olduğu görülmekte olup nadir de olsa farklılıklar bulunmaktadır. Ancak tüm eserlerde verilen örnek kelimelerin sadece ilgili konuyla veya anlatılan konuyla alakalı olmadığı, anlatılmayan ve öğrenilmesi lüzumlu olan tecvid kurallarını içerdiği görülmektedir.

4.5.5 Örnek Kelimelerin Basitten Karmaşığa (Kolaydan Zora) İlkesi

En iyi öğretim, basitten karmaşığa doğru yapılan öğretimdir (Çilenti, 1984: 57). Örnek kelimelerin kolaydan başlanarak verilmesi bir anlamda Kur'ân öğrenmenin kolay olduğunun göstergesi olur. Harflerin kalın-ince oluşu, mahreçleri, harfin kendinden önceki ve sonraki harfe birleşme durumu, kelimeyi oluşturan harf sayısı, örnek kelimelerin kolay ve zor olması durumunun belirlenmesini sağlayan özelliklerden bazılarıdır.

Örnek kelimeler kolaydan zora olacak şekilde aynı zamanda basitten bileşiğe olacak şekilde sıralanmalıdır. Çünkü öğretimde zor kelimenin önce verilmesi bireye başarısız olma korkusu yaşatır. Aynı şekilde bileşik ve zor kelimelerin önce verilip basit ve kolay kelimelerin sonraya bırakılması estetik görünümün kaybolmasının yanı sıra eğitim alanında verimi düşürecektir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında ilk sayfalarda örneklerin kolaydan zora olacak şekilde verilmesine dikkat edilmiş ancak 14. sayfadan itibaren kelimelerin yerleşiminde kolaydan zora olma ilkesi gözetilmemiştir.

الْمُفْسِدُونَ	الْمُحْسِنُونَ	الْمُتَّقِينَ	الْمُتَّقِينَ	فِيهِ	صَلَبُوهُ	بَنِيهِ	قَتَلُوهُ
الرَّحْمَنِ	الَّذِينَ	الْمَغْضُوبِ	الْمُسْتَقِيمِ	فَعَلُوهُ	هَدَيْنَاهُ	عَلَّمْنَاهُ	أَتَيْنَاهُ
النَّاسِ	الضَّلَالَةَ	الضَّرَاطَ	الرَّحِيمِ	مِنْهُ	إِلَيْهِ	عَنْهُ	عَلَيْهِ
الشَّيْطَانِ	الَّتِي	الضَّمَدَ	الظَّالِمُونَ	سَمَوَاتٍ	أَتَيْنَا	قُرْآنٍ	أَخْرَجَ
أَزْوَاجٍ	غِيَاوَةً	ظُلُمَاتٍ	مَرَضٍ	فِيهِ	مُسْتَقِيمٍ	دِينِكُمْ	الَّذِينَ
جَاعِلٍ	غَيْبٍ	خَيْرٍ	حَقٍّ				

Resim 4.13 *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı* Kelime Yerleşimi

Eserde, içerisinde daha fazla harf barındıran, mahreçleri zor olan kelimelerin önce verilmesi sayfada karmaşıklık oluşturmuştur. Bu durum bireyin okumada zorlanmasına yol açacaktır (bkz. Resim 4.13).

Kur'ân Öğreniyorum kitabında örneklerin kolaydan zora sıralanması ilkesine genel olarak uyulmuşken bazı bölümlerde uyulmamıştır.

فَأَخِيَا بِهِ الْأَرْضِ	بِهِ الرَّحْمَةُ
بِيَدِهِ الْمُلْكُ	لَهُ اتَّقِ اللَّهَ
لَهُ الْمُلْكُ	بِهِ الرَّزْعُ
لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ	تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ

Resim 4.14 *Kur'ân Öğreniyorum* Kelime Yerleşimi

Kelimelerin kolaydan zora ilkesine uyularak sıralanması sayfa tasarımında sadeliği sağladığı gibi buna uyulmaması karmaşıklık oluşturur (bkz. Resim 4.14).

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında örneklerin kolaydan zora sıralanması ilkesine uyulmamıştır.

لَنْ نَسْفَنَهُ	يَأْتِيَنكُمْ	لَنْ حَرِقَنَهُ	يُؤْخَذُ	تَأْتُرُ	اطْمَأ
وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ	فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ	لَنُنَبِّئَنَّهُمْ	يُؤْمِنُ	يَأْتِيَهُمْ	أَخْطَأْتُمْ
فِيَنبِيئِكُمْ	تَطْمَئِنُّ	وَيَكَانَهُ	يَأْكُلُ	فَاتِ	يُؤْتِكُمْ
وَالرَّسُولُ	وَالشَّمْسُ	وَالتَّيْنِ	وَالنَّصَارَى	بِالصَّبْرِ	
بِالدِّينِ	الرَّحْمَنُ	التَّائِبُونَ	السَّائِحُونَ	وَالذَّاكِرِينَ	
وَالسَّمَاءِ	الصَّلَاةُ	الرَّعْدُ	وَالنَّارُ	الطَّارِقُ	

Resim 4.15 *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi* Kelime Yerleşimi

Çeşitli sayfalardan aldığımız örnekte görüldüğü gibi gerek tablo çizgilerinin kalınlığı gerekse kelimelerin yerleşiminin kolaydan zora ilkesine göre yapılmaması sayfaların karışık görünmesine yol açmıştır (bkz. Resim 4.15).

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında verilen örnek kelimeler sınırlı saydadır. Örnek kelimelerin yerleşimine genel olarak dikkat edilmiştir.

Eserlerde örnek kelimelerin basitten bileşiğe veya kolaydan zora olması ilkesine genel olarak uyulmadığı görülmektedir.

4.5.6 Kur'ân'dan Örnek Kelimelerin Verilmesi

Elif cüzlerinde konu içerisinde veya alıştırmalarda verilen örnek kelimeler ile Kur'ân'ın rahat okunması arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Elif cüzlerinde kelimelerin seçimi Kur'ân'dan yapıldığında, bireyin hayat boyu Kur'ân'ı okumasını geliştirebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle öğretim sürecinde Kur'ân'dan; anlam bütünlüğü dikkate alınarak sık tekrarlanan, gramer yapısı farklı olan, isim, fiil vb. kelimelerin kullanımı örneklerin zihinde kalıcılığını kolaylaştırır.

Kur'ân'dan verilen örneklerin hareke uyumuna dikkat edilmesi gerekir. Aslına uygun olarak kelimelerin verilmesi doğru olandır.

Kur'ân'da okunuşta zorlanılabileceği düşünülen kelimeler varsa, elif cüzünün en sonunda alıştırmalar sayfasında verilmelidir.

Kur'ân'da bulunan kelimelerin hareketlerini değiştirip örnek olarak vermek yerine, anlatılan konu çerçevesinde hareketlere ve tecvid kurallarına bağlı kalarak örnekler kullanılmalıdır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında verilen örnek kelimelerde bazılarının Kur'ân'dan verilmediği görülmüştür.

“مَنْوَةٌ”, “سَهْرٌ”, “أَمْرٌ” vb. kelimeler Kur'ân'da geçmemektedir. Aşinalığın kazanılması için Kur'ân'da yer alan kelimelerden örnek verilmesi daha doğru olacaktır.

Eserde örnek kelimelerin başındaki tek harften oluşan kelimenin kaldırılarak yazıldığı görülmüştür. “صَيِّبٌ” gibi. Bu vb. kelimelerde aşinalığın artması için Kur'ân'da yer aldığı “كَصَيِّبٌ” şeklinde yazılması daha yerinde olur.

“تَوَابٌ” ve “التَّجْوَةُ” vb. kelimelerde Kur’an’daki yazılışları dikkate alınmadan başında yer “ال” alan takısı kullanılmadan veya sondaki harekesi değiştirilmek suretiyle örnek kullanılmıştır. Aynı özellikleri içerisinde barındıran ve hiçbir harekesini değiştirmeye gerek kalmadan örnekler verilmesi isabetli olacaktır.

Kitabın 8. dersinde yer alan “يَلِدُ” kelimesinin aslı “يَلِدُ”dır. Kelime Kur’an’daki harekeleme şekline göre örneklerde verilmelidir. Kitabın 11. dersinde yer alan “يَشْعُرُ” kelimesi Kur’ân’da “يَشْعُرُونَ” şeklinde yer almaktadır. Kelimelerin asıl yazılışıyla kullanılması daha doğrudur.

Örnek kelimelerden Kur’ân’da olmayan bulunduğu gibi, Kur’ân’dan alınan kelimelerin bazılarının hareke değiştirmek suretiyle kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca eserde, Kur’ân’ın ilk sayfalarında yer alan kelimelerin örnek olarak seçimi bireyin Kur’ân okumaya başlamasında kelimelere daha rahat aşına olmasını sağlayacaktır. Eserde isabetli kelime seçimi yapılmıştır.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında verilen örnek kelimelerde bazılarının Kur’ân’dan verilmediği görülmüştür.

“وَجَهٌ”, “فَهْرَمٌ”, “عَلَطٌ”, “خَلَطٌ” vb. kelimelerinde Kur’an’daki yazılışından farklı olarak, hareke değişikliğine gidilerek, örnek olarak verildiği görülmüştür. Kur’ân’da yer alan kelimelerden örnek veriliyorsa kelimenin aslına bağlı kalınmalı, hareke değişikliğine gidilmemelidir.

Örneklerin çoğunlukla Kur’ân’da yer alan kelimelerden verildiği görülmektedir.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında verilen örnek kelimelerde bazılarının Kur’ân’dan verilmediği görülmüştür.

“بَلَّشٌ”, “تَنْعَلٌ”, “سَفَلٌ” vb. kelimeler Kur’ân’da yer almamaktadır. Kur’ân’da mevcut bazı kelimelerde ise hareke değişikliğine gidildiği görülmüştür. Örneklerin genelde Kur’ân’dan alınmadığı görülmektedir. Detaylı ve hacimli bir elif cüzü için bu durum olumsuzluk olarak değerlendirilir. Bireyin eğitiminde Kur’ân’dan olmayan kelimelerin kullanılması, Kur’ân okumaya başladığında bireye bir fayda sağlamayacaktır.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabında verilen birçok örnek kelimenin Kur’ân’da yer almadığı görülmüştür.

“أَفَاتٌ”, “أَنِسٌ”, “سَلِيمٌ” vb. kelimeler Kur’ân’da yer almamaktadır. Kur’ân’da mevcut bazı kelimelerde ise hareke değişikliğine gidilmek suretiyle örnek olarak kullanıldığı görülmüştür. Sınırlı sayıda örnek kelimeye sahip bu eserde, Kur’ân’dan olmayan kelimelerin örnek olarak verilmesi bireyin Kur’ân eğitimine katkı sağlamayacaktır.

Eserlerde örnek kelimelerin Kur’an’dan alınmaya dikkat edildiği eserlerin sırasıyla, *Kur’an Öğreniyorum*, *Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı*, *Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)* ve *Etkinlikli Kur’an Öğreniyorum* kitapları olduğu görülmektedir.

4.5.7 Kur’ân’dan Verilen Örnek Kelimelerin Yazımı

Elif cüzleri hangi hatla yazılmak isteniliyorsa en başta o hatta bağlı kalınarak yazılmalıdır. Elif cüzünün bir bölümünde bilgisayar hattı, bir bölümünde el yazısı hattı, bir bölümünde Resm-i Osmânî hattı kullanmak uygun değildir. Hangi hatla başlanmışsa o hatla devam edilmeli ve bitirilmelidir. Bir kelimenin el yazısı hattıyla, bir kelimenin bilgisayar hattıyla, bir kelimenin Resm-i Osmânî hattıyla yazılması zihin karıştırmanın yanı sıra elif cüzünü işlevsellikten çıkaracaktır.

Örneğin bir harf Kur’ân’da “لا” ile yazılmışsa o harf “ل” harfinin çekerli veya âsarlı şekliyle yazılmamalıdır. Kur’ân’da kendisinden önceki kelimedenden ayrı yazılan kelimelerin asıl yazımına dikkat edilmelidir. Özellikle Kur’ân Öğreniyorum eserinde Resm-i Osmanî hatla yazım görülmektedir.

Kur’ân’dan verilen örnek kelimelerde bulunan uzatma harfleri ve uzatma işaretlerinin, yerinde ve doğru olarak kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Kur’ân’dan verilen örnek kelimelerin yazımına genel olarak dikkat edilmiştir. Bazı kelimelerde ise buna dikkat edilmediği görülmektedir.

Tecvidli Kur’ân-ı Kerim Elif – Bâ’sı kitabında bazı kelimelerin yazımında Kur’ân’da mevcut orijinal haline dikkat edilmeden yazıldığı görülmektedir.

Eserde; 16. sayfadaki, “بِمَا نُزِّلَ”, 17. sayfadaki “إِسْرَائِيلَ” kelimesi, 22. sayfadaki “يَا أَيُّهَا” kelimesi, 23. sayfadaki “مَاءٌ” ve “بِنَاءٍ” kelimeleri dört elif miktarı olan uzatma işaretleri kullanılmadan yazılmıştır. Kur’ân’dan verilen örnek kelimeler Mushafta yazan şekliyle harekesi dikkate alınarak yazılmalıdır.

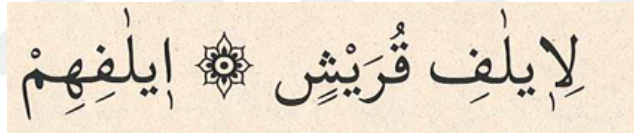
Kur'ân'da bir defa geçen “يَلِدُ” kelimesinin “يَلِدُ” şeklinde yazılması yerine Kur'ân'dan başka örnek kelime bulunmalı veya aslına uygun yazılmalıdır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında “لا” yazımı yerine Resm-i Osmânî hattında yer alan “çekerli” yazımlar görülmektedir. Eserde, uzatma işaretlerinin kullanımı konusunda bir bütünlük olmadığı görülmektedir.

Uzatmaların anlatıldığı 42. ve 47. sayfada çeker ile yazılan “ا” harfinin yanına uzatma alameti olan harekesiz “ى” harfi konmamıştır.

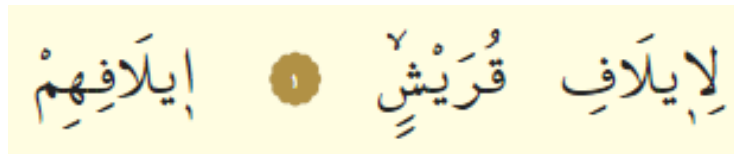
Eserde; “لا” şeklinde yazılması gereken uzatmalar “ل” harfinin üzerine âsar” koymak suretiyle “ل” şeklinde yazılmıştır. Resm-i Osmânî hattına geçiş yapılmak isteniliyorsa bu belirtilmelidir. Bireyin öğrenme aşamasında olası karışıklığı önlemek adına Mushaflarda kullanılan, yaygın olan, yazım şekli korunmalıdır. Örneğin “ضَلَّالًا” kelimesi “ضَلَّالًا” şeklinde yazılmıştır. Eser boyunca farklı yazımlar devam etmiştir.

Şedde dersinin işlendiği 63. sayfada “مَرُّوا” kelimesi sonunda “ا” harfi olmadan “مَرُّو” şeklinde yazılmıştır. Harfin hafz edilerek yazılması uygun değildir.

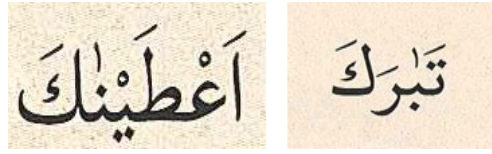
Resim 4.16 *Kur'ân Öğreniyorum* Kelime Yazımı

Resm-i Osmânî yazımının bir örneği de Kurayş sûresinin ilk âyetlerinde görülmektedir (bkz. Resim 4.16).

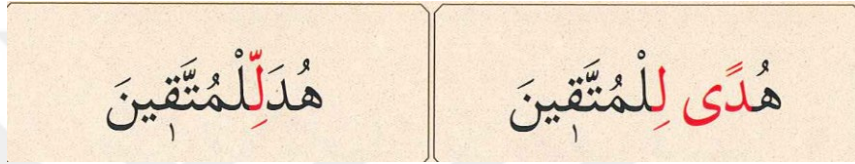
Resim 4.17 Kurayş Sûresi Mushaf Yazımı

Kur'ân'dan verilen tüm örneklerde olduğu gibi, Kurayş sûresinin yazımında da, Mushaflarda yer alan yazımın dışına çıkılmamalıdır (bkz. Resim 4.17).

Resim 4.18 Med Harfinin Kaldırıldığı Kelimeler

Eserde Kevser sûresinde yer alan kelimenin yazımı başta olmak üzere uzatma işaretlerinden olan “ı” harfinin kaldırıldığı ve kelimenin Resm-i Osmânî hattı ile yazıldığı görülmektedir (bkz. Resim 4.18).

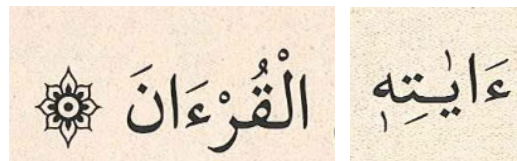

Resim 4.19 “ı” Harfinin Kaldırıldığı Kelimeler

Tecvid kuralı uygulamasının örneğinde “ı” harfinin kaldırıldığı görülmektedir. Tecvidli okunuş şeklinin yazıya aktarılmasında kelimenin aslında olan “ı” harfinin korunması gerekir (bkz. Resim 4.19).

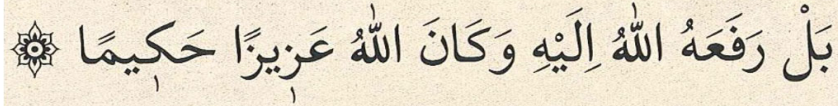
Eserde uzatma işaretlerinin yazımına dikkat edilmediği görülmektedir. Eserde yer alan, “سَوَاءً” kelimesi, “خَائِفًا” kelimesi ve “عَلَىٰ أَثَرِهِمْ” kelimesi dört elif miktarı olan uzatma işaretleri kullanılmadan yazılmıştır (bkz. a.g.e., 38, 40, 76).

Eserde, medd-i lâzım örneklerinde yer alması gereken dört elif miktarı uzatılmasını gösteren uzatma işaretlerinin kullanılmadığı görülmektedir (bkz. a.g.e., 107, 109). Dört elif miktarı uzatılması gerektiğini belirten işaretin yazılmaması okumada yanlışlığı beraberinde getirir. Ayrıca hangi harfte dört elif miktarı uzatacağını bireyin bilmesi açısından, hurûf-u mukattaâ olarak bilinen harflerin isimleriyle yazılışında da buna dikkat edilmelidir.

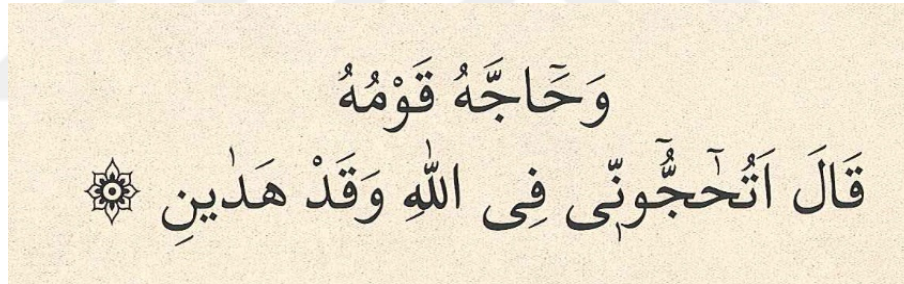
Resim 4.20 Kur'ân Öğreniyorum Kelime Örnekleri

Eserde farklı yazımda dikkat çeken hususlardan biri de üzerinde âsar bulunan “ا” harfinin “ءا” şeklinde yazılmasıdır (bkz. Resim 4.20). Bu kelimelerin günümüz Mushaflarında yazımı “الْقُرْآنُ” ve “آيَاتِهِ” şeklindedir.

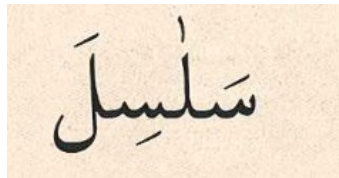
Resim 4.21 *Kur'ân Öğreniyorum* Secavend Kullanımı

Eserde âyetlerden örnekler verilmiştir. Âyetlerin yazımında, âyet içerisine olması gereken secavendlerin yazılmadığı görülmektedir (bkz. Resim 4.21). “اللَّيْهِ” kelimesinden sonra, vakf-ı mutlak'ı işaret eden “ط” secavendi olmalıdır. Secavendlerin kullanılmadığı bu vb. örneklere eserde rastlanılmaktadır.

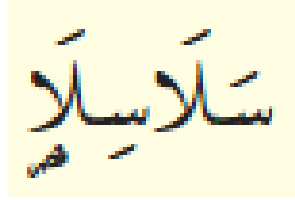
Resim 4.22 *Kur'ân Öğreniyorum* Durak Görseli Kullanımı

Mushaflarda âyetlerin bittiğini belirten simgeler kullanılmaktadır. Eserde âyetin bittiğini belirtmede kullanılan simgelerin gelişigüzel kullanıldığı görülmektedir. Örnekte yer alan âyet bitmemesine rağmen, bittiğini gösteren simge kullanılmış ve eser boyunca buna dikkat edilmemiştir (bkz. Resim 4.22).

Resim 4.23 *Kur'ân Öğreniyorum* Kelime Örnekleri 2

Eserde altında kasr bulunan ve “لا” ile yazılan, Kur’ân’da yer alan kelimenin yazımına dikkat edilmediği görülmektedir (bkz. Resim 4.23).

Resim 4.24 Resim 4.23’de Yer Alan Kelimenin Mushafta Yazım Örneği

Kelimenin Mushafta yer aldığı şekilde yazılması gerekir (bkz. Resim 4.24). Örnek kelimeler Kur’ân’dan seçilmişse aslına uygun yazılması gerekir.

Tecvidli Kur’ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında 41. sayfada yer alan “بَطْنِهِ” kelimesi ve “لِنَفْسِهِ” kelimesi hatalı yazılmıştır. Tecvid kurallarında “zamir” in bulunduğu esre harekeli “ه” harfi “çeker” ile yazılmalıdır.

Eserde “لا” harekeli olarak yazılınca harekenin “ل” harfine konulması gerekirken “ا” harfine konulduğu görülmektedir. Örneğin “لَا” şeklinde yazılması gerekirken “لَا” şeklinde yazılmaktadır. Bilgisayar hattı ile Arapça harf yazımında en fazla görülen hatalardan biridir. Eserde bazen doğru olarak kullanılan “لا” ile ilgili yazım hatasına eser boyunca rastlanılmaktadır. “لَا” kelimesinin “لَا” şeklinde hatalı yazılması gibi.

Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum kitabının ikinci cildinde “لا” harekeli olarak yazılınca harekenin “ل” harfine konulması gerekirken “ا” harfine konulduğu görülmektedir.

Zamir konusunun işlendiği 87. sayfada yer alan “بِهِ” kelimesi hatalı yazılmıştır. Tecvid kurallarından “zamir” in bulunduğu esre harekeli “ه” harfi çeker ile “بِهِ” şeklinde yazılmalıdır.

Resim 4.25 Etkinlikli Kur’ân Öğreniyorum Hurûf-u mukattaâ

Hurûf-u mukattaâların öğretildiği 93. sayfada dört elif miktarı uzatma “س” harfinin üzerinde olmalıdır (bkz. Resim 4.25).

Resim 4.26 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Hurûf-u mukattaâ 2

Hurûf-u mukattaâların öğretildiği 93. sayfada “س” harfinin üzerine dört elif miktarı uzatma işareti konulmalıdır (bkz. Resim 4.26).

Eserin üçüncü cildinde ve ikinci cildinde bilgisayar hattı ile yazılan örneklerde “لا” in Resm-i Osmânî hattında yazılışının devam ettiği görülmektedir.

Resim 4.27 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Kelimelerin Farklı Yazımı

Üçüncü cildin 44. sayfasında Kurayş sûresinin ilk âyetlerinin Mushaflarda yazımı “لا يلف قریش ايلفهم” şeklinde olup Mushaflarda mevcut olan yazım korunmalıdır (Bkz. Resim 4.27).

Resim 4.28 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Kelimelerin Farklı Yazımı 2

Üçüncü cildin 48. sayfasında yer alan kelimenin Mushaflarda yazımı “اعطيتك” şeklinde olup Mushaflarda mevcut olan yazım korunmalıdır (Bkz. Resim 4.28).

Eserlerde Kur'an'dan verilen örnek kelimelerin genelde harekelerine ve yazımına dikkat edilerek verildiği görülmektedir. Ancak kısmen de olsa Kur'an'daki

kelimelerin harekelerinin değiştirilerek verilmesine ve farklı yazımlara rastlanılmaktadır.

4.5.8 Örnek Kelimelerin Tekrarı

Bireyin Kur'ân'ı rahat okuması için elif cüzlerinde örneklerin yeterli sayıda verilmesi ve kelime çeşitliliğinin sağlanması gerekir.

Aynı kelimelerin başlarına harfler ekleyerek veya harekelerini değiştirerek verilmesi yerine farklı kelimeler örnek olarak seçilmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken konu tekrarı değildir. Konunun akılda daha kalıcı olması için tekrar gereklidir. Ancak elif cüzlerinde farklı kelimelerle konu hem tekrar edilebilir hem de pekiştirilebilir. Bu sebeple aynı kelimeyi pekiştirmek amacıyla veya konu tekrarı olsun diye vermek yerine aynı konuyu pekiştirici farklı kelimeler verilmelidir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı kitabında “فِيهِ” ve “الَّذِينَ” kelimeleri üçer defa, “إِنَّ , أَنْ , إِنَّكَ , إِيَّاكَ , قَدِيرٌ , تَشْكُرُونَ , يَقُولُونَ ” ikişer defa, “ لا مَا يَا أَنْ أَنْ إِذْ ” kelimeleri de yine ikişer defa geçmektedir.

Eserde örnek kelimeler verilirken hareke değişikliğine veya başına harf ekleyerek aynı kelimelerin örnek olarak kullanıldığı görülmektedir. Örneğin “مَغْضُوبٍ - غَيْرِ الْمَغْضُوبِ - الْمَغْضُوبِ ” gibi örnek kullanımı görülmektedir. Elif cüzlerinde aynı örneklerin kullanımını yerine, Kur'ân'dan farklı kelimeler kullanılmalıdır.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında, “فِيهِ” kelimesinin ve Kurayş sûresinin mükerrer yazıldığı görülmüştür. Kitapta başka tekrar eden örnek kelime yoktur. Örnek çeşitliliği sağlanmıştır.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında mükerrer kelimeler çok fazladır.

Örnek olarak “عَلِمَ” kelimesi eserde yedi farklı yerde kullanılmıştır. Kur'ân'da sekiz yerde geçen kelimenin elif cüzünde aynı sayfada iki defa verilmesinin yanı sıra cüzde yedi defa verilmesi bir anlam ifade etmemektedir.

“سَمِعَ” kelimesi eserde beş farklı yerde kullanılmıştır. “سَمِعَ” kelimesi Kur'ân'da iki yerde geçmektedir. Kur'ân'da iki defa geçen kelimenin Kur'ân

öğretilirken beş defa örnek olarak verilmesi, Kur'ân öğrenen bireyin Kur'ân'a aşinalığına katkı sağlamayacaktır.

Eserde aynı kelimenin iki-üç-dört yerde kullanımı çok fazladır. Örneklerin tekrar etmemesine dikkat edilmemiştir.

Tekrar eden kelimeler yerine Kur'ân'dan farklı kelimelerin, bireyin Kur'ân öğrenimini geliştirmesi amacıyla kullanımı şarttır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında etkinlik sayfası olarak verilen sayfalarda daha önce verilen kelimelerin çizgilerinin birleştirilmesi istenmiştir.

Etkinlik sayfalarında farklı kelimeler verilerek örnekler çoğaltılmalıdır. Farklı kelimelerin verilmesi bireyi Kur'ân öğrenme yolunda kendisini geliştirmesine daha fazla katkıda bulunacaktır.

Resim 4.29 *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum* Kelimelerin Tekrarı

Eserde önce bir sayfada kelimeler verilmiş daha sonra etkinlik sayfasında aynı örnekler verilmiştir (bkz. Resim 4.29).

Resim 4.30 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Kelimelerin Tekrarı 2

Eserin 72. sayfasında verilen örnek kelimelerden altı tanesi seçilmiş sonra tekrar etkinlikte harflerin birleştirilmesi istenmiş (bkz. Resim 4.30). İlk sayfada örnekler verildikten sonra ikinci sayfada farklı kelimelerin etkinliği istenilir, daha sonraki sayfalarda da farklı kelimeler verilirse birey Kur'an öğrenmeye daha kolay aşına olur.

Örnek kelimelerin kitap boyunca tekrar eden kelimelerin kullanımı örnek sayısının yetersiz olmasına neden olmaktadır.

Eserde; kelimelerin son harfinin harekesini değiştirilerek suretiyle örnek kelimelerin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Sınırlı sayıda olan örnek kelimelerin, harekelerinin değiştirilerek farklı konularda örnek verilmesi, Kur'an öğrenen bireyin harflere ve kelimelere aşinalık kazanmasını olumsuz etkilemektedir.

Eserde örnek çeşitliğinin sağlanmadığı görülmektedir.

Resim 4.31 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Tekrarlar

Kitabın birinci cildinin son bölümünde yer alan sayfalar, ilk ciltte sadece harflerin şekilleri öğretildiğinden Kur'an öğrenen birey âyetleri okuyamayacak ve bu durumda verilen âyetler adeta görsel görevi görecektir (bkz. Resim 4.31). Âyetlerin tekrarı zaten ikinci ve üçüncü cildin sonunda da mevcuttur. Sayfa artırımından başka işlevi kalmamıştır.

Elif cüzlerinde aynı âyetleri her cildin sonunda vermek yerine her cildin sonunda öğretilmesi hedeflenen konular doğrultusunda farklı âyetlere yer verilmelidir.

Resim 4.32 Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum Tekrarlar 2

Eserde ikinci ve üçüncü ciltte âyetlerin yer aldığı sayfaların içeriğinin aynı olduğu görülmektedir (bkz. Resim 4.32). 4-6 yaş grubunda olup Kur'ân'ı öğrenmek isteyen bireylere farklı âyetlerin yer aldığı örnekler verilmelidir. Farklı âyetlerin verilmesi bireyi bir anlamda Kur'ân'ı rahat okumaya hazırlayacaktır. Aynı sayfaların yer alması eserde sayfayı arttırmaktan öteye gitmemiştir.

Eserlerde genel olarak farklı örnek kelimeler kullanılmakta olup yer yer aynı örnek kelimelerin tekrarına rastlanılmaktadır. Yine bir iki hareke değiştirilip aynı kelimenin örnek olarak verildiğine de rastlanılmaktadır.

4.5.9 Kur'ân'dan Verilen Örnek Kelimelerde Anlam Bütünlüğü

Elif cüzlerinde örneklerin anlam bütünlüğü bozulmadan, Kur'ân'da kullanıldığı şekilde verilmesi, üzerinde durulması gereken hususlardan biridir. Kur'ân'da kelime sadece olumsuzluk edatı ile kullanılmışsa, Kur'ân'a saygı bağlamında, bu kelimelerin anlam bütünlüğü korunarak, yani olumsuzluk edatı ile beraber kullanılması doğru olacaktır.

Örneklerin yerleşiminde de aynı âyetten yan yana kelimeler verilecekse bu kelimelerin örnek bölümünde yan yana yazılmalarına dikkat edilmelidir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif – Bâ'sı kitabında olumsuzluk edatıyla kullanılan kelimelerin genel olarak kullanımına dikkat edilmiştir. İki kelimedede buna dikkat edilmediği görülmüştür. “لَمْ يَلِدْ” yazılması gerekirken “يَلِدْ” yazılmıştır. “يَلِدْ” Mana olarak “doğurdu” demekken “لَمْ يَلِدْ” “doğurmamıştır” manasına gelmektedir. Diğerisi ise “وَمَا تَشَاءُونَ” kelimelerinin olumsuzluk edatı kullanılmadan “تَشَاءُونَ” şeklinde yazılmasıdır. “وَمَا تَشَاءُونَ” mana olarak “kimse dileyemez” demekken “تَشَاءُونَ” “diler” manasına gelmektedir.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında olumsuzluk edatıyla kullanılan kelimelerin genel olarak kullanımına dikkat edilmiştir. Bir kelimedede buna dikkat edilmediği görülmüştür. “لَنْ نُنْعِيَهُمْ” kelimeleri olumsuzluk edatı yazılmadan “نُنْعِيَهُمْ” şeklinde yazılmış olup anlam bütünlüğüne dikkat edilmemiştir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında Kur'ân'dan alınan kelimeler olumsuzluk edatı dikkate alınmadan verilmiştir. Bunlardan bir tanesi “تَفَرَّقَ” kelimesidir. “وَمَا تَفَرَّقَ” yazılması gerekirken “تَفَرَّقَ” yazılmıştır. Örnek kelimelerde bu

vb. anlam bütünlüğüne dikkat edilmeden kelimelerin kullanımına eser boyunca devam edilmiştir.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında Kur'ân'da yer alan kelimelerin hareketlerinin gelişigüzel değiştirilmesinin haricinde olumsuzluk edatı alan kelimelerin eksik kullanımına rastlanılmamıştır.

Eserlerde Kur'an'dan örnek olarak alınan kelimelerin anlam bütünlüğüne birkaç kelime hariç dikkat edildiği görülmektedir.

4.6 Arapça Metinlerin Türkçe Karakterle Yazılması

Kur'ân'ın nüzulüne uygun olarak Arapça öğretilmesi gerekmektedir. Çünkü Arapça harflerinin mahreç (çıkış yeri) ve sıfatları vardır. Türkçe karakterlerinde mahreç ve sıfat aranmaz. Arapçada mevcut “ح, ع, ض, خ” vb. harfler Türkçe karakterlerle ifade edilemez.

Türkçe karakterlerle Arapça harfler arasında ses bakımından da farklılıklar vardır. Arapça harflerinden, Türkçe karakterle ifade edildiği düşünülen harflerin çıkardığı ses de farklıdır. Örneğin, Arapça “ج” harfinin telaffuzu, Türkçede yer alan “c” karakterinin okunuşundan farklıdır. Arapça da dilin ortasının üst damağa değmesi ile çıkan “ج” harfinin (Kar, 2018: 8) çıkardığı ses incelendiğinde Türkçe “c” karakterinin sesinden farklı olduğu görülmektedir.

Arapçada, harflerin sıfatlarından olan istitâle, itbak, isti'la'nın yanı sıra med (uzatmak), imâle (meylettirme), teshil (kolaylama) vb. tecvid kurallarını ifade eden kavramlarda meydana gelen okuyuşu oluşturan seslerin Türkçe karakterlerle ifade edilebilmesi mümkün değildir.

Türkçe karakterlerle yazılan Arapça metinler eksik ve hatalı olmaktadır. Arapçada yer alan bazı harfleri Türkçe karakterle ifade etmek çok zordur. Örneğin; “ض” harfi istitâle sıfatı olan, dilin üst yan azı dişlerinin köküne değirmek suretiyle okunan bir harftir. Bu vb. harflerin Türkçe karakterle yazılması, Kur'ân'ın hatalı okunmasına neden olacak ve belki de anlamın bozulmasına yol açacaktır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı kitabında harflerin Türkçe karakterleriyle ifade edilmesiyle beraber, Arapça metinlerden kametin ve Şâfiî kunut duâsının Türkçe karakterle yazıldığını görmekteyiz.

الله أكبر	Allahü ekber	Kunut Duasının Okunuşu: “Allâhümme’hdinî fimen hedeyste ve ‘âfinî fimen ‘âfeyte ve tevelleñî fimen tevelleyte ve bârik lî fimâ ‘ateyte vekinî şerre mâkadayte feinneke takdî velâ yukdâ ‘aleyke ve innehu lâ yezillü men vâleyte velâ yezzü men ‘âdeyte tebârekte rabbenâ ve te’âleyte felekel hamdü ‘alâ mâ kadayte estağfirüke ve etübü ileyke vesallallâhu ‘alâ seyyidinâ Muhammedin ve ‘alâ âlihi ve sahbihi vesellem.”
أشهد أن لا إله إلا الله	Eşhedü en la ilahe illallah	
أشهد أن محمداً رسول الله	Eşhedü enne Muhammeden Resulüllah	
حي على الصلاة	Hayye ala’s-salâh	
حي على الفلاح	Hayye ala’l-felâh	
قد قامت الصلاة	Kad kameti’s-salâh	
الله أكبر	Allahü ekber	
لا إله إلا الله	La ilâhe illallah	

Resim 4.33 Arapça Metinlerin Türkçe Karakterle Yazımı

Kametın 37. sayfada, Şâfi kunut duâsının 41. sayfada Türkçe karakterlerle okunuşunun yazıldığını görülmektedir (bkz. Resim 4.33). Kitabın son bölümleri olarak kabul edilecek bu bölüme kadar birey zaten Arapçayı öğrenmiş, bu duâları Arapçasından okuyabilecek durumdadır. Hiçbir metnin Türkçe karakterle ifade edilmeyip bu ikisinin edilmesi kitabın içeriğini olumsuz etkilemiştir. Türkçe karakterle Arapça metnin yazımı hem kametin hem de Şâfi kunut duâsının hatalı okunmasına ve hatalı ezberlenmesine neden olacaktır.

Kur’ân Öğreniyorum kitabında Türkçe karakterle metin yazılmasına, istiaze ve Arapça harflerin Türkçe karakterler ile ifadesi haricinde rastlanılmamıştır.

Kur’an okumaya istiaze ile yani, “*eûzü billahi mine’ş-şeytani’r-râcim*” diyerek başlarız. İstiâze ile “*Kovulmuş şeytandan Allah’a sığındığımızı*” ifade ederiz.

Resim 4.34 *Kur’ân Öğreniyorum* istiâzenin Türkçe Karakterle Yazımı

İstiâze de, Türkçe karakterle peltek harfler ve boğaz harflerinin okunabilmesi mümkün değildir. İnce harflerin kalın harf gibi telaffuz edilmesi de sıkıntılardan bir tanesidir. Örneğin “ل” harfi “la” olarak yazılmıştır. Yine “ط” harfi “ta” olarak yazılmıştır. “râcim” kelimesinde uzatmanın gösterilmesi “racîm” şeklinde yazılmamıştır. (bkz. Resim 4.34).

Arapça harfler, Türkçe karakterlerle ne kadar ifade edilmek istense de, Arapça harflerin kendine özgü mahreç ve sıfatları olduğundan bu mümkün olmayacaktır. Arapça harfler başta olmak üzere istiaze'yi de Türkçe karakterle yazmak yerinde bir uygulama olmamıştır.

Kur'ân'dan sûreler bölümünden önce bireyin tüm kuralları ve konuları öğrenmiş olacağı göz önünde bulundurulduğuna, istiaze başta olmak üzere diğer Arapça harfleri de Arapçasından okuması ve öğrenmesi sağlanmalıdır.

Eserde hurûf-u mukattaâların Türkçe karakterle yazılması da aynı sıkıntılara neden olmaktadır. Harfleri öğrenen, harekeleri öğrenen, tecvid bölümünü bitirmek üzere olan bireye halen bu harfleri Türkçe karakterle yazmanın bir anlamı yoktur.

Arapça harflerin Türkçe karakterlerle ifadesinden özellikle son bölümlerde vazgeçilmelidir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında Arapça harflerin Türkçe karakterle ifade edilmesi haricinde herhangi bir Arapça metnin Türkçe karakterle yazılması bulunmamaktadır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında Arapça harflerin Türkçe karakterle ifade edilmesinin yanı sıra üçüncü ciltte yer alan kısa sûreler ve duâlarının tamamının Türkçe karakterlerle yazımı verilmiştir.

İlk iki cildi etkinlikleriyle öğrenen 4-6 yaş gurubu bireylere üçüncü ciltte Türkçe karakterle kısa sûreleri ve duâların okunuşlarının yazılmasının bir anlamı yoktur.

Eser Kur'ân'ı Arapça öğretmek için hazırlanmıştır. Arapça metinlerin Türkçe karakterle yazımı kitabın hazırlanış amacından çıkmasına neden olmuştur.

4-6 yaş gurubunda Türkçe okuma oranının düşük olduğu bilinmektedir. Kur'ân'da mevcut kısa sûrelerin veya Arapça duâların Türkçe karakterle yazılmasının anlamı yoktur.

Arapça Türkçe karakterle öğretilip okutturulacaksa, Arapça içeriğin kitapta yer almasının pek bir önemi kalmamaktadır.

Resim 4.35 Arapça Metinlerin Türkçe Karakterle Yazımı

Arapça metinlerin Türkçe karakterle yazımında ortaya çıkan hatalardan bazıları; “ض” harfinin “z” olarak yazılması, esre harekenin “ı” sesiyle yansıtılması, “ق” harfinin “g” karakteriyle ifade edilmesi, ince harflerin kalın seslerle yazılması, uzatma harflerinin düzeltme işaretleri ile yazılmasıdır (bkz. Resim 4.35).

Eserin son cildinde yer alan tüm Arapça metnin Türkçe karakterleriyle yazıldığını görmekteyiz. Türkçe karakterlerle okunuşu yazılan kısa sûreler ve duâların punto büyüklükleri de 4-6 yaş gurubunun okuyacağı bir özellikte de değildir.

Kitabın son cildinde Arapça metinlerden daha fazla Türkçe karakter bulunmaktadır. Kur’ân öğrettiğimiz bireye bu ciltte alıştırmalar ve Kur’ân’dan âyetler verilmelidir.

Eserlerin tamamında Arapça harflerin veya kelimelerin Türkçe karakterlerle yazıldığı görülmektedir. Bu konuda en fazla Türkçe Karakter kullanımına *Etkinlikli Kur’an Öğreniyorum* kitabında rastlanılmaktadır.

4.7 Âyet Meâli ve Hadis Verilme Durumu

Hatırlatma, uyarma, iyiliğe teşvik etme, kötülükten alıkoyma vb. hayra davet edici özellikleri olan âyet meallerinin ve hadislerin elif cüzlerinde verilmesi, “*Sen yine de öğüt ver. Çünkü öğüt müminlere fayda verir*” (Zariyat, 51/55) âyetinden de yola çıkarak, bireyin Kur’ân’ı öğrenme konusunda motivesini arttıracacağı gibi, İlahi

rızayı kazanma konusunda bireye yön verecektir. Bu bağlamda, çeşitli âyet meallerine ve hadislere elif cüzlerinde yer verilmesi güzel bir uygulamadır.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif-Bâ'sı kitabında her sayfanın alt tarafında Kur'ân okumanın, öğrenmenin ve öğretmenin önemi ile ilgili âyet mealleri ve hadisler verilmiş ve uygulama yerinde olmuştur.

Kur'ân Öğreniyorum kitabında iç sayfa tasarımları müsait olmasına rağmen âyet meali ve hadis yazılmamıştır. Arka kapakta bir hadis verilmiş ve “giriş” bölümünde yazı içerisinde dört âyet mealine yer verilmiştir. Âyet mealleri ve hadisler cüz boyunca sayfada uygun olan yerlere yerleştirilebilir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabında âyet meali ve hadis bulunmamakta olup kitabın “sunuş” bölümünde bir hadis verilmiştir.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabında duâlar ve kısa sûreler anlamları ile beraber verilmiştir. Bu yerinde ve güzel bir uygulama olmuştur.

Verilen âyetlerin, duâların veya hadislerin manalarını verme ilkesine dikkat edilen eserin *Etkinlikli Kur'an Öğreniyorum* kitabı olduğu görülmektedir.

4.8 İnteraktif, VCD, CD Şeklinde Kullanım Durumu

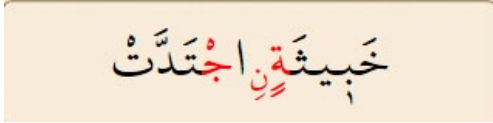
Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, bireye istediği zamanda ve istediği mekânda öğrenme imkânı sunmaktadır. Özellikle internetin, VCD, CD vb. materyallerin kullanımının yaygınlaşması interaktif olarak, Kur'ân öğrenmeye olanak sağlamıştır.

Elif cüzleri interaktif eğitimle yaşam boyu Kur'ân öğrenme yolunu açmıştır. Kur'ân'ı öğrenmek isteyen bireyin kendine uygun bir zamanda interaktif eğitim materyallerini kullanarak elif cüzünü öğrenmesi mümkündür.

Kur'ân öğrenimine duyulan ihtiyaçla interaktif eğitim materyalleri gün geçtikçe gelişmekte ve birey için daha verimli olmaktadır. Kur'ân'ı doğru ve kurallarına uygun okumanın ancak bir öğretici eşliğinde öğrenilmesi mümkün olduğu bilindiğine göre interaktif eğitimde kullanılan materyaller, uygun zaman dilimi bulamayan ancak Kur'ân öğrenmek isteyen bireylerin bu ihtiyacını karşılayacak seviyededir.

Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı kitabının CD uygulaması bulunmaktadır. İçerik değiştirilmeden CD ortamına aktarılmıştır. Seslendirme de “talim” usulü kullanılmış olup örnek kelimeler tecvid kurallarına dikkat edilmeden okunmuştur.

Kur'ân Öğreniyorum kitabı içerikte herhangi bir değişikliğe gidilmeden DİB internet sitesinde çevrimiçi olarak Kur'ân öğretimi için kullanılmaktadır (kuran.diyinet.gov.tr/elifba/).

Resim 4.36 Arapça Kelimelerde Yazım Hatası

İnternet sitesindeki elif cüzü uygulamasında Kur'ân Öğreniyorum kitabında olmayan ve Kur'ân'daki yazımına uymayan yazım hatası bulunmaktadır (bkz. Resim 4.36). Kelimenin aslı “خَيْثَةَ اجْتَدَتْ” dır. Diğer yazım hatalarıyla beraber, Kurayş ve Kevser sûrelerindeki farklı yazımlar da düzenlenmemiştir.

Sesli okuma yapan kişinin, kelimelerin okunuşunun net anlaşılması için sesi yorgun olmamalıdır. Tenvin bölümünün son örneklerinde yapılan okumanın “yorgun” bir ses ile yapıldığı anlaşılmaktadır. Okuyucu Huruf-u mukattaâları sesli okumada dört elif miktarı uzatmaktadır. Ancak yazımda yine bulunmamaktadır.

Seslendirmede dikkat çeken konulardan biri, harflerin uzatılmasında “â” sesine yakın bir ses çıkarılırken, ileriki derslerde örneğin huruf-u mukattaâ dersleri okunurken “e” sesi ile uzatıldığını görmekteyiz. Bu açıklama ile okuyuş arasında farklılığa neden olmaktadır. Doğru olan okuyuşta “e” sesinin uzatılması olup oluşan ses “â” değildir.

Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ) kitabının CD uygulaması olup olmadığı ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum kitabının CD uygulaması veya internet üzerinde uygulaması bulunup bulunmadığı ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

DİB tarafından hazırlanan veya hazırlattırılan elif cüzü materyallerinin mutlaka CD ve internet üzerinden uygulaması olması gerekir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Değerlendirmemize konu olan elif cüzleri yazarları gerçekten emek vererek bu çalışmaları ortaya koymuştur.

Eserlerin genel olarak elif cüzü konuları ardından tecvid konuları öğretilmek suretiyle hazırlandığı görülmektedir.

Eserde alıştırmalar ayrı bir konu olarak verilmiştir. Alıştırmalar konuyu destekleyen örnekler ihtiva ettiği için ayrı bir konu olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Eserlerden *Kur'ân Öğreniyorum* hariç diğerlerinde harfler, harekeler, cezm, şedde ve tenvin konuları işlenmiş, son bölümde tecvid konuları verilmiştir. *Kur'ân Öğreniyorum* eserinde farklı olarak, harfler verilmiştir. Örneğin fetha verilmiş, fethanın uzatılması, fethanın tenvini şeklinde verilmiş olup tüm harekeler bu bağlamda öğretilmiştir. Daha sonra cezm ve şedde verilerek en son bölümde tecvid kuralları anlatılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından materyal olarak kabul edilen elif cüzlerinde konu ile ilgili yapılan açıklamalarda elif cüzleri arasında bir tutarlılık sergilemediği görülmektedir. Örneğin, elif cüzlerinin birinde yer alan esre tanımı diğer elif cüzünde farklıdır. Bu Kur'ân öğrenimi ve öğretimi konusunda farklılıklar ortaya çıkarmaktadır.

Elif cüzleri içerisinde konu ile ilgili verilen açıklamaların sonraki konularla veya diğer elif cüzleri içerisindeki aynı konularla çelişkili olmamasına dikkat edilmemiştir.

Hazırlanan elif cüzü materyallerinde kaynakça bölümü bulunmamaktadır. Özellikle hareke tanımlamalarının veya tecvid kurallarının neye göre yapıldığı bilinmemektedir.

Arapça örnek kelimelerin yazımında *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı* eseri hariç diğerlerinde rahat okunabilir stil kullanılmıştır. Ancak aynı eser içerisinde Arapça yazımında farklı stiller kullanıldığı görülmüştür.

Arapça harflerin ve kelimelerin yazıldığı puntoların elif cüzü konuları boyunca aynı büyüklükte olmadığı görülmüştür. En azından tecvid bölümüne kadar aynı büyüklükte punto kullanımı gerekirdi.

Örnekler kolaydan zora ilkesi çerçevesinde verilmediği görülmüş aynı zamanda örneklerin Kur'ân'dan alınmasına, *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı* ve *Kur'ân Öğreniyorum* kitaplarında dikkat edilirken, *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum* ve *Tecvidli Kur'ân Okuma Rehberi (Elif-Bâ)* kitaplarında dikkat edilmemiştir.

Sayfa tasarımları ve tablo tasarımlarının *Kur'ân Öğreniyorum* eseri haricinde sade olmasına dikkat edilmemiştir. Tablo içerisindeki hücrelerin oluşturulmasında örnek kelimelerin uzunluğu dikkate alınmamıştır.

Elif cüzlerinin tamamında tecvid öğretilmeden içerisinde tecvid kuralı bulunan kelimeler verilmiş, bireyin hatalı ve eksik okumasına neden olunmuştur.

Kur'ân'dan alınan örnek kelimelerin yazımına genel olarak dikkat edilirken kimi yerlerde dikkat edilmemiştir. Özellikle Kur'ân'dan kelime kullanımına yoğunluk veren *Kur'ân Öğreniyorum* ve *Tecvidli Kur'ân-ı Kerim Elif–Bâ'sı* bireyin Kur'ân öğrenimine olumlu yönde katkıda bulunmuştur. Diğer cüzler de de Kur'ân'da geçen kelimelere rastlanılmaktadır.

Tablo ve sadelik konusunda bazı eserlerin yeterli bazılarının yetersiz olduğu, Kur'ân'da yer alan kelimelerin harekelerinin değiştirmek suretiyle kullanıldığı, uzatma işaretlerinin konulmasına dikkat edilmediği, hazırlanan elif cüzlerinde, Arapça harflerin veya metinlerin, Türkçe karakterle ifade edildiği bununda hatalı okumaya ve öğrenmeye sebebiyet verdiği görülmüştür.

Konular anlatılırken bazı konuların detaylı anlatıldığı, bazı konuların ise ya hiç anlatılmadığı ya da hızlıca geçildiği değerlendirmemize konu olmuştur.

Hazırlanan materyallerde özellikle *Kur'ân'ı Öğreniyorum* eserinde ve *Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum* eserinde harekesiz kelimeler bulunmaktadır.

Çocuklar için hazırlanan elif cüzü materyalinin çok yoğun içeriğe ve karmaşık bir görsel yapıya sahip olduğu, Kur'ân okumak isteyen bir çocuk için yeterince örnek kelime bulundurmadağı değerlendirmemize konu olmuştur.

Özellikle 4-6 yaş grubu için hazırlanan Etkinlikli Kur'ân Öğreniyorum eserinde aşırı ve gerekli olmayacak uzunlukta Türkçe paragraflara rastlanılmaktadır.

Araştırmanın bu bölümündeki değerlendirmeler bizi bir takım öneriler sunmaya yönlendirmiştir.

Araştırmada “Etkili bir elif cüzü nasıl olmalıdır?” sorusunun bir anlamda cevabı olabilecek, sonuç kısmında ulaştığımız bu veriler neticesinde bazı değerlendirmeleri yapmamıza aracılık etmiştir.

Kur'ân öğretimi konusunda, günümüz teknolojilerinin getirdiği yenilikler dikkate alınarak, farklı anlatım metotlarıyla, Kur'ân'ın aslına uygun bir şekilde öğretilmesi için çalışmalar yapılmalı ve hızlandırılmalıdır.

En doğru Kur'ân öğretim-öğrenim metotları bulunana kadar çalışmalar devam etmelidir. Geçmiş örnek olarak yeni metotlar üzerinde yoğunlaşmalıdır.

Kur'ân öğretmek-öğrenmek için hazırlanan eserlerde Kur'ân'a aşinalığın, örneklerin Kur'ân'dan olmasıyla mümkün olduğu bilinciyle, Kur'ân'da sıkça rastlanılan kelimelerden seçilmesi, anlam bütünlüğü, yazım uyumluluğu gözetilerek, karmaşık tanımlardan uzak bir biçimde, uygulamalı örneklerle, hafızada kalıcı iz bırakacak kısa cümlelerle eserler hazırlanmalıdır.

Kur'ân öğrenecek bireyin, elif cüzünü rahatlıkla öğrenebileceği kendisine öğretim süresince hatırlatılmalıdır. Elif cüzünü bir an önce bitirip Kur'ân'ı eksik-yanlış okutmak yerine tüm kurallarıyla yavaş yavaş özümseyerek öğretme-öğrenme yolu seçilmelidir.

Günümüzde Kur'ân'ı tecvidli okuyabilenlerin sayısının çok az olduğu dikkate alınarak, Kur'ân öğretiminde eksik-yanlış öğretim bir tarafa bırakılıp en doğru eğitimin nasıl verileceği üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

İleri yaşlar için daha büyük boyutlu elif cüzleri üretilmeli, bilgisayar hatlı net okunabilir özellikli elif cüzleri kullanılmalıdır. Kendine has özellikte kuralları olan harfler en baştan itibaren öğretilmelidir.

Elif cüzleri, Kur'ân öğrenecek bireyin her zaman uzman öğretici bulamayacağı düşünülerek bireye yön verecek şekilde hazırlanmalıdır. Kelimelerin harekesiz olarak verilmemesi gerekir.

Elif cüzü yazılırken hangi hat dikkate alınmışsa o hat üzerinden örnekler verilmeye devam edilmeli, bazı kelimelerde veya bölümlerde farklı hat

kullanılmamalıdır. Günümüzde bilgisayar hatlı Mushafların okunabilirliği daha rahat olduğu için rağbet gördüğü, dolayısıyla hazırlanan materyallerde bilgisayar hatlarının kullanılmasının verimi arttıracığı unutulmamalıdır.

Konu ile ilgili örnek kelimelerin Kur'ân'dan seçilmesi, bireye Kur'ân okuma sürecinde katkıda bulunur. Türkçe paragraflarda ve açıklamalarda kullanılan karakter boyutlarının standart olmasının sağlanması gerekir. Elif cüzlerinde bireye yol gösterecek, öğrenme azmini arttıracak âyet meali ve hadislere yer verilmesi gerekir. Görsellerin gereğinden fazla kullanılmasından kaçınılmalıdır.

Elif cüzlerinde amaç Kur'ân'ı öğretmek olduğu için açıklamalar haricinde Türkçe karakterler kullanılmamalıdır. Elif cüzlerinde aşırı tekrar eden ve Kur'ân'dan olmayan kelimeler yerine Kur'ân'dan farklı kelimeler seçilmelidir. Elif cüzlerinde örneklerin yeterli seviyede ve işlevsel olmasına dikkat edilmelidir. Online ortama aktarılmayan elif cüzlerinde gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra bireysel kullanımlar göz önünde bulundurularak kullanıma sunulmalıdır.

Bilgisayar hatlarında sıklıkla rastlanılan “ل” harfi ile ilgili yazım hatalarının muhakkak giderilmesi gerekir. Tecvid konularında meydana gelen okunuş şekilleri Arapça olarak yazılmalıdır. Tecvid konuları eksik bırakılmamalı, konuyla ilgili yeterli örnekler verilmelidir.

Elif cüzünde konuların ve elif cüzünün sonuna alıştırmaya sayfaları verilmeli, bireyin öğrendiklerini pekiştirmesi sağlanmalıdır.

Diğer elif cüzlerinden farklı olarak; Kur'ân öğretimine üstün hareke öğretimi ile başlanılan, harflerin harekeli halleri ezberciliği önlemek adına karışık verilen, alıştırmaya bölümünde mahreçleri veya sesleri birbirine yakın harfleri yan yana verilen özellikte bir öğretim metodu farklı öğretimlerin bir nebze olsa önünü açacaktır.

Peltek harflerin, kalın harflerin, kalın olmamasına rağmen kural gereği kalın okunan harflerin, ince harf olmasına rağmen telaffuzu farklı olan harflerin elif cüzü bitimine kadar renklendirilmesi hem birey hem de öğretene açısından verimli olacaktır.

Elif cüzü hazırlanırken tecvid kuralları dikkate alınarak verilen örnekler arasında anlatılmayan tecvid kuralı olmamasına dikkat edilmelidir.

Elif cüzü materyalleri hazırlanırken tecvid konularının elif cüzü içerisine adeta serpiştirilecek tarzda, tecvid kurallarının renklendirilmesi, kurallar gereği oluşan farklı okunuş şekillerinin Arapça örneklerle yazılması, anlatılan-öğretilen konu ile ilgili

yeterli örnek verilmesi ve örnek kelimelerin tamamının anlam bütünlüğünü koruyacak şekilde Kur'ân'dan alınmasına dikkat edilmelidir.

Elif cüzlerinde konular uygulamalı olarak anlatılarak açıklanmalı, tecvid konularının tamamı işlenmelidir. Harflerin sıfatları ve çıkış yerleri ile ilgili bilgiler verilmelidir. Kısa sûreler, namaz duâları ve bazı duâlar anlamlarıyla beraber verilmelidir. Elif cüzü içerisindeki sayfalara âyet mealleri ve hadisler yazılmalıdır.

Örnek kelimelerin yazımında kolaydan zora ilkesi gözetilmeli, elif cüzü sonuna zor örnekler yerleştirilmelidir. Amaç elif cüzünü bitiren bireyin Kur'ân'da yabancılik çekeceği hiçbir kelime kalmamasıdır.

Elif cüzü materyallerinde zihinde kalıcılığı sağlamak için, renkli olarak hazırlanmalı, bazı cümlelerin vurgulanması veya renklendirmesi yapılarak hem öğreten kişinin hem de öğrenen kişinin dikkatinin elif cüzü üzerine yoğunlaşması sağlanmalıdır.

Akıllı telefonların yaygın kullanımı düşünüldüğünde, elif cüzleri, mobil uygulamalar içinde yerini almalı, sürekli güncellenmeli ve geliştirilmelidir. CD'lerde ve çevrimiçi ortamlarda bulunan, Kur'ân eğitim ve öğretim materyalleri çeşitlendirilmeli ve geliştirilmelidir.

Özellikle çocuklar için hazırlanan elif cüzü materyallerinde Türkçe anlatım zorunlu ise ya kısa ve öz olmalı veya öğreticiler için ayrı bir kılavuz hazırlanmalıdır.

Küçük yaşta Kur'ân öğrenmesini istediğimiz çocuklarımızın, oyun şeklinde hazırlanacak materyallerle Kur'ân öğrenmesi sağlanabilir. Bu materyaller hazırlanırken harflerin aslına uygun olarak seslendirilmesi yapılmalıdır.

Arapça yazılışların yanı sıra tecvid uygulamaları sebebiyle meydana gelen kurala bağlı okunuşların örneklendirilmenin yapılması gerekir. Araştırmadan ve daha öncesinden elde edilen tecrübeler ve Kur'ân öğretiminin her aşamasında bulunmak bir elif cüzü materyali hazırlamamıza aracı olmuştur.

Araştırmanın tarafıma en büyük katkısı, T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından, "Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı tüm Kur'ân Kurslarında okutulmasını" tavsiye ettiği, Kur'ân'ın tecvidli öğretilmesi üzerine hazırlanan, "*Kur'ân'ı Tecvidli Öğreniyorum*" eserimin ve sadeleştirilmiş büyük boyunun hazırlanması olmuştur. Kur'ân öğretimi için hazırlanacak diğer materyallere bir nebze de olsa katkıda bulunmak ümidiyle... Muvaffakiyet Allah (c.c) 'dandır.

KAYNAKÇA

- Ablak, Selman, *Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Biçimsel Özellikleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2013.
- Adıgüzel, Mehmet, “Kur’ân Öğretim Metotları ve Öğreticilik Vasıfları.” *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2003.
- Akyürek, Süleyman, *Din Öğretimi*, Nobel Yay., İstanbul, s. 123, 2009.
- Albayrak, Ahmet, “Kur’ân Öğretimine Hedefler Taksonomisinin Uygulanışı”, *Diyanet İlmi Dergi Kur’ân Özel Sayısı*, Ankara, 2012.
- Alkan, Cevat, *Eğitim Teknolojisi Kuramlar-Yöntemler*, Yargıçoğlu Yayınları, Ankara, 1997.
- Alpan, Gülgün, “Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımı”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, s,107-134, Ankara, 2008.
- Alpan, Bangir Gülgün, *Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımın Öğrenci Başarısına ve Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimi Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2004.
- Arıklı, Ercan, *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, İstanbul, 2003.
- Artut, Kazım, *Sanat Eğitimi Üzerine*, Anı Yayıncılık, Samsun, 2009.
- Aslan, Ömer, “Kur’ân Tilavetinde Tecvîd’in Gerekliliği ve Lahn (Okuyuş Hataları)”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, , Cilt: VII, Sayı: 1, s. 360, 2003.
- Atatüğ, Fahrettin, "Çocuklar İçin Yazmak", Çocuk Yayınları Sempozyumu, 11-13 Kasım, Ankara, 1981.
- Aydemir, Cem ve Cem, Özakhun, *Matbaa Malzeme Bilimi*, M.Ü. Yayınları, İstanbul, 2014.

- Aydın, Mehmet Zeki, *Din Öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayınları, Ankara, 2017.
- Ayhan Bütün, Aynur, *Çocuk Kitaplarının İç Yapı ve Dış Yapı Özellikleri*, Ankara Üniversitesi İnternet Sitesi, <https://acikders.ankara.edu.tr/>, 2015.
- Baltacı, Cahit, *XV-XVII Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İrfan Matbaası, İstanbul, 1976.
- Başkan, Ömer, “Bazı Tecvid Kâidelerinin Tatbikinde Farklılıklar Üzerine Bir Değerlendirme”, *Tarihten Günümüze Kıraat İlmi: Uluslararası Kıraat Sempozyumu*, 16-18 Kasım 2012, s. 415-440, İstanbul, 2015.
- Baykara Özaydınlık, Kevser, *İçeriğin ve Eğitim Durumlarının Düzenlenmesi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Becer, Emre, *İletişim Ve Grafik Tasarım*, Dost Kitabevi, Ankara, 2005.
- Bilgin, Beyza, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Yayın Evi, Ankara, 1998.
- Bozkurt, Nebi, “Darü'l Kurra”, *Diyanet İslam Ansiklopesidi*, VIII, İstanbul, 1993.
- Buhâri, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil, *Fedailü'l Kur'ân*, Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 2005.
- Bulut, Mehmet, *Diyanet İşleri Başkanlığının Yaygın Din Eğitimindeki Yeri*, Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi S.B.E., Ankara, 1997.
- Burns, Gerald, “Gazâlî'nin Tasavvufî Hermeneutiği”, (çev: Turan Koç), *İslami Araştırmalar Dergisi*, Cilt XIII, Sayı: 3-4, 2000.
- Buyrukçu, Ramazan, *Kur'ân Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)*, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2001.
- Buyrukçu, Ramazan, *Türkiye'de Mesleki Din Eğitim ve Öğretimi*, Fakülte Kitapevi, Isparta, 2007.
- Cebeci, Suat, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, Akçay Yayınları, Ankara, 2005.
- Cevheri, *es-Sihâh*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Kahire, t.y.

- Çelebi, Ahmet, *İslam'da Eğitim Öğretim Tarihi*, (Çev. Ali Yardım), İstanbul, 1983.
- Çetin, Abdurrahman, *Kur'an Okuma Esasları*, Emin Yayınları, Bursa, 2011.
- Çeviker, Turgut, "Erkal Yavi'yle Kitap Kapakçılığı Üstüne Söyleşi.", *Milliyet Sanat Dergisi*, Diz.114, 1985.
- Çınar, İkrâm, "Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler", *Eğitim Dergisi*, 22, İstanbul, 2009.
- Çıtırık, Amina Nuriye, *Yaz Kur'an Kurslarında Dinimi Öğreniyorum ve Etkinlik Kitabım Ders Kitaplarının Biçim ve İçerik Yönünden Karşılaştırılmalı İncelenmesi*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi S.B.E. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- Çilenti, Kamuran, *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1984.
- Çollak, Fatih, "Tecvid İlmî, Ortaya Çıkışı ve Gelişimi", *Tarihten Günümüze Kıraat İlmî: Uluslararası Kıraat Sempozyumu*, 16-18 Kasım 2012, s. 365-386, İstanbul, 2015.
- Dağ, Mehmet ve Öymen Raşit, *İslam Eğitim Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1974.
- Dârimî, *Sunenüd'-Dârimî*, (Terc. Abdullah Parlıyan), Konya Yay., Konya, 2015.
- Demir, İshak, *Yaz kuran kurslarında okutulan Dinimizi Öğreniyoruz kitabında tedricilik kavramı*, Hitit Üniversitesi -S.B.E., Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çorum, 2015.
- Demircan, Candemir, "Tübitak Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların İncelenmesi", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s. 14, Mersin, 2006.
- Demirci, Muhsin, *Kur'an Tarihi*, İFAV Yay. İstanbul, 2015.
- Demirel, Özcan, *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*, Pegem Akademi, Ankara, 2011.
- Dilidüzgün, Selahattin, "Ana Çizgileriyle Çocuk Edebiyatı", *Anadolu Üniversitesi*, Eskişehir, 2013.

- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Hadislerle İslam, DİB Yayınları*, Ankara, 2012.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'ân-ı Kerim*, Ankara, 2016.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'ân-ı Kerim ve Meâli, DİB Yayınları*, Ankara, 2012.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'ân'dan Öğütler*, DİB Yayınları, Ankara, 2010.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, *Minberden Öğütler*, DİB Yayınları, Ankara, 2008.
- Doğan, Recai ve Ege, Remziye, *Din Eğitimi*, Grafiker Yayınları, İstanbul, 2012.
- Doğan, Recai, Tosun, Cemal ve Korkmaz, Ayşe, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Nobel Dağıtım, Ankara, 2001.
- Edirne, Jülide, *Tasarımın Temel Prensipleri ve İç Mimari Tasarımda Uygulama Örnekleri*, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004.
- Eken, Sinem, *Grafik Tasarımda Görsel Okuma Dili*, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.
- Erbaş, Zülfü, *Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında Kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analizi*, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.
- Ertem, Rekin “Elifbâ”, *DİA*, , 41, İstanbul, 2011.
- Fırat, Yavuz, “Kırâat, Tertîl ve Tilâvet Kavramlarının Anlamsal Araştırma ve Karşılaştırması”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 13, S. 257-273, 2002.
- Fidan, Nurettin, *Eğitime Giriş*, Alkım Yayınları, İstanbul, 2001.
- Gazâli, İhyâu ‘Ulûmi’-d- Dîn, Mısır, 1289.
- Göknîl, Can, “Çocuk Kitaplarım”, *Milliyet Sanat Dergisi*, s. 32-34, 1982.
- Gökşen, Enver Naci, *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, Remzi Kitabevi İstanbul, 1985.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, (çev.Salih Tuğ), İstanbul, 1993.
- Hürel, Feridun, *18 Yaşından Küçükler Okuyamaz*, MediaCat Yayınları, Ankara, 1999.

- İbn Fâris, *Mu'cemu Mekâyisü'l-Lüga*, (tah. Abdu's-Selam Muhammed Harun), Dâru'l-Fikr, Kahire, 1969.
- İbn Mâce, *es-Sünen*, (nşr. M. Fuâd Abdülbâkî), Kahire, 1953.
- İbn Manzûr, *Lisân-ul-Arab*, I-XV, (nşr. Ahmed Abdülfettâh Temmâm), Dâru Sâdır, Beyrut, 1990.
- İbnü'l-Cezerî, *en-Neşr*, (nşr. Ali Muhammed ed-Dabbâ), Beyrut, 1990.
- İbnü'l Cezerî, *et-Temhîd fi ilmi't-Tecvid*, (nşr. Ali Hüseyin el-Bevvâb), Riyad, 1985.
- İrez, Seniha, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, MEB Yayınları, İstanbul, 1978.
- İstek, Ragıb, *Görsel İletişimde Tipografi ve Sayfa Düzeni*, Pusula Yayınları, İstanbul, 2004.
- İsfehânî, *el-Müfredât fi Garibi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1978.
- İzmirli, İ. Hakkı, *Tarih-i Kur'an*, Böre Yayın Evi, İstanbul, 1956.
- Kar, Muhammed Seyyid, *Kur'ân'ı Tecvidli Öğreniyorum*, Konya, 2018.
- Karacoşkun, Mustafa Doğan, *Din Psikolojisi*, Grafiker Yay. Ankara, 2015.
- Karaçam, İsmail, *Kur'ân-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kâideleri*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2011.
- Kavcar, Cahit, *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Kaya, İsmail, *İlköğretim Ders Kitaplarında Tasarım Sorunları*, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 1996.
- Kazıcı, Ziya, "Bir Eğitim Kurumu Olarak Daru'l Kurra", *Kur'ân Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000.
- Ketenci, Hasan Fehmi ve Bilgili Can, *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2006.
- Koçyiğit, Hikmet, "Kur'ân ve Eğitim", *Hikmet Yurdu dergisi*, Yıl: 5, C: 5, Sayı: 10, 2012.

- Küçükahmet, Leyla, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu*, Nobel Yayınları, Ankara, 2011.
- Lester, John Henry and Cheek, Jerry, *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, IV, 291, 1997.
- Madatov, Latifshah, *Kur'ân'da Kırâat, Tilâvet Ve Tertîl Kavramları*, Uludağ Üniversitesi S.B.E., Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2015.
- Madge, John, *The Tools of Science An Analytical Description of Social Science Techniques*, Anchor Books Doubleday and Comp, 1965.
- Maden, Sait, “Yarışmanın Ardından”, *Milliyet Sanat Dergisi*, s.8, 1984.
- Merzuk, Muhammed Abdulaziz, *el-Mushafu 'ş-Şerif*, Mısır, 1975.
- Müslim, *el-Câmi 'u 's-Sahîh*, (nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî), Kahire, 1955.
- Öge, Ali, “Rivâyet ve Dirâyet Tefsirlerinde Tertîl Âyetlerinin Yorumlanma Biçimi”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, , Cilt: XIII, Sayı: 25, S. 39, 2015.
- Özden, Mehtap, “Türkçe Eğitiminde Metinler ve Metinlerin İletisi”, *Milli Eğitim Dergisi*, s.70, Ankara, 2012.
- Özdemir, Mustafa, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin DKAP Derslerinde Öğretim Materyali Hazırlama ve Kullanma Durumu*, Cumhuriyet Üniversitesi S,B,E, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2010.
- Pakdil, Ramazan, *Ta'lim Tecvid ve Kırâat*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2012.
- Parramon, M.Parramon, *Resimde Renk ve Uygulanışı*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Câmi 'u 'l-Beyân 'an Te 'vîli Âyi 'l-Kur 'ân*, (nşr. Mustafa b. Muhammed el-Bâbî el-Halebî), Kahire, 1903.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, *el-Câmi 'us-Sahîh*, (nşr. Ahmed M. Şâkir), Kahire, 1937.
- Tosunoğlu, Mesiha, “Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri”, *Türk Dili, Dil Bayramının 70. Yılı Özel Sayı Dergisi*, s. 609, Ankara, 2002.

- Tuğrul, Belma, “4-10 yaş grubunda çocukları olan ailelerin çocuk kitapları hakkındaki görüşlerinin ve tutumlarının incelenmesi”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, II, 21-30, 2002.
- Tunç, İbrahim, “*Elifbâ (Kur'an) Öğretim Tekniklerinin Standardizasyonu Ve Yeni Bir Elifbâ Önerisi*”, Sabahattin Zaim Üniversitesi S.B.E., Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.
- Türkiye Diyanet Vakfı, *İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul, 1988-2013.
- Türkiye Diyanet Vakfı, *İslam İlmihali*, TDV Yayınları Ankara, 2016.
- Türkiye Diyanet Vakfı, *Kur'an-ı Kerim Meali*, TDV Yayınları, Ankara, 2008.
- Usta, Ertuğrul, *Ders Kitaplarında Yenilikler*, Nobel Dağıtım, Ankara, 2010.
- Ünlü, Demirhan, *Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi*, TDV Yayınları, Ankara, 2011.
- Ünlü, Demirhan, “Kur'an-ı Kerim'i Tecvid Kâidelerine Riâyet Ederek Okumak”, *Diyanet İlmî Dergi*, Cilt: IX, Sayı: 92-93, s. 14-20, 1970.
- Ünsal, Adem, *Yaz Kuran Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)*, Süleyman Demirel Üniversitesi S.B.E., Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2009.
- Ünsal, Mustafa, *Grafik Tasarımda Görsel Bütünlük Oluşturmada Tipografi Ve Görseller Arasındaki İlişki*, Arel Üniversitesi S.B.E., Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.
- Sarikavak, Namık Kemal, *Tipografinin Temelleri*, Doruk Yayınevi, Ankara, 1997.
- Süyûtî, *el-Câmi 'u's-Sağîr*, (Çev.Seyit Avcı), Serhat Yay., Konya, 2014.
- Süneni Ebû Dâvûd, *Kitabu-l Edeb*, Şamil Yayınları, İstanbul, 2013.
- Şakaki, Rihab, *Kur'an Tilavetinde Mükemmellik*, Guraba Yayınları, İstanbul, 2011.
- Şen, Süleyman Zihni, *Kur'an Kursu Öğrenci ve Öğreticilerinin Beklenti ve Sorunları*, Uludağ Üniversitesi S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1995.
- Şirin, Mustafa Ruhi, *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Vakfı Yayınları, 1991.
- Varış, Fatma, *Eğitimde Program Geliştirme*, Alkım Yayıncılık, Ankara, 1994.

- Yalçın, Alemdar ve Aytaş, Gıyasettin, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.
- Yanpar Yelken, Tuğba, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2015.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2000.
- Yıldız, Ziyet, *Değişik öğrenim kademelerindeki öğrencilerin noktalama ve yazım kurallarını uygulama düzeyi*, Atatürk Üniversitesi S.B.E., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2002.
- Yılmaz, Nazif, Kur'ân-I Kerim'i Nasıl Öğretelim?, Kur'ân-ı Kerim Öğretiminde Yöntem ve Teknikler, s. 59, İstanbul, 2016.
- Yüksel, Murat, "Muhteva İtibariyle Çocuk Yayınları İle Okul Çağı Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişmeleri Arasındaki İlişkiler", *Çocuk Yayınları Sempozyumu*, 1-13 Kasım, Ankara, 1981.
- Zemahşerî, *Esâsu'l-Belâğa, Dâru'l-Küttübi'l-İlmiyye*, Beyrut, 1998.
- Zerkeşî, İmam Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh, *el-Bürhân fî Ulûmi'l Kur'ân*, (thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim), Mektebetü'l-Âsâriyye, Üçüncü Baskı, Beyrut, I/306, 2009.

EK

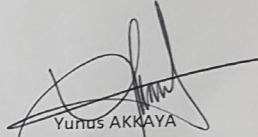
T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 71285155-825.01-
Konu : Kur'an-ı Kerim Elif Ba'sı

İLGİLİ MAKAMA

Başkanlığımızca basımları gerçekleştirilen "Kur'an Öğreniyorum", "Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif Ba'sı İnteraktif CD'li" , "Kur'an Öğreniyorum 4-6 Yaş Grubu 1-3" ve "Tecvidli Kur'an Okuma Rehberi" adlı eserler materyal olarak kullanılmaktadır.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Yunus AKKAYA
Başkan a.
Basılı Yayınlar Daire Başkanı

S.NO	YILI	ESERİN ADI	BASKI SAYISI
1	2012	Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bası İnteraktif CD destekli	1.600.000
2	2013	Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bası İnteraktif CD destekli	3.000.000
3	2014	Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bası İnteraktif CD destekli	3.000.000
4	2015	Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bası İnteraktif CD destekli	2.3000.000
5	2016	Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bası İnteraktif CD destekli	2.000.000
6	2017	Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bası İnteraktif CD destekli	2.200.000
7	2015	Kur'an Öğreniyorum	5.000

Ek. Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 2012-2017 Yılları Arasında Materyal Olarak Kullanılan Elif Cüzleri

ÖZGEÇMİŞ

Muhammed Seyyid KAR, 1982 yılında Hatay Antakya'da doğdu. 1995 yılında hafızlık eğitimini tamamladı. 2002 yılında Anadolu İmam Hatip Lisesini bitirdi. 2010 yılında lisans düzeyinde Kamu Yönetimi bölümünü tamamladı. 2012 yılında Tashih-i Huruf eğitimi aldı. 2015 yılında Ankara İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2019 yılında Kilis Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Lisansüstü eğitimini tamamladı. Halen Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çalışan Muhammed Seyyid evli ve üç çocuk babasıdır.